

Дневникъ

(стенографски)

на

XIV-то обикновено Народно събрание.

Втора редовна сесия.

LXVIII заседание, сжбота, 30 януарий 1910 г.

(Открито отъ подпрѣседателя г. Н. Гимиджийски, въ 3 ч. 35 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: (Звъни)
Засѣданието се отвара.

Има налице нужното число народни прѣдставители, за да се счита засѣданието за законно.

(Отъ 197 народни прѣдставители отсъствуватъ 42, а именно: М. Бакърджиевъ, Я. Божиловъ, С. Бърневъ, К. Велиновъ, П. Гачевъ, Никола Георгиевъ, М. Дановъ, А. Димитровъ, П. Димитровъ, Д-ръ И. Дрънковъ, Н. Дѣйковъ, М. Икономовъ, И. Инджовъ, Д-ръ Г. Калинковъ, А. Каназирски, Н. Коцевъ, А. Краевъ, М. Кърпаровъ, Н. Къневъ, В. Мантовъ, Ц. Мисловъ, Н. Митевъ, Т. Михайловъ, С. Палавѣвъ, И. Паликрушевъ, Н. Пеневъ, Д. Пенковъ, Г. Радойковъ, С. Родевъ, С. Рожевъ, А. Русевъ, Ив. Самарджиевъ, Т. Статковъ, С. Стефановъ, Г. Сукуровъ, А. Сюлеймановъ, А. Таратсровъ, Петъръ Тодоровъ, Д. Христовъ, Е. Христовъ, Г. Черневъ и Г. Шиваровъ)

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е постѣпило запитване до г. г. министритѣ на вътрѣшнитѣ работи и на търговията и земледѣлието отъ татарпазарджишкия народенъ прѣдставителъ г. Копринаровъ, съ което казва: (Чете)

„На 18, 19 и 20 декемврий м. г. паднаха проливни дъждове въ пазарджишко, а най-вече въ басейнитѣ на Абдуларското и Телки дерета. Вслѣдствие на това каналитѣ, които отвеждатъ водитѣ на казанитѣ дерета, се прѣпълниха и водата навлѣзе въ гр. Пазарджикъ, като наводни голѣма часть отъ махалата „Чикъ-салъчъ“ и причини доста поврѣда на жителитѣ на казаната махала. Като се има прѣдъ видъ, че гр. Пазарджикъ е обиколень съ голѣми рѣки—Тополница, Лудаяна и Марица и прѣзъ самия градъ минаватъ каналитѣ „Паша-аркъ“ и „Дели-аркъ“, лесно е да се разбере, че градътъ е изложенъ на наводняване и че, ако се не взематъ о врѣме мѣрки, възможно е да послѣдва и катастрофално наводнение въ случай на прииждане на всички рѣки и канали около Пазарджикъ и въ самия градъ. Вслѣдствие на това и понеже водното отдѣление е подъ вѣдомството на г. министра на търговията и земледѣлието, а разрешаването постройки на нови воденици става съ съдѣйствието на органитѣ на г. министра на вътрѣшнитѣ работи, и защото той трѣбва да се грижи

за сигурността на имота и живота на хората, то правя слѣдното запитване къмъ двамата:

„1. Кои сж причинитѣ за наводняването на гр. Татаръ-Пазарджикъ?

„2. Взели ли сте или, ако не сте взели още, то какви мѣрки мислите да вземете за прѣдвардването града отъ наводнение?

„3. Не намирате ли за добръ и цѣлесъобразно да се заключи единъ заемъ, като лихвитѣ и погашенията на този заемъ се изплащатъ отъ „водното право“, което се събира изключително отъ жителитѣ на Пазарджишка и Пловдивска околии, и съ този заемъ да могатъ да се направятъ каналитѣ, поправятъ леглата на рѣкитѣ, обезвредятъ проливнитѣ дъждове и използватъ водитѣ?“

Това запитване ще бжде изпратено въ рѣписъ на надлежнитѣ г. г. министри и поставено на дневенъ редъ заедно съ другитѣ запитвания.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е постѣпилъ отъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи законопроектъ за управлението на окржитѣ и околнитѣ. Тоя законопроектъ ще бжде раздаденъ на г. г. народнитѣ прѣдставители и, по рѣшение на Събраието, своевременно поставенъ на дневенъ редъ.

Постѣпилъ е отъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи законопроектъ за разрешаване на общинитѣ въ гр. Златица и с. с. Добри-дѣлъ, Горнеорѣховска околия, и Васильовци, Ломска околия, да сключатъ заемъ. Тоя законопроектъ ще се раздаде на г. г. народнитѣ прѣдставители и, по рѣшение на Събраието, ще се постави своевременно на дневенъ редъ.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е разрѣшенъ отъ прѣдседателството отпускъ на старозагорския народенъ прѣдставителъ г. В. Димчевъ — 4 дена, на новозагорския г. Д. Митовъ — 3 дена, на севлиеския г. В. Станчовъ — 5 дена.

Независимо отъ това нѣколко души народни прѣдставители сж искали да имъ се разрѣши отпускъ, който слѣдва да имъ бжде разрѣшенъ отъ Народното събрание.

Поповскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Д. Чаковъ, съ заявление, къмъ което е приложилъ нужното медицинско свидѣтелство, иска да му бжде

разрѣшенъ безсроченъ отпускъ, като казва въ заявлението си, че въ случай че по-скоро би оздравѣлъ, той ще се яви въ Събранието, ако то продължава да заседава. Моля, ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни, што на г. Чакърова да се даде безсроченъ отпускъ по причина на болестъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Горнеорѣховския народенъ прѣдставителъ г. С. Рожевъ моли народното Събрание да му разрѣши само 1 день отпускъ.

Нѣкои прѣдставители: А-а-а!

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни, што да му се даде исканиятъ еднодневенъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Ловчанскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Р. Денчевъ иска да му бѣде разрѣшенъ отъ Събранието, по важни домашни причини еднодневенъ отпускъ. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни, што да му се даде 1 день отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Е. Начевъ: На одного майка, на друго мащеха.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Кулскиятъ народенъ прѣдставителъ г. А. Филиповъ иска да му бѣде разрѣшенъ безсроченъ отпускъ до края на тази сесия по извънредно важни причини.

Нѣкои прѣдставители: А-а-а!

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни, што да се разрѣши този отпускъ на г. Филипова, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Габровскиятъ народенъ прѣдставителъ г. П. Паскалевъ иска разрѣшение на 5-дневенъ отпускъ по причина на боледуване на баща му, който се намира въ смъртно легло. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни да се даде исканиятъ отпускъ на г. Паскалева, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Бѣлослатинскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Х. Тричковъ иска да му бѣде разрѣшенъ 8-дневенъ отпускъ, тоже по домашни причини. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни да му бѣде разрѣшенъ този отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Има думата г. Мирски, който е отправилъ едно питане къмъ г. министра на правосъдието.

К. Мирски: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Моля ви, изслушайте питането, което съмъ отправилъ къмъ г. министра на правосъдието относително прилагането и измѣнението закона за прѣслѣждане незаконно обогатенитѣ чиновници. (Чете)

„Подписаниятъ, който, съ другия народенъ прѣдставителъ отъ гр. Варна, на 24 май 1909 г. съмъ далъ декларация на избирателитѣ ми, че главно ще искамъ „анкетирание дѣлата на бизнитѣ министри и на другитѣ длѣжностни лица, за да могатъ да се дадатъ подъ съждъ всички ония, които сж извършили какво да е прѣстѣпление“, считамъ си за свой неминуемъ дългъ да настоявамъ за прѣдаването на врѣме на съждъ всички министри, за които би се установило да сж извършили: а) „измѣна на отечеството или на държавния глава, б) нарушение на конституцията, в) прѣдательство или нѣкаква врѣда, причинена на държавата за лична полза“, което изрично стои въ чл. 155 на основния ни законъ, а сжщо считамъ за необходимо да се грижа тоже най-оврѣме и за

осаждане на всички други прѣстѣпници-длѣжностни лица, включително народни прѣдставители (чл. чл. 95 и 96 на конституцията). Прѣдъ видъ и на това, че се слѣдва да търсимъ само такива закони, които могатъ да се изпълняватъ или които сж дѣйствително полезни за благо на народа, за което послѣдното да работимъ се задѣлжаваме всички народни прѣдставители и съ клетвата, що даваме като такива, да имаме единичко това прѣдъ очи — моля г. министра на правосъдието, откато не откаже, защото му се налага това отъ законитѣ ни, въ качеството му на главенъ държавенъ прокуроръ, да се одобри отъ всички наши министерства съ нужнитѣ свѣдѣния, да благоволи да ми отговори:

„1. Приложенъ ли е до сега къмъ нѣкое гражданско или военно длѣжностно лице законътъ за прѣслѣждане незаконно обогатенитѣ чиновници, който съществува вече цѣли 14 години (обнародванъ е въ „Държавенъ вѣстникъ“ още на 18 януарий 1895 г.), и ако е приложенъ тоя законъ, къмъ кои именно държавни или обществени службаша, и кой отъ послѣднитѣ каква смѣтка е далъ, като подозрѣнъ въ прѣстѣпно обогатяване?

„2. Нѣма ли въ Министерството на правосъдието, отъ вѣдомството на което е въпросниятъ законъ, който е билъ издаденъ съгласно единъ германски дисциплинаренъ правилникъ за длѣжностни лица за Прусия или въобще за Германия, не съществуватъ ли въ казаното министерство материяли, по които — па и безъ каквито — да намира г. министърътъ за народополезно измѣнението още въ настоящата сесия на тоя законъ, за да се оправдава по-нататъшното съществуване на послѣдния, или да се отмѣни въпросниятъ законъ, ако се е оказалъ неприложимъ, или пъкъ нужната материя отъ естеството на смѣния законъ да се помѣсти въ готвения новъ законъ за длѣжностнитѣ лица въ държавата ни?

„София, 23.XI 1909 г.

„Народенъ прѣдставителъ отъ варненската градска околия: К. Мирски.“

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Питането, което ми прави г. Мирски, бѣше запитване, но той сега го обръща въ питане и иска да ликвидира съ този въпросъ.

Азъ искахъ свѣдѣния отъ другитѣ министерства, за да видя, дали този законъ се е прилагалъ; отъ всички министерства, обаче получихъ отговоръ, че този законъ досега нито въ единъ случай не е билъ приложенъ.

Д. Драгиевъ: Да се махне, за да не се стрѣскаатъ хората. (Смѣхъ)

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Сега, този законъ тѣй, както е създаденъ, много мѣчно ще се приложи, защото тукъ е казано, че отъ чиновникъ, въ когото се има подозрѣние, че върши незаконни сдѣлки и че незаконно се е обогатилъ, неговото началство може да му иска смѣтка; тази смѣтка се прѣглежда отъ неговото началство и чл. 3 казва: (Чете) „Слѣдъ прѣдставянето на смѣтката, административната властъ я разгледва по реда на надзора и дисциплината и, само ако открие нѣкое прѣстѣпно дѣяние, прѣпраща дѣлото съ всичкитѣ му книжа до надлежното прокуратство за прѣслѣждане и наказание виновния споредъ общия наказателенъ законъ“. Само ако намѣри незаконно обогатяване, ако намѣри прѣстѣпни работи, тогава прѣпраща дѣлото на прокурора и тогава вече ще му се наложи наказание, а по-надолу има разпорѣждане, че му се конфискува имотътъ. Така што, въ сжщность се задѣлжава на-

чалството да бди върху чиновниците и от тѣзи чиновници, върху които има подозрѣние, трѣбва да иска смѣтка и, само ако се открие злоупотрѣбление, ако се открие прѣстѣпление, тогава длѣлото отива въ прокурорството. Та собствено въ този законъ се измѣнява само едно нѣщо отъ дисциплинарния правилникъ; то е, че началството може да му иска смѣтка и чиновникътъ е длъженъ да му прѣдстави смѣтка, защото по-надолу чл. 3 го прѣпираца да се сѣди по общия редъ, ако има да се сѣди за незаконни работи. То и сега е тъй. Ако се има свѣдѣния, ако се има подозрѣние върху единъ чиновникъ, че той върши незаконни работи, длъжностъ е на неговото началство, длъжностъ е на прокурорския надзоръ, който може чрѣзъ едно негласно дознание да се добере до извѣстни факти, и тогава воче да го подведе подъ углавенъ сѣдъ, и само когато углавниятъ сѣдъ го признае за виновенъ, тогава може да бѣде осѣденъ и да му се вземе имотътъ. Но това е общо правило въ закона. Този законъ, който казватъ билъ взомени единъ пруски правилникъ — защото такъвъ законъ никѣдъ не сѣществувалъ въ Европа. Този законъ се създаде само затуй, за да се даде данъ на една платформа отъ страна на народняцитѣ, които мислѣха, че ще дадатъ вснѣки стамболовисти подъ сѣдъ; обаче сами тѣ, при вснѣко че стояха 3 години на власт, слѣдъ като го вотираха въ 1895 г., не го приложиха, защото въ тѣзи форми, както е той създаденъ, той е неприложимъ. Оттамъ насетнѣ, вие знаете, се смѣняваха разни правителства, кои по-добри, кои по-лоши, обаче никое правителство не приложи този законъ, защото, както ви казахъ, ако се прѣгледа внимателно, ще се види, че този законъ нищо друго повече не установява отъ обикновения редъ, освѣнъ това, че се иска да се прѣдстави смѣтка, а ще отиде виновниятъ въ сѣда само тогава, ако се намѣрятъ данни, отъ които да се види, че той е вършилъ злоупотрѣбления, че той е вършилъ незаконни работи. И разбира се, г. г. народни прѣдставители, че този законъ се отнася до чиновничитѣ, а не до министритѣ, които не сѣ чиновници. Този законъ тъй както е съставенъ, той не може да се отнася, освѣнъ за незаконно обогатенитѣ чиновници, защото тамъ се казва, че неговото началство му иска свѣдѣния и пр. и пр., когато министрътъ не е чиновникъ и, слѣдователно, този законъ къмъ него не се отнася. За сѣденето на министри има отдѣленъ законъ. Знаете реда и постановленията, какъ трѣбва да става това. Та, казвамъ, че този законъ не е приложенъ и не може да бѣде приложенъ.

Сега, въпросътъ е, дали той трѣбва да се отмѣни или трѣбва да стои. Върху този въпросъ азъ не съмъ се спиралъ, защото този законъ не врѣди нищо, ако стои, а независимо отъ това имаме толкозъ много други закони, които искате да се гледатъ тукъ част по-скоро, тъй щото за този законъ не е дошло още редъ. Даже моятъ законъ за сѣдоустройството, единъ такъвъ важенъ законъ, искате да го прѣродите съ законопроекта за мѣрнитѣ и теглитѣ и съ законопроекта за минитѣ и пр. и пр. Ще има и други маса законопроекти, които ще трѣбва да се разгледатъ: законопроектъ за измѣнение закона за народното просвѣщение, законопроектъ за измѣнение избирателния законъ и пр. Та нѣма нѣкаква особена нужда неврѣмѣно сега да се занимаемъ съ този законъ и да го отмѣнимъ.

А. Стамболийски: Не да се отмѣни, а да се видоизмѣни нѣкакъ, за да бѣде приложимъ.

Министръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Както щете да го измѣните, г. Стамболийски, сѣ ще дойдете до общото правило: никое не можете да осѣдите и да му вземете имота дотогава, додѣто не докажете, че този човѣкъ е спечелилъ това по единъ незаконенъ начинъ чрѣзъ злоупотрѣбление, чрѣзъ кражба и пр.;

а това е едно общо прѣстѣпление и тогава ще отидете въ общитѣ сѣдилища. И ако прѣгледате този законъ, това е сжщността му: началството е длъжно да слѣди своитѣ чиновници и въ случай, че тѣ забогатѣятъ повече, да имъ иска смѣтка и, ако види, че незаконно сѣ се обогатили, да ги пратите въ общия сѣдъ. Това е смисълътъ на закона. Друго нѣщо повече нѣма.

Тѣзи сѣ обясненията, които имахъ да дамъ.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: (Отъ трибуната) Азъ благодаря на г. министра на правосѣдието за пълния отговоръ, който даде на въпроситѣ, които му зададохъ, и които сѣ въпроси въ едно питане. Лѣже се г. министрътъ, че съмъ направилъ запитване.

Министръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Така ми е съобщено.

К. Мирски: Може погрѣшно да Ви е съобщено. Питане съмъ направилъ азъ; слѣдователно само 5 минути ще говоря.

„Multae leges — corruptissima respublica“ — една стара маждростъ — въ една държава, въ която има много закони, тя е покварена държава. И затова азъ не мога да се съглася съ г. министра на правосѣдието, че трѣбвало да стоятъ у насъ и такива закони, за които е убѣденъ . . .

Министръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Не казвамъ, че трѣбва да стоятъ, а казвамъ, че сега, когато имаме да се занимаваме съ такива важни реформи, не е работа да се занимаваме съ този законъ. Това казахъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Г. министрътъ е на мнѣние да се махне този законъ.

К. Мирски: Добрѣ. Значи, г. министрътъ на правосѣдието е убѣденъ, че този законъ ще трѣбва да се отмѣни единъ денъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Да.

К. Мирски: Азъ съмъ на друго мнѣние: този законъ да се видоизмѣни, като се вземе прѣдъ видъ текста на онзи дисциплинаренъ правилникъ, основа на закона въ Германия и Прусия, отдѣто е взетъ, и който текстъ не знаа, дали го има авторътъ на законопроекта, професоръ г. Стефанъ Вобчевъ, който, като народенъ прѣдставителъ, е внесълъ този законопроектъ. Забѣлявамъ, че при разискването на този законопроектъ се е мислило, че ще се отнася и до министритѣ. Това се вижда отъ едно питане, направено отъ народния прѣдставителъ г. Габровски, че ще се отнася и до сѣденето на стамболовиститѣ, като, види се, подъ думата „началство“ се е имало прѣдъ видъ да се разбира Народното събрание, безъ което асѣж не може да стои никой министръ на стола си.

Това относително необходимостта да се видоизмѣни тоя законъ. Азъ моля, ако се възприеме да се видоизмѣни този законъ, или да се вложи материята въ законопроекта за длъжностнитѣ лица въ държавата ни, да се има прѣдъ видъ и единъ такъвъ законъ, какъвто е имало въ Белгия, споредъ както ми каза веднажъ професоръ г. Молловъ, който законъ азъ още не съмъ могълъ да намѣря.

Министръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Нѣма такъвъ законъ. Едно да Ви кажа, ако позволите, г. Мирски.

К. Мирски: Да.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Този законъ е станалъ не по предложение отъ страна на министерството, . . .

К. Мирски: Азъ казахъ това.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: . . . а по предложение на единъ народенъ прѣдставителъ — г. Бобчевъ. Ако Вие намѣрвате, че дѣйствително могатъ да се въведатъ въ този законъ нѣкакви измѣнения, които могатъ да го подобрятъ и да има смисълъ сѣществването на този законъ, нѣма освѣнъ да изучите въпроса и да направите прѣдложение и мисля, че народното прѣдставителство ще го разгледа съ най-голямъ внимание.

К. Мирски: Азъ съмъ отъ ония народни прѣдставители, които желаятъ най-малко да се ползватъ отъ правото да внасятъ законопроекти, защото се прѣдполага, че винаги единъ законопроектъ ще бѣде по-основателенъ, ако се внесе отъ надлежното министерство.

И азъ, като завръщамъ — защото не мога да говоря повече — не мога, освѣнъ да съжалявамъ, дѣто досега, при толкозъ министри, само къмъ покойния Димитъръ Петковъ е билъ приложенъ този законъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Не е приложенъ и къмъ него даже.

К. Мирски: Много чиновници въ България и днесъ даже сами биха дали смѣтка. То е морално задължение за всѣки общественъ дѣятелъ, за когото се пише, че кралъ, да излизе въ печата и да каже: „Ето отъ кждѣ съмъ взелъ паритѣ!“ Защото не е вѣрно, както казва г. министърътъ, че трѣбва непременно да се прати въ сѣда чиновникътъ; той, като прѣдстави смѣтка, напр., че е спечелилъ отъ нѣкой лотария 100.000 л. и затуй вдигналъ къща, вне нѣма да го даватъ подъ сѣдъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: То е негова работа, ако не иска да се омие прѣдъ обществото.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. докладчикътъ по продължение доклада на законопроекта за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за устройството на сѣдилищата.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)

„§ 19. Чл. 32, който става чл. 40, се измѣнява така:

„Въ всѣки апелативенъ сѣдъ има прѣдседателъ, подпрѣдседатели и членове.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Д-ръ Дѣяновъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Азъ вземахъ думата само да попитамъ г. докладчика да ни обясни, защо се прави това различие между Върховния касационенъ сѣдъ и апелативнитѣ и окръжни сѣдилища. За Върховния касационенъ сѣдъ е казано така: че тамъ има прѣдседателъ и прѣдседатели на отдѣления, има прокуроръ и прокурори на отдѣления, а пъкъ въ апелативнитѣ сѣдилища и окръжнитѣ сѣдилища има прѣдседателъ и подпрѣдседатели, прокуроръ и замѣстници-прокурори. Защо е това различие? Ако прѣдседателъ и прѣдседатели на отдѣления и прокуроръ и прокурори на отдѣления е по-хубаво, нека го направимъ за всѣки сѣдилища. Азъ не мога да разбера, защо е туй различие. Та, слѣдъ като получа туй обяснение отъ г. докладчика, ще говоря по него, да видимъ, да ли трѣбва да остане това различие или не.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: Азъ съмъ на сѣщото мнѣние, което изказа и г. Дѣяновъ и чакамъ да ни обясни г. докладчикътъ тази разлика, слѣдъ което ще кажа моитѣ доводи противъ това.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Значи, при условие ще приказвате. Слѣдъ като обясни г. докладчикътъ, тогава ще приказвате?

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Да изслушае обясненията на г. докладчика и, ако тѣ сж убѣдителни, нѣма защо да говоримъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ М. Ничовъ: Най-напрѣдъ ще забѣлжа, че това питане можеше да се направи при гласуването на § 3, който говори за състава на окръжнитѣ сѣдилища и който прѣдвижда прѣдседателъ и подпрѣдседатели.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Сега го обяснете.

Докладчикъ М. Ничовъ: Ако е въпросъ да го обясня, то не е нѣщо ново; това е извѣстно на г. Дѣянова и г. Христова. То е едно заварено положение въ старото сѣдоустройство на сѣдилищата, и комисията не се е занимавала съ това и да си дава отчетъ, защо въ Касаационния сѣдъ подпрѣдседателитѣ се казватъ прѣдседатели на отдѣления и защо пъкъ подпрѣдседателитѣ на апелативнитѣ и окръжни сѣдилища се казватъ подпрѣдседатели. То е едно старо, заварено положение.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Д-ръ Дѣяновъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Отъ обяснението на г. докладчика излиза, че е прието туй затова, защото го е имало по-рано. Това обяснение, разбира се, споредъ мене не може да ни убѣди. Защо става измѣнение на нѣкои членове въ закона? Защото се е намѣрило, че сж отживѣли врѣмето, че сж погрѣшни. Азъ не намирамъ никаква причина, г. г. народни прѣдставители, да се прави туй различие и прѣдлагамъ, както въ Върховния касационенъ сѣдъ има главенъ прѣдседателъ и прѣдседатели на отдѣления, главенъ прокуроръ и прокурори на отдѣления, така да остане и за всѣкитѣ сѣдилища, или обратното. Безразлично е, можемъ да приемемъ и обратното, но не намѣрвамъ тукъ основание да правимъ туй различие между Върховния касационенъ сѣдъ и другитѣ сѣдилища. Като е така, да ги изравнимъ. Това е моето мнѣние.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ на сѣщото мнѣние. Трѣбва да въведемъ единство. Ако ще ги наричаме прѣдседатели на отдѣления въ Касаационния сѣдъ, така трѣбва да ги наричаме и въ апелативнитѣ и окръжни сѣдилища. И обратното, ако ще ги наричаме подпрѣдседатели, нека бждатъ такива тѣ и въ Касаационния сѣдъ. Сѣщото трѣбва да бжде и съ лицата отъ прокурорския надзоръ, за да има единство. Доводътъ, че така било досега, безъ особени мотиви, съгласете се, нѣма никакво значение, и г. министърътъ на правосъдието ще трѣбва да се съгласи съ това, за да има единство въ закона. Досегашната практика не се

оправдава съ нищо, освѣнъ че е традиция, а съ тази традиция, безъ разумни основания, ние трѣбва да скѣсаме. Ето защо азъ поддържамъ мнѣнието на г. Дѣянова.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

Н. Мирски: Традициитѣ, било у насъ създадени, било отъ другадѣ възприети, ако сѣ разумни, трѣбва да се поддържатъ. Тогазъ за единство защо не искате и въ окръжния съдъ да има много прѣдседатели? Върховниятъ касационенъ съдъ е най-висшиятъ прѣдставителъ на съдебната властъ въ държавата и затуй, като най-високото съдебно учреждение, за тамъ само, както и другадѣ, е прието да има повече прѣдседатели; а за апелативнитѣ сѣдилища, както и за окръжнитѣ, които сѣ сѣдилища по сѣщество — когато говорите за единство, апелативнитѣ сѣдилища не спадатъ къмъ Върховния касационенъ съдъ, а къмъ окръжнитѣ сѣдилища — азъ поддържамъ, че членътъ е добръ измѣненъ, като е прѣдвидено занаярѣдъ да има при апелативнитѣ сѣдилища обязательно повече подпрѣдседатели, тъй като досегашниятъ законъ прѣдвиждаше само единъ подпрѣдседателъ. Затуй моля да не се бавимъ за такива дребни работи. Ако вие мислите съ това да увеличите заплатата на сѣдитѣ, то ще бѣде съ щатоваѣ.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Д-ръ Гиргиновъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни прѣдставители! И азъ ще се обявя за проекта така, както е прѣдставенъ отъ комисията по Министерството на правосъдието тукъ, при Народното събрание, защото считамъ, че нашиятъ Касационенъ съдъ не трѣбва да се сравнява съ единъ апелативенъ съдъ, главно по слѣдующитѣ съображения. Въ България има нѣколко апелативни сѣдилища, но има само единъ Касационенъ съдъ; въ България има много окръжни сѣдилища, а има само единъ Касационенъ съдъ. Слѣдователно, онази организация, която намъ ще се продиктува за Касационния съдъ, не може да бѣде сѣщата онази организация, която ние ще приемемъ за апелативнитѣ, или за окръжнитѣ сѣдилища. И азъ не виждамъ, каква сѣществена причина може да има, щото ние да напуснемъ досегашната практика въ нашата държава. Макаръ нашата държава да е много млада, но, при все това, тя ще трѣбва да пази традицията. Спазването на традицията е нѣщо добро. Даже за една млада държава спазването на добрата традиция е нѣщо прѣпорѣчително. И азъ не виждамъ, каква необходимостъ може да ни накара да напуснемъ досегашната практика. Ето защо ще трѣбва да приемемъ този параграфъ тъй, както го е приела комисията. Повтарямъ, съображенията, които диктуватъ разпрѣдѣлението на единъ окръженъ съдъ въ отдѣленията съ подпрѣдседатели, не могатъ да важатъ за единъ Касационенъ съдъ, още повече, че има и друго съображение: за да повдигнемъ престижа на нашия единственъ Касационенъ съдъ въ нашата страна, ще трѣбва да прѣдвидимъ нашиятъ отдѣления въ Касационния съдъ като отдѣлни отдѣления не съ подпрѣдседатели, а съ прѣдседатели, защото тѣ вършатъ дѣйствиелно една напълно самостоятелна работа.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Христовъ за пояснение.

А. Христовъ: Да, за пояснение, защото г. Мирски разбира, че съ това, като се промѣнятъ названията, се увеличаватъ длѣжноститѣ. И сега-засега въ апе-

лативнитѣ сѣдилища има по нѣколко подпрѣдседатели. Въпросътъ е за названието — ще ги наричамъ прѣдседатели на отдѣления или подпрѣдседатели. Нито г. Дѣяновъ, нито азъ не смѣсваме ни най-малко функциитѣ. Ние знаемъ, че Върховниятъ касационенъ съдъ е най-висшето сѣдилище, но ние сме на мнѣние, че както тамъ има прѣдседатели на отдѣления, така и въ апелативнитѣ и окръжни сѣдилища тия лица да наричаме прѣдседатели на отдѣления или обратното. Функциитѣ сѣ сѣшитѣ, само че едни ги упражняватъ въ Върховния касационенъ съдъ, други — въ апелативнитѣ сѣдилища, а трети — въ окръжнитѣ. Тукъ не е въпросъ за значението имъ. Значението на единъ прѣдседателъ на Върховния касационенъ съдъ е таково, каквото е опрѣдѣлено по закона. Сѣщото значение по закона има единъ прѣдседателъ на отдѣление или подпрѣдседателъ на апелативенъ съдъ. Отъ названието функциитѣ ни най-малко ще се увеличатъ или намалятъ, нито пъкъ значението имъ. Напротивъ, единството е за прѣдпочитане.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Най-напрѣдъ ще дамъ на гласуване § 19 така, както е приетъ отъ комисията, и понеже нѣма въпросъ за поправки и прибавки, ако падне той, ще бѣде прието онова, което г. г. Александъръ Христовъ и Д-ръ Дѣяновъ прѣдлагатъ.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ § 19 така, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)

„§ 20. Чл. 33, който става чл. 41, се измѣнява така: „Всѣки апелативенъ съдъ се дѣли на отдѣления, въ едното отъ които прѣдседателствува прѣдседателътъ, а въ другитѣ — подпрѣдседателитѣ. Всѣко отдѣление се състои отъ прѣдседателя или подпрѣдседателя и отъ членове, числото на които се опрѣдѣля въ особенъ патъ.“

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 20, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)

„§ 21. Чл. чл. 34 и 35 ставатъ чл. чл. 42 и 43.“

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 21, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)

„§ 22. Чл. 36, който става чл. 44, се измѣнява така:

„Върховниятъ касационенъ съдъ се състои отъ единъ пръвъ прѣдседателъ, прѣдседатели на отдѣления и членове, числото на които се опрѣдѣля отъ особенъ патъ.“

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 22, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)

„§ 23. Чл. 37, който става чл. 45, се измѣнява така:

„Върховниятъ касационенъ съдъ се дѣли на отдѣления, въ едно отъ които прѣдседателствува първиятъ прѣдседателъ, а въ другитѣ — прѣдседателитѣ на отдѣления.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 23, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)
„§ 24. Чл. чл. 38, 39 и 40 ставатъ чл. чл. 46, 47 и 48.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 24, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)
„§ 25. Чл. 41, който става чл. 49, се измѣнява така:
„Прокурорскиятъ надзоръ състои отъ прокурори и тѣхни замѣстници.“

„При Върховния касационенъ съдъ има единъ главенъ прокуроръ и прокурори на отдѣление.

„При апелативнитѣ и окръжнитѣ съдилища има по единъ прокуроръ и тѣхни замѣстници. Числото на последнитѣ, както и онова на прокуроритѣ на отдѣление при Върховния касационенъ съдъ, се опрѣдѣля въ особенъ щатъ.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 25, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)
„§ 26. Чл. чл. 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 ставатъ чл. чл. 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Башевъ.

А. Башевъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ § 26 говори само за измѣнение на номерацията, обаче, вчера гласувахме единъ членъ, и за да може да стане ясно, какви сѣ правата на допълнителнитѣ съдии трѣбва въ чл. 54 отъ закона за съдоустройството . . .

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. Башевъ! Позволете, азъ зная Вашия въпросъ. Той е по-долу. Сега е § 26.

А. Башевъ: Именно, то е сега по § 26.

Докладчикъ М. Ничовъ: Вие искате да говорите по чл. 54.

А. Башевъ: На-ли сега се гласува § 26?

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Да. Вие искате да се измѣни чл. 54. Това, което говорите, се отнася къмъ § 28, а тукъ се казва, че чл. 42, 43 и т. н. ставатъ чл. чл. 50, 51 и т. н.

А. Башевъ: Тогава, имамъ грѣшка.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 26, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)
„§ 27. Въ чл. 51, който става чл. 59, слѣдъ думата „секретаритѣ“, се прибавятъ думитѣ „и подсекретаритѣ“, а въ края на същия членъ се прибавятъ думитѣ „съгласно чл. 112 и по реда, прѣдвиденъ въ чл. 122.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 27, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете)
„§ 28. Чл. чл. 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, ставатъ чл. чл. 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Башевъ.

А. Башевъ: Чл. 54 по старата номерация сега се обръща въ чл. 62. Въ него трѣбва да се добавятъ думитѣ: „отъ които само единиятъ може да бѣде допълнителенъ съдия“. Чл. 54 говори за състава на едно засѣдание: (Чете) „Засѣданията на окръжнитѣ съдилища състоятъ отъ прѣдседателъ или подпрѣдседателъ и отъ двама членове“; ако остане така непълнено, ще се счита, че могатъ да бѣдатъ и двама допълнителни съдии, а цѣлътъ бѣше, че само единъ отъ допълнителнитѣ съдии да може да участвува въ засѣданията. Ето защо необходима е прибавката „отъ които само единиятъ може да бѣде допълнителенъ съдия“, защото за двама членове се говори. Щомъ приемемъ такава редакция, разбира се, че другиятъ ще бѣде редовенъ съдия, а допълнителниятъ съдия ще бѣде само единъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ М. Ничовъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ чл. 54 се казва, че „засѣданията на окръжнитѣ съдилища състоятъ отъ прѣдседателъ или подпрѣдседателъ и отъ двама члена“. — така е казано въ чл. 54; но понеже ние прѣдвиждаме допълнителни съдии и за да не се мисли, че ще могатъ двама допълнителни съдии да участвуватъ въ състава, азъ се съгласявамъ съ бѣлѣжката, която прави г. Башевъ, да се прибави тази добавка . . .

А. Башевъ: „Отъ които само единиятъ може да бѣде допълнителенъ съдия“.

Докладчикъ М. Ничовъ: Значи, ще стане: „Засѣданията на окръжния съдъ състоятъ отъ прѣдседателъ или подпрѣдседателъ и двама члена, отъ които само единиятъ може да бѣде допълнителенъ съдия“.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Азъ съмъ съгласенъ съ прѣдложението, което прави г. Башевъ и ми се чини, че редакцията, която дава той на члена, е много ясна. Така щото, азъ съмъ съгласенъ, да се направи тази поправка.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Бихъ запиталъ г. докладчика да каже, да-ли кандидатитѣ нѣма да участвуватъ въ засѣданията на окръжния съдъ прѣзъ шесттъ мѣсеца?

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Тѣ ще участвуватъ тогава, когато нѣма допълнителенъ съдия.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Тогава, въ такава смисълъ да се поправи този членъ: „допълнителенъ съдия или кандидатъ“.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г-да! За кандидатитѣ има особени постановления, има особенъ правилникъ. Нѣма защо тукъ да се казва това, защото, споредъ правилника, който се изработва отъ министерството, може даже по извѣстни важни дѣла, по извѣстни процеси, кандидатитѣ да не взематъ участие, защото, често пѣти съ това се прави злоупотреби: често пѣти, най-важнитѣ дѣла ги даватъ на кандидати. Този въпросъ ще се уреди отъ правилника.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 28, споредъ който чл. 54 . . .

А. Башевъ: Стариятъ.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: . . . стариятъ, става сега чл. 62, и въ текста на който членъ се притуря още и оная поправка, която г. Башевъ прѣдлага, приета отъ г. докладчика на комисията и отъ г. министра на правосъдието, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Само че ще трѣбва да измѣнимъ параграфитѣ. Азъ ще моля да се каже слѣдующето: „§ 28. Чл. чл. 52 и 53 ставатъ чл. чл. 60 и 61“. И тогава трѣбва да туримъ другъ новъ параграфъ: „§ 29. Въ края на първата алинея на чл. 54 се притурятъ думитѣ: „отъ които само единиятъ може да бѣде допълнителенъ съдия.“ Тогава за останалитѣ членове отъ този параграфъ ще стане новъ § 30, а на другитѣ параграфи ще се измѣни само номерацията.

Докладчикъ М. Ничовъ: Може отдѣленъ параграфъ да се направи за измѣненията, които се правятъ въ чл. 54.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Ще се прибавятъ още два параграфа.

Докладчикъ М. Ничовъ: Слѣдъ това новъ параграфъ, като се каже, че тѣзи членове приематъ такава и такава номерация.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: Искамъ да обърна вниманието на г. министра и на г. докладчика, че, ако не се приеме туй сега въ този параграфъ, че и кандидатитѣ могатъ да участвуватъ въ засѣданиято, ще излѣзе, че въ никой случай кандидатътъ не може да участвува въ засѣданието като съдия и ще му се правятъ спънки да не участвува. Не може съ правилникъ да се възлага съдийска длѣжностъ. Когато законътъ казва, че само членоветѣ и допълнителнитѣ съдии ще бѣдатъ въ състава на съда, какъ ще можете вие да кажете, че и кандидатитѣ рѣшаватъ дѣла?

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Има го по-нататкъ.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Този въпросъ се разрѣши сега отъ Събранието.

А. Христовъ: Може да се разрѣши, но азъ обръщамъ вниманието.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Моля, г-да. § 28 ще бѣде така: „Чл. чл. 52 и 53 ставатъ чл. чл. 60 и 61“. Послѣ, § 29 ще стане така: „Чл. 54 става чл. 62“, къмъ който се прави добавката, прѣдложена отъ г. Башева. По-нататкъ ще бѣде: „§ 30. Чл. чл. 55, 56, 57, 58, 59, и 60 ставатъ чл. чл. 63, 64, 65, 66, 67 и 68“.

Има думата г. Мирски.

Н. Мирски: И азъ моля г. министра на правосъдието да се съгласи, слѣдъ думитѣ „допълнителенъ съдия“, да се кажатъ и думитѣ „или съдебенъ кандидатъ“, защото е вѣрно, че ще ставатъ съдийски отводи и ще дойде работата до Върховния касационенъ съдъ, а той ще се погрижи законно и ще паднатъ сума рѣшения, защото не участвувалъ допълнителенъ съдия, а съдебенъ кандидатъ. Моля, г. министре, туй е нужно.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. Мирски и г. Христовъ бъркатъ или, собствено, не държатъ смѣтка за туй, което се гласува по-рано. Чл. 29, който приехте завчера . . .

А. Башевъ: По § 13 отъ проекта ли?

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Не, по § 15, който казва: (Чете) Пунктъ а на чл. 29, който става чл. 31, се отмѣнява, а пунктоветѣ б и в ставатъ а и б — въ този старъ чл. 29, който става 31, се казва, кандидатитѣ на съдебна длѣжностъ, въ какви случаи могатъ да замѣстятъ съдитѣ въ засѣданията и се изхвърлятъ нѣкои работи; напр., не имъ се даватъ дѣла по несъстоятелностъ и пр. Така щото, въ този чл. 29 е казано, че кандидатитѣ могатъ да взематъ участие въ засѣданията, слѣдователно, страховетѣ на г. Мирски и г. Христовъ нѣматъ мѣсто.

А. Христовъ: Азъ не разбирамъ съ правилникъ да се ограничаватъ работитѣ и дѣлата, въ които могатъ да участвуватъ тѣ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Азъ казвамъ това, защото въ закона има казано, че за кандидатитѣ ще има особенъ правилникъ; но, че могатъ да взематъ участие въ засѣданията, това изрично е казано въ чл. 29.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: Г. министърътъ на правосъдието е правъ, като ни науми да погледнемъ, какво сме рѣшили по-напрѣдъ. § 13 опрѣдѣли, че съдебниятъ кандидатъ не може да вземе участие въ съдебния съставъ, защото, казва: (Чете) „Кандидатитѣ за съдебна длѣжностъ се разпрѣдѣлятъ на занятие въ канцеларийтѣ на съда и прокурорския надзоръ отъ прѣседателя на съда, въ споразумѣние съ прокурора. Тѣ присѣтствуватъ въ засѣданията при разглеждането на дѣлата и се прикомандироваатъ при съдитѣ и лицата отъ прокурорския надзоръ за извършване на възложенитѣ имъ работи.“ Отъ това слѣдва, че щомъ настоящата новела стане законъ, занапрѣдъ съдебниятъ кандидатъ не ще може да участвува въ съдебното засѣдание.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Ама, прочетете стария чл. 29. Защо четете чл. 27, който става 29?

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Четете чл. 29 отъ стария законъ. Той е измененъ съ § 15: (Чете) „Пунктъ а на чл. 29, който става чл. 31 се отмѣнява, а пунктоветѣ б и в ставатъ а и б.“

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Значи, въ чл. 29 пунктъ а се изхвърля, а пѣлия членъ остава по-нататкъ неизмѣненъ. Азъ ви казвамъ, че нѣма опасностъ, Касацията да ви касира дѣлото, че кандидатътъ е взелъ участие въ засѣданието. Но, понеже прокурорътъ и прѣседателътъ ще разпрѣдѣлятъ кандидатитѣ, въ кои дѣла ще взематъ участие — тѣзи въпроси сж въпроси на администрация, на правилникъ — може да се пише на прѣседателитѣ, че по важнитѣ дѣла да не пращатъ кандидати въ засѣданието; тѣ иматъ това право, но то зависи отъ прѣседателя и прокурора да ги турятъ ли въ засѣданието или не — на-ли тѣ ржководятъ това? — и ще кажатъ: „По това дѣло вие нѣма да вземете участие“. Тѣзи работи могатъ да станатъ съ едно наставление отъ министерството до прѣседателитѣ и прокуроритѣ. Защото, казвамъ ви, има вече оплаквания до мене, въ които се казва, че най-тежкитѣ дѣла взематъ и ги турятъ на докладъ отъ кандидатитѣ. Това не е правилно. А правото на кандидатитѣ, въ кои дѣла могатъ да участвуватъ, е казано въ закона.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Д-ръ Гиргиновъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ повдигнахъ въпросъ, за да се помене и за кандидатитѣ тамъ, дѣто се говори за допълнителнитѣ членове, защото считамъ, че това е необходимо. Г. министрътъ върази, че ще се обясни съ правилникъ. Но, вѣрно е, че, ако въ този членъ, при който сме ние сега, законътъ запрѣщава, ако, дѣйствиелно, тукъ има едно запрѣщение, щото кандидатитѣ да участвуватъ, то тѣ не могатъ да бждатъ възстановени като участвуващи въ съдебнитѣ засѣдания, като членове на съда съ единъ правилникъ. Г. Министрътъ на правосъдието каза, обаче, и сега възражава, че ние въ по-рѣдни членове сме разрѣшили този въпросъ за кандидатитѣ. Цитиратъ се тукъ отъ г. министра, както и отъ г. докладчика чл. чл. 27, 28 и 29 отъ закона за сждоустройството, сега дѣйствующъ. Тѣзи членове, обаче, на нашия законъ, които ние днесъ измѣняваме, не говорятъ за участието на кандидата.

А. Екимовъ: Г. прѣдседателю! Гласувахме ли този параграфъ или не? Ние сме го гласували вече.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Въпросътъ е за прибавка къмъ члена.

А. Екимовъ: Параграфътъ мина и не може да се повръщаме вече да го разглеждаме. Да се отречемъ отъ себе си, това не е възможно. Тукъ не сме на седѣнка!

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Екимовъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Екимовъ! Вие и всички трѣба да се грижимъ да не стане грѣшка.

А. Екимовъ: Единъ пжтъ станала грѣшка, не може вече да се поправа. Има трето четене за това.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Екимовъ! Нѣмамъ нищо противъ. — Чл. чл. 28 и 29 отъ закона за сждоустройството говорятъ за канцеларската работа, въ техническа смисълъ на думата, на кандидатитѣ въ съда; тѣ не говорятъ нищо за тѣхното участие, като равноправни членове на съдебната колегия, заедно съ другитѣ двама, да образуватъ трети членъ на сждийска колегия на окръжния сждъ. За тази тѣхна дѣйностъ досегашниятъ законъ за сждоустройството говори и въ чл. 30, който казва слѣдующето: (Чете) „Кандидатитѣ, които слѣдъ като сж получили прѣвиденото въ чл. 24 удостоверение, прослужатъ още 3 мѣсеца, могатъ да молятъ съда да имъ издаде свидетелство за удостоверение, че сж придобили достатъчна практическа подготовка, за да заематъ самостоятелна съдебна длѣжностъ“. Следователно, чл. 30 отъ сегашния законъ за сждоустройството, който даваше правото на кандидата, слѣдъ като има онова удостоверение, да влѣзе вече въ сждийската колегия и да участвува като единъ равноправенъ членъ на тази колегия...

Министръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Ама сжия членъ остава, г. Гиргиновъ. Нѣма нищо измѣнено. Какво ми приказвате!

Д-ръ А. Гиргиновъ: ... този членъ ние сме го приели вчера въ § 18 съ слѣдующата редакция: „Кандидатитѣ за съдебна длѣжностъ, които сж прослужили най-малко една година и сж получили удостоверение по чл. 26, могатъ да се назначаватъ за допълнителни членове въ окръжнитѣ сждилища, като и за допълнителни замѣстникъ-прокурори, ако издържатъ съ успѣхъ установения въ слѣдующитѣ членове практически изпитъ“. Следователно, чл. 30 отъ нашия законъ за устройството на сждилищата

с влѣзълъ като чл. 32 въ нашия проектъ съ съвсѣмъ друго съдържание и, понеже онова постановление на чл. 30 е махнато съ нашия чл. 32, слѣдва, че онова положение вече е отмѣнено отъ нашия законопроектъ и, ако ние това положение днесъ не го въведомъ въ този членъ, който сега разискваме, слѣдва, че то е отмѣнено и ние ще трѣбва по-нататкъ да заключимъ, че никакъвъ правилникъ не може да даде право на единъ кандидатъ да участвува въ сждийската колегия, като равноправенъ членъ на окръжния сждъ. Ето защо, менъ ми се струва, е умѣстна нашата заблѣжка, която правимъ, и за да нѣма въ бждще съмнѣние, да нѣма нѣкои грѣшки, което, може би, ще послужи да се прѣдвяватъ разни отводи въ сждилищата, то ние ще трѣбва да направимъ едно допълнение, че кандидатитѣ участвуватъ въ публичнитѣ засѣдания на съда.

Н. Дяковичъ: Ами чл. 29 друга заблѣжка съдържа.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министръ на правосъдието.

Министръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. Гиргиновъ не чете членовѣтъ; затуй, вмѣсто да му отговарямъ, ще прочета члена и вие ще чуете, ще видите, може ли да се говори тѣй и да се застава на тази почва прѣдъ яския текстъ на чл. 29, който казва слѣдующето: (Чете) „Кандидатитѣ, които сж получили споменатото въ чл. 24 удостоверение, могатъ да бждатъ командировани отъ Министерството на правосъдието, или по постановление на общото събрание на съда, да изпълняватъ длѣжноститѣ на съдебнитѣ слѣдователи и нотариуситѣ, когато послѣднитѣ отсъствуватъ, и да замѣстватъ въ съдебнитѣ и разпоредителни засѣдания“; значи тѣ могатъ да участвуватъ, г. Гиргиновъ, и този текстъ е сжиятъ, както и стариятъ. И по стария текстъ знаете, че тѣ взематъ участие и сега взематъ участие; какво искате повече да се турн тукъ?

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Чл. 29 е ясенъ.

А. Христовъ: Искамъ думата за обяснение.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Колко пжти ще говорите?

А. Христовъ: Чл. 29 му дава това право, но този членъ, който вотираме сега, го унищожава, като казва, че ще бжде прѣдседател на съда, подпрѣдседател или допълнителенъ членъ, защото казва съставътъ на съда се състои отъ подпрѣдседател или прѣдседател, членове или допълнителни членове.

Министръ Д-ръ Т. Кръстевъ: А когато Ви казвамъ, че ако нѣма единъ членъ, ще го замѣства кандидатътъ, това какво показва?

А. Христовъ: Трѣбва да се уясни този въпросъ.

А. Екимовъ: Параграфътъ е гласуванъ, не можемъ да се повръщаме.

Докладчикъ М. Ничовъ: То е ясно.

Прѣдседателтъ: Има думата г. Милевъ.

В. Милевъ: Членътъ, който обсъждаме, изключва кандидата и му се отнема правото да влиза въ състава на съда и въ комисията; именно, тази цѣль се гонѣше, така и обсъждахме въ комисията, тѣй

и вчера се е обсъждало, че кандидатът се изключва и му се отнема правото да попълва състава на съдилищата.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Това е другъ въпросъ.

В. Милевъ: Сега, прѣдлага се отъ г. Гиргиновъ и други нѣкои г. г. народни прѣдставители да се впише бѣлѣжка, че кандидатътъ на съдебна длѣжностъ, който има удостоверение, да може да попълва състава на съда. Спорътъ може да бѣде върху това, да се впише ли тази забѣлѣжка, или да се не впише. Азъ поддържамъ, че тази забѣлѣжка е неумѣстна, защото, забѣлѣжката, която се направи отъ г. Башева, е забѣлѣжка, че само единъ отъ допълнителнитѣ членове на съда може да допълва състава на съда и, ако вие кажете, че и кандидатътъ може да допълва състава, ще излѣзе тогава, че допълнителниятъ членъ на съда допълва състава и кандидатътъ — ще бѣдатъ двама, и ще остане прѣдседателствующиятъ.

Ето защо, азъ намирамъ, че кандидатътъ не може и не трѣбва да попълва състава, а той трѣбва да се остави да изпълнява онѣзи канцеларски длѣжности, които прѣдседателятъ или прокурорътъ му възложи. Независимо отъ това, въ чл. 29 букви а и б които ставатъ, тамъ сж указани какви права иматъ кандидатитѣ. Тѣ водятъ всички дѣла по несѣстоятелностъ.

А. Башевъ: Не. Измѣнено е.

В. Милевъ: Моля Ви се — оставятъ се и за въ бѣдѣще.

А. Башевъ: Старата буква а се отгнѣнява.

В. Милевъ: б и в ставатъ а и б, а ще видите, че иматъ право да зацѣпаватъ дѣла, назначени отъ съдилищата дофисъ. Така че, азъ намирамъ, че тѣ дѣла, които се прѣдоставятъ на кандидатитѣ, сж съвършено достатъчни, за да могатъ да развиятъ каквато да било дѣйностъ въ съдилищата, но да оставимъ кандидатитѣ да попълватъ състава на съдилищата, мѣстъ ми се струва, че ще направите една грѣшка. Ето защо, азъ се противопоставямъ на искането на г. Гиргинова и други нѣкои г. г. народни прѣдставители, за да се направи тази забѣлѣжка, че кандидатитѣ могатъ да попълватъ състава на съда.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Войниковъ.

П. Войниковъ: Г. г. народни прѣдставители! Отначало и азъ бѣхъ на мнѣние, че трѣбва да се прибави това, но слѣдъ като консултирахъ закона, видѣхъ, че не ще има нужда отъ тази прибавка, защото въ чл. 29, като се изброяватъ длѣжноститѣ на съдебнитѣ кандидати, между другото е казано: „и да замѣстватъ въ съдебнитѣ и распоредителни засѣдания само одного отъ отсъствающитѣ или възпрѣпятствувани съдии, ако вече иматъ 6-мѣсечна съдебна практика“. Значи, само въ изключителни случаи тѣ ще влизатъ въ распоредителнитѣ и съдебни засѣдания, т. е. тогава, когато ще замѣстватъ нѣкой отъ съдитѣ, който отсъствува или по нѣкаква причина е възпрѣпятствуванъ да вземе участие въ распоредителнитѣ или съдебни засѣдания. Въ всичкитѣ други случаи кандидатътъ не може да попълва състава, а ще може да попълва състава, споредъ тази бѣлѣжка, която се прѣдложи отъ г. Башева, само допълнителниятъ съдия; той ще може да влиза винаги въ засѣдания распоредителни и съдебни, а кандидатътъ само въ тѣзи крайни и изключителни

случаи. Ето защо, мисля, че не ще има нужда отъ нова прибавка къмъ онази, която се прибави отъ страна на г. Башева.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Дограмаджиевъ.

Х. Дограмаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Дѣйствително, споредъ распоредѣнето на чл. 29 отъ проекта, кандидатитѣ при извѣстни условия може да замѣстватъ съдитѣ въ съдебнитѣ засѣдания. Това е безспорно. Но тѣ, както ние приехме послѣдния § 29 отъ законопроекта, въ който се казва, че съставътъ на окръжния съдъ се състои отъ единъ прѣдседателъ или подпрѣдседателъ и двама членове, отъ които само единъ може да бѣде допълнителенъ съдия, нѣма да позволимъ на кандидата да присѣдствува, защото, ако може само единъ допълнителенъ съдия да влѣзе, ако тѣ е нашето законоположение, нашата воля, като законодатели, то какъ ще допуснемъ единъ кандидатъ, който има по-малко знания, по-малко опитностъ, отколкото единъ допълнителенъ съдия? Тѣ сжко обясненията на г. министра не могатъ да бѣдатъ взети въ внимание и изпълнени отъ съдилищата; съдилищата, може би, ще унищожатъ сума рѣшения, по причина на това, че тѣ тълкуватъ закона и тѣ го разбиратъ. Въ дадения случай не е лошо тукъ да се тури едно пояснение, една забѣлѣжка, че може да бѣде, вмѣсто допълнителенъ съдия, и единъ кандидатъ, когато той изпълнява условията, които прѣдвѣждатъ чл. чл. 28 и 29. Но сега е неясно. И азъ се присъединявамъ къмъ мнѣнието на г. Христова, който казваше, че не е ясно послѣдното распорѣждане, както се прѣдложи отъ г. Башева и както се прие, да се допушта само единъ допълнителенъ съдия, когато ще имате единъ прѣдседателъ, единъ подпрѣдседателъ и допълнителенъ съдия и въ сжщото врѣме и единъ кандидатъ. Именито, това бѣше противъ мотивировката на г. Башева, който искаше вмѣшването на това измѣнение въ тази новела. Ето защо, тукъ би трѣбвало да се добави една забѣлѣжка, ако обичате. На всѣки случай, да се уясни работата по законодателенъ редъ; а не само отъ обясненията на г. докладчика и г. министра.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Димитъръ Константиновъ.

Д. Константиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Законътъ трѣбва да бѣде достатъчно ясенъ, за да нѣма нужда да се повтарятъ извѣстни работи, или, на всѣки начинъ, трѣбва да бѣде ясенъ, за да нѣма нужда отъ обяснения. Отъ обясненията на г. министра, доколкото ги разбрахъ, може да бѣде нѣкой кандидатъ отъ втора степенъ, както е допълнителниятъ съдия. Щомъ е така, защо тогава, вие, като давате право по чл. 29 на кандидата да участвува, често пати да замѣства съдията, за да бѣде ясенъ членътъ не кажете: „допълнителенъ съдия или кандидатъ“. Наистина, въ чл. 29 давате право да се замѣстватъ съдитѣ, но тукъ не е обясненъ случаятъ: при допълнителенъ съдия може ли да участвува и кандидатъ; обяснете този случай: самиятъ съставъ на съда може ли да бѣде попълненъ съ допълнителенъ съдия или кандидатъ. Отъ друга страна, за обяснение може да се каже: допълнителенъ съдия, който може да бѣде замѣстенъ отъ кандидата. Азъ мисля, че трѣбва да се прибавятъ къмъ члена думитѣ „или кандидата“ съ което законътъ става поясненъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Копринаровъ.

Г. Копринаровъ: Г. г. народни прѣдставители! Съжалявамъ, че това е единъ споръ само на думи,

и се чудя, какъ моитѣ колеги отъ лѣвицата го поддържатъ и толкова време губятъ за нѣщо, което е вече разрѣшено: въпрѣки, че бѣше писано въ чл. 24, че съставътъ на сѣда се състои отъ прѣдседателъ и членове и нищо не се говорѣше нито за кандидатитѣ, нито за сѣдебнитѣ слѣдователи, че въ извѣстни случаи могатъ да допълнятъ състава на сѣда, обаче, въ дѣйствителностъ тѣ го допълняха. Чл. 29 отъ закона казва: че тогава, когато съставътъ е непълнъ, може да се допълни отъ кандидатитѣ; други пъкъ респективни членове казватъ, че когато съставътъ на сѣда не може да се попълни нито отъ кандидати, нито отъ членове на сѣда, викатъ се сѣдебни слѣдователи. Нема е нужно да се пише, питамъ азъ г. г. адвокатитѣ, когато чл. 29 казва, че тогава, когато отсъствуватъ нѣкои отъ сѣдинитѣ, трѣбва да викамо непрѣмѣнно слѣдователя, когато сѣдката тази материя е разрѣшена? Струва ми се, че това е толкова ясно, щото азъ се чудя на ума на тѣзи, които мислятъ, че въпросътъ не е изясненъ.

А. Христовъ: Ние се чудимъ на ума на членоветѣ отъ комисията, които казватъ, че кандидатътъ не може да засѣдава.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, всѣки е свободенъ да каже какъ го рѣзбира.

Г. Копринаровъ: Четете закона и ще видите.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които сж съгласни да се прибави тази прибавка къмъ чл. 54, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието не приема.

К. Мирски: Каква прибавка гласувахте?

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Прибавката, която се дебатираше, която г. Гиргиновъ прѣдлага.

К. Мирски: Значи, ще се подразбира.

А. Христовъ: Да се пише, че се подразбира.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Какво искате да се подразбира, г. Мирски?

К. Мирски: Че въ състава на сѣда могатъ да участвуватъ и кандидатитѣ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Мирски! Нѣмате право да говорите прѣди да вземете думата — има рѣшеніе на камарата.

К. Мирски: Г. министърътъ ме попита, кое да се подразбира? Азъ съмъ длъженъ да отговоря и казахъ това, което той казва, а не онова, което твърди г. Милевъ, който казва, че кандидатитѣ не могатъ да участвуватъ въ сѣдебния съставъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Каквото пише въ закона, г. Мирски, това ще се подразбира.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Защо ставатъ тѣзи спорове? Ако е въпросъ само да говоримъ, то е друго. Тукъ, въ чл. 54, се туря нормалното, редовното, то е единъ прѣдседателъ и двама членове. Когато нѣкой отъ тѣхъ отсъствува, съ какъвъ сѣдия може да се замѣсти и пр., различни членове опрѣдѣлятъ това на разни мѣста.

А. Христовъ: Тогава не трѣбваше да приемаме и за допълнителнитѣ сѣдии.

Я. Поповъ: Защото сж редовни сѣдии.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Защото приехме допълнителнитѣ сѣдии, затова трѣбваше да се обясни.

К. Мирски: Вие сте правъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ, щото чл. чл. 55, 56, 57, 58, 59 и 60 отъ стария законъ да станатъ чл. чл. 63, 64, 65, 66, 67 и 68, като фигуриратъ въ настоящия законопроектъ подъ новъ § 30, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 29 става § 31. (Чете)
„§ 31. Пунктъ б на чл. 61, който става чл. 69, се отмѣнява.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 29, който става § 31, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 30 става § 32. (Чете)
„§ 32. Пунктъ б на чл. 62, който става чл. 70, се отмѣнява.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 30, който става § 32, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 31 става § 33. (Чете)
„§ 33. Чл. чл. 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69 ставатъ чл. чл. 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, които приематъ § 31, който става § 33, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 32 става § 34. (Чете)
„§ 34. Чл. 70, който става чл. 78, се измѣнява така:
„Когато отсъствуватъ нѣкои отъ сѣдинитѣ въ окръжния сѣдъ, за попълване състава на сѣда, прѣдседателътъ призовава нѣкой отъ сѣдинитѣ отъ другитѣ отдѣления на сѣда; но ако и по този начинъ не може да се образува съставъ, тогава прѣдседателътъ повиква сѣдебния слѣдователъ, ако не е занятъ съ нѣкое производство на слѣдствие и ако не е произвеждалъ самъ слѣдствие по това дѣло, което ще се разглежда, или мѣстниятъ мирови сѣдия, ако послѣдниятъ нѣма насрочени за разглеждане дѣла и ако не е рѣшавалъ самъ това дѣло при първото му разглеждане.“

„За попълване на състава на апелативния сѣдъ, може да се призове само единъ отъ по-старшитѣ сѣдии на мѣстния окръженъ сѣдъ, по назначение отъ прѣдседателя на послѣдния сѣдъ, и то само когато нѣма възможностъ да се повика нѣкой отъ сѣдинитѣ, числящи се въ другитѣ отдѣления на апелативния сѣдъ, и когато призованиятъ сѣдия отъ окръжния сѣдъ не е участвувалъ при първото разглеждане и рѣшаване на дѣлото, което ще се разглежда въ апелативния сѣдъ.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Азъ одобрявамъ дѣто и за въ бѣдѣ у насъ се нарежда да не се попълва сѣдебниятъ съставъ съ адвокати, като желая и занаяпрѣдъ адвокатитѣ да си останатъ само адвокати, а въ нѣкои случаи и сѣдии. Но моля г. министра на правосѣдието да благоволи да обясни, че когато прѣдседателътъ повика отъ другъ сѣдъ нѣкой сѣдия да попълни състава, той самъ да не участвува въ тоя съставъ, защото иначе, ще излѣзе, че той си образува единъ окроенъ съставъ, а ние трѣбва да отбѣгваме отъ такива състави. Азъ тѣй раз-

бирамъ: прѣдседателътъ е занятъ, да кажемъ, въ углавното отдѣление; за гражданското отдѣление не стига единъ съдия; той ще вземе или съдия отъ друго нѣкое отдѣление или мирови съдия, ако е за окръжния съдъ и ще се попълни съставътъ на онова отдѣление, въ което нѣма да участвува самиятъ назначителъ на съдѣята. Та мисля, че тъй и г. министрътъ ще разбира работата, защото иначе, ще излѣзе, че единъ прѣдседателъ може да курдиса съдебния съставъ.

Я. Поповъ: Всѣки пътъ може да го курдиса — стига да иска.

К. Мирски: Не е така. Азъ зная на практика слѣдующето: прѣдседателътъ, да кажемъ, участвува въ гражданското отдѣление, а пъкъ въ углавното отдѣление, случва се, единъ съдия да се поболѣе или да го нѣма въ момента, когато трѣбва да се отвори засѣдането; прѣдседателътъ помолява одного отъ съдиитѣ да участвува, но не отива и той самъ да прѣдседателствува съ този, когото е назначилъ. Азъ мисля, че ме разбрахте — т. е. назначителътъ на третия съдия да не бѣде и самъ той 3-членния съставъ на съда.

Министръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Е, какво прѣдложение правите, г. Мирски?

К. Мирски: Искамъ да уясните, че и Вие разбирате така, че когато прѣдседателътъ покани нѣкой членъ на друго отдѣление отъ съда, или нѣкой мирови съдия да попълни нѣкое отдѣление на прѣдседателствувания отъ него съдъ, то той самъ не участвува въ това отдѣление, което е попълнилъ съ назначения отъ него съдия.

Я. Поповъ: Не участвува въ този съставъ.

К. Мирски: Туй е отъ голѣма важностъ, понеже иначе, ще дойдемъ до това, че прѣдседателътъ си нарежда съставъ и щомъ сме двама, отъ тримата, ще рѣшаваме спороветъ както сме се споразумѣли. Особено по политически дѣла работата е много деликатна, затова трѣбва да бѣдемъ прѣдпазливи, за да не се хвърли петно върху българското правосъдие.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ М. Ничовъ: Тази опасностъ азъ не съглеждамъ, г. Мирски, защото, ако прѣдседателътъ иска да образува такива състави, отъ които се бонте, той може всѣки пътъ да го направи: той може да натовари единъ отъ членоветѣ съ нѣкоя съдебна поръчка вънъ отъ съда и по този начинъ да образува съставъ. Но трѣбва да се прѣдполага, че въ съдилищата нѣма такива съдии, които ad hoc да бждатъ викани да попълватъ състава, съ цѣлъ не да се добие едно правилно разрѣшение на въпроса, а нѣщо друго, нѣщо нежелателно, нѣщо прѣстѣпно. Такива съдии, казвамъ, въ съдилищата нѣма. Та, свършено безразлично е за изхода на дѣлото, отъ кого ще се попълни съставътъ, и затова бѣлѣжката на г. Мирски е излишна.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Молловъ.

В. Молловъ: Г. г. народни прѣдставители! По този параграфъ възможно е да има такава опасностъ, за която говори г. Мирски. Желателно е, разбира се всѣкакви нареkania и всѣкакви съмнѣния по отношения състава на съда за едно конкретно дѣло да бждатъ прѣмахнати. Сега, въ дадения случай,

по съдържанието на този параграфъ, на-да-ли бихме могли да се страхуваме, че подобна опасностъ ще настѣпи, но менъ ми се струва, че така, самъ по себе си, е много общъ и се отнася до двѣ възможности. Той гласи: „Когато отсъствуватъ нѣкои отъ съдиитѣ“ — прѣдполагамъ, слѣдователно, едно отсъствие по-голѣмо, отсъствие вслѣствие отпускъ, отсъствие по други нѣкои причини, на командировка и т. н. За тоя случай, споредъ мене, би било по-цѣлесобразно да постановимъ така: „Когато отсъствува прѣдседателътъ, общото събрание на съда рѣшава, кой отъ подпрѣдседателитѣ ще го замѣсти прѣвъ врѣмето на отсъствието му“. Сжщото е и по отношение на другитѣ съдии. Втора възможностъ е, когато не може да се попълни съставътъ на едно засѣдание, тамъ, споредъ мене, пакъ би било по-правилно не да се каже: „за попълване състава на съда, прѣдседателътъ призовава нѣкои отъ съдиитѣ отъ другитѣ отдѣления“, защото въ тоя случай прѣдседателътъ, може би, нѣма да бѣде свободенъ отъ нареkania, а да се каже: „прѣдседателътъ на съда призовава най-младшия по назначение отъ съдиитѣ на съда“. Тогава ще слѣдватъ другитѣ лица. По тоя начинъ, ми се чини, че ще разрѣшимъ правилно въпроса: и съдътъ ще бѣде напълно свободенъ отъ всѣкакви съмнѣния, и прѣдседателътъ сжщо тъй ще бѣде свободенъ отъ нареkania. А пъкъ съ туй ние ще разрѣшимъ и другия случай — на едно продължително отсъствие, когато дѣйствиелно трѣбва да стане едно замѣстване. Азъ не зная сега, когато прѣдседателътъ отсъствува — на върно по единъ домашенъ начинъ се нарежда този, който ще го замѣства. По-правилно е, общото събрание да рѣши този въпросъ, защото по-старшиятъ прѣдседателъ може да бѣде прѣтрупанъ съ много работа и прѣдседателътъ да не може да му възложи тая работа.

По отношение попълнянето на състава, по-добъръ е да се каже точно въ закона, че се призовава най-младшиятъ по назначение съдия. Ако такъвъ не може да има, тогава да настѣпи призоваването на другитѣ, посочени въ параграфа, лица.

К. Мирски: Напълно съмъ съгласенъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Д-ръ Дѣяновъ.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ първата алинея на този параграфъ се казва, че когато отсъствува нѣкой съдия отъ окръжния съдъ, може да бѣде замѣстенъ между другитѣ лица и съ мировия съдия, който, е казано, не е вземалъ участие при рѣшаването на дѣлото, който не е рѣшавалъ дѣлото — това е много право. Въ втората алинея, обаче, на сжщия членъ, където се говори за замѣстването на съдия отъ апелативния съдъ съ съдия отъ окръженъ съдъ, е казано, че този съдия може да го замѣсти, който не е участвувалъ при първото разглеждане и рѣшаване, значи, употребена е думата „разглеждане“. Азъ прѣдлагамъ тази дума „разглеждане“ да се махне, за да бѣдемъ въ хармония съ първата алинея. Освѣтъ това, тя нѣма никакво значение. Вие знаете, едно дѣло може да почне да се разглежда и още отначало било по неизпълнение процедурата, било по други причини може да се отложи, и тогава, този съдия съ нищо не е свързанъ съ сжществото на дѣлото и може прѣспокойно да вземе участие, когато това дѣло ще се разглежда въ апелативния съдъ. Така щото, нѣма защо да се прави тая разлика: отъ мировия съдия, който ще замѣсти членъ въ окръжния съдъ да искаме само да не е участвувалъ при рѣшаването на дѣлото, а отъ члена при окръжния съдъ, който ще замѣсти съдия отъ апелативния съдъ, да искаме да не е участвувалъ не

само при рѣшението на дѣлото, но още и при разглеждането. Това е необяснимо, и азъ вѣрвамъ, че г. министърътъ и г. докладчикътъ ще се съгласятъ да се махне тая дума „разглеждане“, защото тя е бездѣлна и да остане този членъ така: „и когато призованиятъ сѣдия отъ окръжния сѣдъ не е участвувалъ при първото рѣшаване на дѣлото“, вмѣсто „при първото разглеждане и рѣшаване“.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ поддържамъ сѣщото, което каза г. Молловъ, само съ едно измѣнение. Г. Молловъ каза, че когато прѣдседателятъ отсъствува, общото събрание на сѣда трѣбва да рѣши, кой да го замѣсти, но законътъ прѣдвижда, че когато прѣдседателятъ отсъствува, замѣства го старшиятъ подпрѣдседателъ.

В. Молловъ: Да го кажемъ — азъ съмъ съгласенъ.

А. Христовъ: Така, че нѣма защо да става общо събрание, за да рѣши кой да замѣсти прѣдседателя, тъй като винаги го замѣства старшиятъ подпрѣдседателъ.

А колкото за другитѣ случаи, когато се вика членъ да допълни състава въ окръжния или пъкъ въ апелативния сѣдъ, азъ съмъ сѣщо на мнѣние, общото събрание на сѣда да опрѣдѣли кой да допълни състава: тамъ има по-голямъ гаранция, по-голямъ сигурностъ за избора на лицата, които ще попълватъ състава.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато се разглеждаше този членъ въ комисията, вѣрно е, че се изтъкнаха всички тѣзи работи, които се изказватъ тукъ, че може да ставатъ злоупотрѣбления, че прѣдседателятъ на сѣда може да подбере такива състави, каквито той иска, и вѣрвамъ, че всички или повечето отъ тѣзи, които взеха думата, г. г. Мирски, Молловъ, Дѣяновъ, бѣха членове на комисията, и тогава всички се съвѣщавахме върху тѣзи въпроси и приехме почти единодушно редакцията на този членъ, както е сега.

Н. Поповъ: Оттогава досега сж измѣнили мнѣнието си.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Сега, може да сж мислили малко по-иначе тогава; азъ не държа на тия редакция, каквато щете дайте, но искамъ да кажа, че тогава болшинството на тази комисия, която разгледа всички тѣзи опасения, намѣри че при единъ недобрѣсъвѣстенъ прѣдседателъ тѣ могатъ всѣкога да ставатъ. Изтъкнаха се тогава други мотиви, че сега, занаяпрѣдъ прѣдседателятъ на окръженъ сѣдъ трѣбва да бѣде единъ несмѣняемъ сѣдия, и не можемъ да имаме такива прѣдседатели, каквито, може би сме имали въ минали врѣмена, които по нѣкакви разпореждания или внушения сж нагаждали такива състави, каквито сж искали. Щомъ, сега, занаяпрѣдъ прѣдседателитѣ на окръжнитѣ сѣдилища ще бѣдатъ несмѣняеми сѣдии, не можемъ да имаме тази голямъ опасностъ, каквато е имало досега, защото пъкъ другъ редъ не може да се намѣри. Ами ние искаме да опростотворимъ тази процедура, за да вѣрватъ дѣлата въ сѣдилищата по-бързо и правосѣдието да рѣшава по-бързо дѣлата, а вие тукъ искате да замедлявате тази работа; вие искате, за да замѣстите единъ членъ, който недостига — да се събере общо събрание. Това е работа, която нѣма

да стане. Това е се едно да рѣшите да отложите дѣлото: за да замѣстите единъ сѣдия съ другъ, трѣбва да свиквате общото събрание на всички тѣзи отдѣлени, за да опрѣдѣли единъ сѣдия, който да го замѣсти и тогава ще отиде да засѣдава. Азъ мисля, че тази работа, която вие искате да създадете въ сѣдилищата, то е да създадете тормози въ управлението на правосѣдието. Азъ мисля, че тъй както е редактиранъ членътъ, по-сполучливо не може да бѣде редактиранъ. Тази редакция, която дава г. Молловъ, съ намѣрение да се избѣгнатъ тѣзи злоупотрѣбления, и тя не можѣ да помогне, защото най-младшиятъ членъ може да бѣде занятъ. Естествено е, че трѣбва, тогава, да се каже: най-младшиятъ отъ свободнитѣ, или както прѣдлагаха нѣкои въ комисията, най-старшиятъ отъ свободнитѣ. Тѣзи редакции се прѣдлагаха, за да се стѣсни, тъй да се каже, възможността на прѣдседателя да подбира, този или онзи сѣдия. Но, казахъ, тогава се изтъкнаха въ комисията извѣстни доводи, по които всички останаха доволни — може би нѣкои само останаха на особено мнѣние — и считаха, че тази редакция, както е направена, най-добрѣ удовлетворява това, което се гони. Ето защо азъ ще моля, г. г. народни прѣдставители, да приемете тази редакция на члена, както си е, защото, каквато и друга редакция да правите, нѣма да бѣде по-добра. Вие, които бѣхте въ комисията, знаете, че тамъ се мъчихме да направимъ друга редакция, за да ограничимъ възможността отъ злоупотрѣбления, но по-добра, по-сполучлива отъ тази редакция не можахме да намѣримъ. Сега, азъ нѣмамъ нищо противъ, ако вие приемете тази редакция, която прѣдлага г. Молловъ, или онази, която прѣдлага г. Мирски, или пъкъ третата, която прѣдлага г. А. Христовъ. Но менѣ ми се чини, че всѣка друга редакция ще бѣде несполучлива.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: За думата „разглеждане“?

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. Дѣяновъ! Тия думи, ако щете, и да не бѣха казани, пакъ трѣбва да се разбиратъ. Какво разбирате тукъ? Тукъ се гони цѣльта — и такъвъ е духътъ на закона — да не участвува въ засѣданието единъ сѣдия, който е изказалъ извѣстно мнѣние и се обврзва въ нѣщо. Всѣко разглеждане на дѣлото можѣ да обврже сѣдията съ извѣстни работи, защото това разглеждане на дѣлото, което е отложено, може да е отложено по нѣкои съображения, които прѣдрѣшаватъ въпроса. Та, естествено тукъ трѣбва да се прѣдостави на сѣдията извѣстна ширина. Ако се види, че дѣйствиелно той не е ангажиранъ въ туй дѣло и не е участвувалъ при по-първото му разглеждане, може да бѣде повиканъ; но ако той е отложилъ едно дѣло по искането на една отъ странитѣ, когато се искатъ извѣстни доказателства, които могатъ да прѣдрѣшатъ дѣлото, които иматъ значение за неговия изходъ . . .

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Тогава да го туримъ и за мирови сѣдия. Защо единиятъ да участвува при рѣшаване на дѣлото, а другиятъ — и при разглеждането и при рѣшаването?

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Кждѣ е казано това?

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Въ първата алинея е казано: само при рѣшаване, а не при разглеждане.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Азъ Ви казахъ, че тѣзи думи, даже да не бѣдатъ казани, сигурно се подразбиратъ — единъ сѣдия, който се е ангажиралъ при първото разглеждане на дѣлото, при второто разглеждане той не може да бѣде сѣдия и даже самъ трѣбва да се оттегли.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Мирски, за пояснение.

Н. Мирски: Отказвамъ се.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ М. Ничовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не бихъ взелъ думата, особено подиръ поясненията на г. министра на правосъдието, но виждамъ, че се прави писмено прѣдложение отъ г. Моллова. Съгласете се, че това, което се прѣдлага, на практика е неприложимо. Често пѣти съставътъ на съда почва да разглежда едно дѣло и инцидентно се вижда, че единъ отъ съднитѣ не може да вземе участие въ дѣлото, защото дѣлото случайно е дадено на другъ съдия. И съгласете се, че инцидентно прѣдседателътъ било на окръжния съдъ, било на апелативния съдъ, не може да свика общо заседание, което да избере съдия да попълни състава. Това е невъзможно, толкова повече, че съднитѣ, когато сж свободни отъ занятие, не сж въ съда, а сж въ къщи и пишатъ рѣшения. Прочее, това е невъзможно на практика и мисля, че нѣма никаква опасност да си остане параграфътъ тъй, както е прѣдложенъ.

В. Молловъ: За тоя случай нѣма общо събрание, а за случаитѣ, когато отсъствува единъ прѣдседателъ или подпрѣдседателъ. Когато съставъ не може да се образува, тогава въ състава влиза най-младшиятъ по назначение.

Докладчикъ М. Ничовъ: Ама Вие казахте най-младшиятъ, но да се назначи отъ общото събрание.

В. Молловъ: Когато отсъствува прѣдседателътъ или подпрѣдседателътъ, а не за цѣлия съставъ.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има направено прѣдложение отъ г. Моллова за поправка на § 32, който сега става § 34, въ тази частъ именно на чл. 78, която гласи: (Чете) „Когато отсъствуватъ нѣкои отъ съднитѣ въ окръжния съдъ, за попълване състава на съда, прѣдседателътъ призовава нѣкой отъ съднитѣ отъ другитѣ отдѣления на съда“. Тази частъ по тоя членъ г. Молловъ иска да бѣде замѣнена съ слѣдующето: (Чете) „Когато отсъствува прѣдседателътъ на съда, замѣства го старшиятъ подпрѣдседателъ, а ако отсъствуватъ нѣкои отъ подпрѣдседателитѣ, замѣстватъ ги членове отъ съда, по рѣшение на общото събрание на съда. Когато не може да се образува съставъ на съда за едно заседание, прѣдседателътъ на съда призовава най-младшия по назначение свободенъ членъ отъ другитѣ отдѣления на съда“, и по-нататъкъ иска да слѣдва текстътъ тъй, както е въ самия членъ на законопроекта.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, направено отъ г. Моллова, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събрание не приема.

Моля, които приематъ § 32, който сега става § 34, така, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събрание приема.

(Прѣдседателското мѣсто заема г. прѣдседателътъ)

Докладчикъ М. Ничовъ: § 33 става § 35. (Чете)

„§ 35. Чл. чл. 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, ставатъ чл. чл. 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102“.

Измѣнение на номерацията само.

Прѣдседателътъ: Моля ония, които приематъ § 35, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събрание приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 34 става § 36. (Чете)

„§ 36. Думитѣ въ края на пунктъ трети отъ чл. 95, който става чл. 103: „и да не е било обявявано несъстоятеленъ длъжникъ“, се замѣняватъ съ слѣднитѣ: „макаръ и да е било освобождено отъ наказание по давностъ, по помилване или поради амнистия; а така сжщо да не е било обявявано въ несъстоятелностъ и да не се намира, или да не е било подъ настоянничество, поради разточителностъ.“

Както е извѣстно, чл. 95 на старата померация прѣдвижда условията, при отсъствие на които едно лице не може да бѣде назначено за съдия. Тамъ е казано само, че осъденитѣ не могатъ да бѣдатъ съдии, а тукъ се прѣдвигатъ и случаитѣ, когато лицето, безъ да е осъдено, пакъ не може да бѣде съдия. Ако напр. е извършило едно прѣстѣпление, и това прѣстѣпление е покрито съ давностъ. Въ таквъ случай, ако това лице бѣде осъдено и освобождено поради това, че извършеното отъ него прѣстѣпление е покрито съ давностъ, то пакъ не може да бѣде назначено за съдия. Или пъкъ ако било е осъждано, макаръ амнистирано, или помилвано, пакъ да не може да бѣде съдия. Въ това се състоятъ измѣненията на стария чл. 95.

Прѣдседателътъ: Има удмата г. Мирски.

Н. Мирски: Отказвамъ се.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Дограмаджиевъ.

Х. Дограмаджиевъ: Въ § 36 измѣнение може да се допусне, но, мисля, че могатъ да бѣдатъ назначавани за съдии онѣзи, на които дѣянията сж покрити съ амнистия, защото амнистията прѣдполага, че никой нѣтъ не е сжществувало прѣстѣплението, и тя се дава само въ извѣстни случаи, когато сж замѣсени много хора и въ повечето случаи за прѣстѣпления отъ политически характеръ. Амнистията закрива даже и прѣстѣпления отъ общъ характеръ. Тѣй че, въ тоя случай азъ приемамъ ограниченията, които се правятъ въ § 36, съ изключение на думитѣ „поради амнистия“. И азъ бихъ молилъ г. докладчика да се съгласи съ мене да се махне този случай, защото това е много тежко ограничение.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Д-ръ Гиргиновъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не се съгласявамъ съ г. Дограмаджиева по повдигнатия отъ него въпросъ за амнистията, защото считамъ, че тамъ, където има амнистия, има извършено прѣстѣпление. Самиятъ фактъ, че е извършено едно отъ посоченитѣ въ статията прѣстѣпления, показва, че този човѣкъ е билъ прѣстѣпникъ и, слѣдователно, той не може да бѣде назначенъ на съдебна служба.

Но азъ искамъ да повдигна другъ въпросъ. Въ нашия проектъ се прѣдвигда, че никой не може да бѣде назначенъ на съдебна длъжностъ, ако той по давностъ е билъ оправданъ. Понеже често пѣти има освободени отъ наказание подсѣдими по давностъ, безъ, обаче, да е доказано, че прѣстѣплението е извършено, считамъ, че това разширение е много голѣмо и въ много случаи ще се покаже като несправедливо. Затова азъ прѣдлагамъ да изпуснемъ въ нашия проектъ думитѣ „по давностъ“, а да остане само „по помилване или поради амнистия“, „по давностъ“ да изпуснемъ, защото освобождението отъ наказание по давностъ не всѣки пѣтъ означава, че е извършено прѣстѣпно дѣяние, а шомъ нѣма доказа-телства, че е извършено прѣстѣпно дѣяние, нѣмаме поводъ да лишимъ нѣкого отъ правото да заеме съдебна длъжностъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ М. Ничовъ: На г. Гиргинова ще отговоря, че нѣма такава опасностъ, каквато той вижда, защото е казано: „макаръ и да е било освободено отъ наказание по давностъ“. Тия бѣлѣжки прѣдвизждатъ само такива случаи, когато сѣдѣтъ признае, че лицето наистина е извършило прѣстѣпление, но го освобождава отъ наказание, защото има давностъ. Въ такива случаи лицето нѣма да бѣде назначено за сѣдия.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Не е казано така въ проекта.

Докладчикъ М. Ничовъ: Така се разбира.

А. Христовъ: Ами ако се оправдае по давностъ?

Н. Мирски: Безъ да има присѣда?

Прѣдседателъ: Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ поддържамъ г. Дограмаджиева относително случая, когато има амнистия. Вие знаете, че амнистията се дава по законодателенъ редъ чрѣзъ Народното събрание. Сега, когато е въпросътъ за прѣстѣпления отъ общъ характеръ, отъ позоренъ характеръ, и дохожда Народното събрание да даде амнистия за тѣхъ, бихъ се съгласилъ такава едно лице, което е осъдено за такава прѣстѣпление, и даже неосъдено, да не може да стане сѣдия; но ако се касае за политическо прѣстѣпление и дохожда едно Народно събрание и дава амнистия за такива осъдени или подозрѣни и обвинени, може ли, казвамъ, такава лице да не може да бѣде назначено за сѣдия? Споредъ проекта, не може. Съгласете се, че това е много строго. Политическиятъ прѣстѣпления сѣ на моментъ — днесъ това, което е прѣстѣпление, утрѣ може да не бѣде прѣстѣпление, а, напротивъ, може да бѣде едно благодѣяние за обществото, и днесъ вие ще кажете, че амнистирате извѣстно дѣяние, а вдругъ утрѣ ще забраните на единъ-кое си лице да заема сѣдебна длъжностъ. Това е много строго. И азъ бихъ молилъ г. докладчика и г. министра да се съгласятъ да направимъ едно ограничение — амнистия, но за прѣстѣпления отъ общъ, а не и отъ политически характеръ.

Освѣтъ това въ пунктъ трети на чл. 95 е казано: „... както и за слѣднитѣ прѣстѣпления: противъ особата на господаря и династията му...“. Прѣстѣпленията противъ особата на господаря и династията сѣ разнородни и разновидности; но има и такива, извършени въ моментъ на силно раздражение, щото можете да бѣдете наказани съ 1 денъ запиране или респективно 5 л. глоба — ставатъ такива осъждания — и такъвъ единъ осъденъ на 1 денъ запиране или 5 л. глоба вие бихте го лишили за винаги да постѣпи на сѣдебна длъжностъ: при такава смекчителна присѣда, пакъ законопроектътъ забранява да постѣпи. Съгласете се, че това е много строго.

Ето защо азъ бихъ молилъ да стане измѣнение тукъ и да се каже: за прѣстѣпления отъ този родъ, както и за другитѣ, които сѣ изброени, но които влѣкатъ слѣдъ себе си наказание поне отъ 3 мѣсеца или отъ 6 мѣсеца нагорѣ, а не и за маловажни случаи.

Прѣдседателъ: Има думата г. Теодоръ Теодоровъ.

Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! И азъ мисля, че случаитѣ на амнистия не трѣбва да

се привеждатъ тукъ като основание да не може нѣкой да бѣде сѣдия, по слѣднитѣ съображения. Първо по съображението, което вече се изказа, че амнистията се дава обикновено за прѣстѣпления неопозоряющи, за прѣстѣпления отъ политически характеръ, и такива лица, единъ пътъ амнистирани, счита се, като че ли тѣхното прѣстѣпление не е съществувало, то се забравя. И ако това прѣстѣпление чрѣзъ амнистията се забравя, се счита, че не е съществувало, то не е прѣпятствие, за да заеме амнистираниятъ сѣдийска длъжностъ. Примѣри отъ историята на народитѣ имаме много, дѣто хора амнистирани, слѣдъ като сѣ били осъждани на смъртъ, подирѣ сѣ играли най-видни роли въ своето отечество. Защо такъвъ човѣкъ да не може да бѣде назначенъ и за сѣдия? За да не ходимъ въ други държави, нека си спомнимъ сѣдбата на покойния Каревловъ. Той бѣше осъденъ като интелектуаленъ участникъ въ убийство; бѣше, обаче, амнистиранъ и тази амнистия му позволи да заеме мѣстото на министъръ-прѣдседателъ и да ръководи Народното събрание, а вие не давате право да бѣде мирови сѣдия, да кажемъ за единъ неговъ другаръ, свършилъ по правото, който е билъ въ сѣщото положение. Не ще ли бѣде чудновато това законодателство, което отъ една страна допуца на единъ амнистиранъ да стане министъръ-прѣдседателъ, а отъ друга страна не му дава право да бѣде мирови сѣдия, или сѣдебенъ приставъ? Ако той е единъ пътъ амнистиранъ, оставе го. Човѣкътъ може да е юристъ, може да бѣде добъръ сѣдия, добъръ прокуроръ, може да бѣде способенъ, даровитъ и полезенъ за страната — защо да не служи?

Независимо отъ това, има практически мжнотии, за да се знае кой е билъ амнистиранъ и кой не, защото ние въ България разбираме малко по-иначе амнистията, и сега, когато говоримъ за амнистия, считаме амнистирани лица, осъдени, влѣзли въ затвора и подирѣ туй амнистирани; ние имаме, тъй да се каже, прѣдъ видъ нашата изопачена практика, която се ограничава съ амнистията на осъдени вече хора; а пъкъ въ сжщностъ амнистията се различава отъ помилването, че тя не се дава на лица, а на прѣстѣпления, на събития отъ углавенъ характеръ. Така, напр., стана амнистирането на всички участвуващи, да кажемъ, въ русенския бунтъ. Но кои сѣ тѣзи участвуващи? Амнистията може да излѣзе още прѣди присѣдата, и както сега стана въ Гърция, прѣди даже да се възбуди углавното прѣслѣждане — на другия, на втория денъ подирѣ събитието се амнистираха хората, и кой е амнистиранъ, кой не е? Нѣма нито углавно производство, което да установи участницитѣ, защото прѣстѣплението се амнистира, то се забравя, сжщо като да не е станало. Участницитѣ, да кажемъ, въ с. Тръстеникъ, които обезоръжиха единъ полкъ или една дружина въ 1900 г.; или участницитѣ въ друго сблъскване или стрѣляне въ войската, както бѣше въ с. Шабла или с. Дуранкулакъ или другадѣ. Амнистираха се прѣди да се опрѣдѣли кои сѣ виновни. Имаше 400 души хора затворени въ тъмница, пуснаха се, но не се знаеше кой отъ тѣхъ бѣше виновенъ, защото бѣха събрани, за да се опрѣдѣли кой е виновенъ и кой не. Тоя случай не е въ тѣсна връзка съ въпроса, но сега не ми идватъ на ума други примѣри отъ нашата история, па и не зная за въ бѣдѣше какви примѣри ще се появятъ, а пъкъ законитѣ се пишатъ за въ бѣдѣше. Ето защо ние трѣбва да имаме прѣдъ видъ, че когато се амнистира, обикновено се амнистиратъ прѣстѣпления, и когато се амнистиратъ прѣстѣпления, не се знае кой е участвуващъ и кой не е участвуващъ въ това прѣстѣпление, и това прѣдписане на закона може да даде поводъ за злоупотребления, да се счита, че единъ-кой си е участвуващъ въ единъ-кой си бунтъ само затуй, че въ първия денъ

е билъ арестуванъ, безъ да има присъда, а пъкъ законътъ да му запрѣщава да бѣде сѣдия; това би значило, слѣдъ като сте го простили, да го наказвате по джеба, да му отнемете прѣхраната, да му налагате страдания въ живота, слѣдъ като сте му дали амнистия и сте го освободили отъ всѣкаква отговорностъ. Затова азъ мисля, че амнистията трѣбва да се изключи.

Има едно съображение, което, вѣроятно, е карало тия, които сѣ редактирали статията, да впишатъ амнистията; то е съображението, извлѣчено отъ нашия животъ и отъ злополучнитѣ, свършено неумѣстнитѣ случаи въ нашия политически и общественъ животъ. Така напр., като и досега още не сме си уяснили какво нѣщо е амнистията, или знаейки какво нѣщо е амнистията, ние сме злоупотребявали съ нея и сме я низвели до степенъ на злоупотребление съ туй право; ние сме амнистирали вулгарни прѣстѣпници, крадци и мошеници, което е недопустимо по понятието за амнистията въ теорията. Не може да се амнистира никой за кражба или за злоупотребление съ сѣдствата на хазната, а може само за прѣстѣпления, които иматъ политически характеръ. Амнистията е цѣлъ политически противъ политическитѣ рани или политическитѣ болести, а не е сѣдство, за да се опрощаватъ въ една страна вулгарни прѣстѣпници, прѣстѣпници отъ общъ редъ и да се наводнява пакъ обществото съ тѣхъ, слѣдъ като единъ пътъ тѣ сѣ провинили. Види се, че сѣ имали прѣдъ видъ тѣзи случаи, защото тукъ нѣкои колеги ми казаха: „Ами еди-кой си, който бѣше амнистиранъ, ще го оставите ли да бѣде сѣдия? Еди-кой си — отговарямъ азъ — бѣше осѣденъ на законно основание, и неговото амнистиране е едно злоупотребление съ амнистията, а трѣбва да мислимъ, че за въ бѣдѣще нѣма да бѣде злоупотребявано съ нея, както досега, и че ние ще прилагаме амнистията само тамъ, дѣто тя може да има полза за морала въ обществото, за реда въ него и за спокойствието на страната, а не тамъ, дѣто имаме да се боримъ съ обикновени прѣстѣпници. Ето защо азъ мисля, че това трѣбва да се изключи.

За помилването, мисля че е умѣстно да се остави, защото едно лице съ това, че се помилва, по силата на извѣстенъ членъ отъ конституцията, отъ държавния глава, който упражнява въ това една специална прерогатива, не значи, че то не е било виновно. Помилването въ отличие отъ амнистията винаги става само слѣдъ осѣждането; не можете да помилвате лице, което не е било осѣдено. Даже, ако искате, строгата теория и практика на цивилизовани държави е приела, че не може да го помилвате докато не е започнала да се изпълнява присъдата: той трѣбва да вѣдѣе въ затвора, мечътъ на правосѣдието да си произведе своя ефектъ и само слѣдъ това може да се помилва, като се изхожда отъ една презумпция за достатъчното поправление на прѣстѣпника, че той е достатъчно наказанъ, достатъчно поправенъ, и по която се упражнява правото за помилване. Тѣй че, винаги, прѣди да се помилва едно лице, непременно има една присъда, която е констатира неговото прѣстѣпно дѣяние, и ние го знаемъ защо е: затуй и затуй. Следователно, нѣма защо лицето, което се намира подъ слѣдствие, и лицето, което е осѣдено и изтѣрпѣло наказанието, да не се допуска да бѣде сѣдия, а пъкъ лицето, което е осѣдено и помилвано да има повече права. Нѣма никакво основание второто да има повече права, защото съ помилването прѣстѣпното дѣяние не се заличава, то си пакъ остава, само че има едно нѣщо: намалява му се срокътъ на наказанието, защото се счита, че то достатъчно се е поправило, достатъчно се е разкайало и не прѣдставлява опасностъ за обществото. За амнистията, вие виждате, че има голяма разлика, защото тя обикновено се дава прѣди присъдата, а като се даде прѣди присъдата, азъ ка-

захъ каква разлика има.

Колкото се касае за давността, има съображения да се поддържа туй мнѣние, което се изказва отъ г. Гиргинова, защото много пъти едно лице освобождаватъ отъ наказание по давностъ, безъ да влизатъ сѣдилищата въ обсъждане, дали то е извършило прѣстѣпление и дали е виновно или не.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Ако ми позволите. Тукъ се разбиратъ тѣзи, които сѣ осѣдени, но не може да имъ се приложи наказанието.

Т. Теодоровъ: Чухъ това; г. Ничовъ го каза. Тѣй че, ако се разбира освобождение по давностъ, по голѣмата частъ отъ освобождението по давностъ се правятъ, безъ да се впускатъ сѣдилищата въ обсъждане въпроса за виновността или не, като казватъ: „Понеже отъ деня на прѣстѣплението до възбуждането на дѣлото сѣ се изминали толкова години, сѣдѣтъ го освобождава отъ отговорностъ“ — безъ да си отговарятъ на въпроса, виновенъ ли е или не. Има редки случаи, когато сѣдѣтъ си дава трудъ да се произнесе, виновенъ ли е или не, защото, помъ не може да го осѣди, сѣдѣтъ не се занимава съ помѣнитѣ въпроси, дали е виновенъ или не, а, както се забѣлѣжи, въ повечето случаи по давностъ дѣлата се прѣкратаватъ прѣди да отидатъ въ сѣдилищата — още у слѣдователя, още у прокурора. Прокурорътъ констатира, че отъ деня на завеждане на дѣлото до това врѣме сѣ се изминали толкова години и го освобождава, безъ да чака адвокатитѣ да иледирайтъ, да искатъ да докажатъ смѣстването на давността. Заради туй г. Ничовъ обясни, както и г. Дѣяновъ сега добави, че комисията разбира, че отъ освободенитѣ по давностъ не ще могатъ да бѣдатъ сѣдии само онѣзи, на които виновността е установена въ самата присъда. Ако се каже така, никой не би ималъ нищо противъ; но, казвамъ, тѣзи случаи ще бѣдатъ извънредно рѣдки, защото, споредъ нашата сѣдебна практика, не можемъ да констатираме виновността, когато има давностъ, и тогава, туй се явява като безцѣлно. Заради туй, по моето мнѣние, най-добъръ е да се приеме само помилването като причина която не заличава виновността, а то е много разумно, защото нѣма никаква разлика отъ гледна точка на морала и на закона между онзи, който е извършилъ прѣстѣпление и е помилванъ по-послѣ, и онзи, който е извършилъ прѣстѣпление, но нѣмало кой да се застъпи за него, да го прѣдстави за височайше помилване; и единиятъ, и другиятъ трѣбва еднакво да бѣдатъ отстранени отъ заемането на такъвъ високъ и почетенъ постъ, какъвто е сѣдийскитъ. Но колкото за другото, за да не дава поводъ за злоупотребление, азъ мисля, че трѣбва да се прѣмахне и нѣма никаква опасностъ, че ще пострада обществото, ако отъ тѣзи лица, които сѣ амнистирани, дойде нѣкой да стане сѣдия.

Прѣдседателъ: Има думата г. Златановъ.

М. Златановъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдлагамъ давността да остане; нека остане и помилването. То нѣмаше нужда и да се туря, защото, който е помилванъ, сѣ е лишенъ отъ право, и други специални статии отъ закона запрѣщаватъ назначаването на такива лица, но е турнато, за да се избѣгнатъ спорове. Помилването не освобождава отъ лишение на право; помилването връща само свободата, но не и правото.

Вѣрно е за амнистията. Тя е актъ на всеопрощение; тя се дава по особна процедура; не я дава администрацията съ докладъ прѣдъ държавния глава; дава я камарата съ специаленъ законъ, който обема много случаи, и по други причини, по други

съображения се дава. Ако б'ше у насъ случаътъ такъвъ, да се ц'пи амнистията; да се знае, защо се дава тя и кому се дава и кому не, не би имало никаква нужда да става това постановление, което се пр'длага отъ комисията и което е въ проекта. Но въ България знаете, какви амнистии се даватъ: хора осъдени за позорни работи, хора излежали наказание, хора, които се увиратъ около група депутати или въ известни моменти около правителството, сж сполучвали да взематъ отъ парламента амнистия. Ей сега има 4—5 кандидати по сждебната частъ, лежали въ затвора, отъ тукъ сж се промъкнали чр'зъ една амнистия и ще дойдатъ да поздравятъ министра и да кажатъ: „Амнистирани сме“. И аслж амнистията у насъ сж били давани повече така — за отд'лни лица.

В. Молловъ: Има такива случаи, напр., амнистията на Луканова и други.

И. Хаджиевъ: Кой ги е давалъ.

М. Златановъ: Давалъ ги е българскиятъ парламентъ. Говоря за случаи, които тр'бва да се обяснятъ, за да знае администрацията.

Тия пояснения считамъ за нужно да ви дамъ.

Пр'дседателъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни пр'дставители! Направиха се известни пр'дложения тукъ, за да се заличи давността и амнистията.

Относително давността, азъ не съмъ съгласенъ да се заличава, защото тукъ давността се разбира за едно пр'стъпление, което е сждено. Ако четете пунктъ трети на чл. 95, тамъ се казва: (Чете) „Да се не намира подъ сл'дствие или сждъ“ — това едно: подъ какъвто сл'дствие или сждъ да се намира, той не се назначава, и посл'дъ: „да не е осжж- дано за пр'стъпление“ — и като се изброяватъ пр'стъпленията, най-сетнъ се казва: „макаръ и да е било освободено отъ наказание“, поради еди-какви си причини.

М. Златановъ: Освободено не отъ наказание, ами отъ пр'сл'дване. Има такива случаи.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Т' не могатъ да влизатъ.

М. Златановъ: Защото ще се нам'рятъ случаи: изб'гнали, сждебните власти не можаха да го пр'сл'дватъ, връща се сл'дъ години.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. Златановъ! Членътъ не обгр'ща тия хора, защото този, който не е осжжданъ, презумира се, че той е невиненъ, и затуй именно него не зас'га и не обгр'ща този членъ. Този членъ зас'га т'зи, които сж осжждани, не по давностъ, било че като сж осждени, изб'гнали, сж били освободени отъ наказание, защото дод'то н'ма присжда, счита се, че лицето е невинно, и, сл'дователно, не попада подъ този членъ. Т'й шото, давността тр'бва нечр'венно да остане.

Сега остава амнистията. В'рно е, че, ако у насъ амнистията се дава т'й, както въ другитъ страни н'маше защо да бжде писана тукъ; но, безъ да вътарямъ, всички, които вземаха думата и говориха по този въпросъ, изтъкнаха, че сж давани амнистии на хора осждени за пр'стъпления отъ общъ характеръ, а ние искаме да подобримъ въ сждебния персоналъ хора прим'рни, хора почтени, хора честни и, сл'дователно, ние тр'бва да направимъ тукъ една разлика. Азъ мога да се съглася само на това амнистията да не се махне, но да се каже: поради

амнистия, и то само за политически пр'стъпления, но не и за други. Какъ ще се редактира членътъ, за да не мога да ви кажа, тр'бватъ 5 минути да се направи подходящата редакция; но въ тази смисълъ азъ съмъ съгласенъ да се изм'ни членътъ. Може сега да се гласува, а при третото четене азъ ви заявявамъ, че съмъ съгласенъ да нам'рите една редакция, която да обгр'ща т'зи, които сж били амнистирани по политически пр'стъпления, но не а т'зи амнистирани по пр'стъпления отъ общъ характеръ.

Пр'дседателъ: Ще туря на гласуване § 36 и моли, които го приематъ т'й, както се докладва отъ г. докладчика, да си вдигнатъ р'жката. (Мнозинство) Събраниято приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 35 става § 37. (Чете)

„§ 37. Чл. 96, който става чл. 104, се изм'нява така:

„За мирови сжди, членове на окржжни сждилища или зам'стници прокурори при сжщитъ сждилища се назначаватъ лица, които, като допълнителни членове и допълнителни зам'стници прокурори, сж прослужили най-малко дв' години; между н'колкото кандидати сж еднакво старшинство се пр'дпочита онзи, който е вписанъ на първо м'сто въ таблицата за повишение, за която се говори въ чл. 125; въ тази таблица допълнителнитъ членове и зам'стници прокурори се вписватъ по реда на т'хното достойнство, което се опр'д'ля по т'хната способностъ, практически и теоретически познания, д'ятелностъ и поведение.“

Пр'дседателъ: Има думата г. Благоевъ.

Н. Благоевъ: Г. г. народни пр'дставители! Споредъ този членъ, както азъ го разбирамъ, за мирови сжди, членове на окржжни сждилища или зам'стници прокурори се назначаватъ допълнителни членове или допълнителни зам'стници прокурори. Споредъ мене, ако се остави този членъ, така, както е тукъ, ще дадемъ просторъ на фаворизации, пъкъ ще има и накрънение на висшата справедливостъ. Защото не е едно и също въ сждебната иерархия да бжде единъ допълнителенъ сждия назначенъ за мирови сждия или за членъ на окржжния сждъ: н'ма съмн'ние, както казахъ, че членъ на окржжния сждъ въ сждебната иерархия стои по-горъ, отколкото мирови сждия. Не е справедливо и ще бжде фаворизация, ако отъ двама допълнителни сждин единиятъ бжде назначенъ за мирови сждия, а пъкъ другиятъ за членъ на окржженъ сждъ. Затова, за да се изб'гне фаворизацията, па и накрънението на висшата справедливостъ, споредъ мене, ум'стно ще бжде, ако този членъ се редактира така: (Чете) „За членове на окржжнитъ сждилища или зам'стници прокурори при сжщитъ сждилища се назначаватъ лица, които, като мирови сжди, сж прослужили 2 години, а за мирови сждин се назначаватъ лица, които като допълнителни членове и зам'стници прокурори сж прослужили тоже 2 години . . .“ и пр. — си остава сжщото.

Азъ съмъ на мн'ние, че би било добр'ъ, ако даже най-способнитъ сжди минаватъ всички иерархически ст'пала; нека залочнатъ отъ допълнителни членове, нека минатъ пр'зъ мировитъ сждилища и подиръ станатъ членове на окржжни сждилища.

Азъ ще моля г. министра, г. докладчика, па и г. г. народнитъ пр'дставители да се съгласятъ съ моето мн'ние, ака, разбира се, го намиратъ за ум'стно.

Пр'дседателъ: Има думата г. Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни пр'дставители! Азъ и вчера казахъ, че не съмъ съгласенъ, щото св'р-

шилите юриспруденцията, да бъдат назначавани още докато не са добили известна опитност за мирови съдии. Ако се спрем върху живота, ще видим, че действително хора маловъзрастни, с ненавършила възраст, хора току-що излезли от Университета, когато ги назначат за мирови съдии — там, където работата върши само една личност, където има да се върши такава сложна работа, такава сложна материя, такива разнообразни процеси — казвамъ, често пъти такива неопитни съдии изпадат въ едно неловко положение пред ония, които се съдятъ. Затова можемъ да се справимъ съ нашата действителност. Менъ се е случвало да виждамъ млади хора, назначени за мирови съдии, които няматъ онзи съдийски авторитетъ, и явившиятъ се предъ тяхъ на съдъ, още като влизатъ въ съдилището, гледатъ на тяхъ съ едно прѣпобръжение или съ прѣдубѣждение. Затова азъ ще моля, ако г. министърътъ намѣрва за добръ, да направи въ този членъ слѣдното измѣнение; ще моля също и г. докладчика да се съгласи съ това измѣнение: (Чете) „За членове на окръжни съдилища или замѣстници прокурори при същитѣ съдилища се назначаватъ лица, които като допълнителни членове и допълнителни замѣстници прокурори са прослужили най-малко 2 години; между нѣколкото кандидати“ и пр. слѣдва, както е, и най-сетѣ подиръ думитѣ „практически и теоритически познания, дѣятелност и поведение“ да се прибави: „а за мирови съдии такива, които са изслужили най-малко 5 години, като членове на окръжни съдилища.“ Това ще бъде само въ интереса на правосъдието, което раздава мировиятъ съдия, работата на когото с много повече и много по-сложна, отколкото въ окръжнитѣ съдилища. Съ туй нѣма нищо да загубятъ ония кандидати, които ще прослужатъ 5 години въ окръжнитѣ съдилища, където ще добиятъ нужната опитност, похватност и практика, която ще имъ е необходима, когато ще влезатъ въ мировото съдилище като еднолични съдии, та да не се лошкатъ насамъ-натамъ и да не знаятъ какво правятъ, както е случаятъ сега.

Прѣседателъ: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Азъ станахъ само да подчертая необходимостта да се назначаватъ за мирови съдии по-възрастни лица, и затова моля г. министра на правосъдието да се съгласи, щото членътъ да се прѣредактира, като се гледа на старшинството на кандидатитѣ — за мирови съдии да се назначаватъ по-възрастнитѣ — или пъкъ като се тури въ закона кандидатитѣ да иматъ най-малко 28-годишна възраст.

И. Хаджиевъ: Даже и 30.

К. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Може би и на васъ да се е случвало да отивате въ съда и да гледате хора, които не щатъ да се обяснятъ на съдията. Даже единъ казалъ на съдията: „Да дойде баща ти, синко, нему ще разправя работата“. Единъ мжжъ, ако не е най-малко 28-годишенъ, по моему не е за едноличенъ съдия.

Прѣседателъ: Има думата г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Като става въпросъ за възрастта на мировитѣ съдии, мисля, мнозина отъ васъ ще си спомнятъ хумореската на Михалаки Георгиевъ, „Съ тебеширъ и съ вжленъ“, въ която се описва, като каква важностъ, какъвъ авторитетъ може да има единъ много младъ мирови съдия предъ нашето население, когато седи на съдийската скамейка. Нѣщо подобно загатна и г. Мирски.

Г. Благоевъ, станимашки народенъ прѣдставителъ, настояваше допълнителнитѣ съдии да ставатъ мирови съдии и послѣ да вървятъ по-нагорѣ по лѣстницата, докато станатъ окръжни съдии. Противното на това поддържаше г. Хаджиевъ и, както виждамъ, същото поддържа и г. Мирски, именно допълнителнитѣ съдии по-скоро да ставатъ членове въ окръжнитѣ съдилища, понеже тѣ тамъ сами нѣма да разрѣшаватъ въпроситѣ, а за мирови съдии да се назначаватъ лица съ по-голяма практика, съ по-голяма възраст и на по-голяма възраст. Азъ моля г. докладчика, па и г. министра, въ интереса на правосъдието, да възприематъ това прѣдложение, което г. Хаджиевъ и г. Мирски правятъ, именно за мирови съдии у насъ да се назначаватъ лица съ по-голяма подготовка и по-голяма възраст.

Прѣседателъ: Има думата г. Димитъръ Константиновъ.

Д. Константиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Има двѣ съображения, по които трѣбва да искаме, щото неспрѣмънно мировитѣ съдии да бъдатъ членове на окръжнитѣ съдилища. Първото съображение е научно и азъ мисля, че по него никой отъ насъ нѣма да бъде несъгласенъ. Мировитѣ съдии у насъ са хора, които не са установени нито въ правото, нито въ съдийската практика; тѣ са хора, които рѣшаватъ всѣки съдебенъ въпросъ отъ гледище на правото. И какъ тѣзи хора, които още не са установени въ правото и практиката, ще ги турятъ въ окръжнитѣ съдилища да разрѣшаватъ отъ гледище на правото спорове и да оправятъ грѣшкитѣ на по-долнитѣ. Второ, тия хора са безъ всякаква практическа опитност, защото досега не са стояли въ съдилището. Справедливо забѣлжиха нѣкои отъ нашитѣ колеги, че тѣзи хора по възраст и по всичко не внушаватъ този респектъ, който трѣбва да има единъ съдия. Тогава защо ще трѣбва да почваме да назначаваме въ тая кариера юриста най-напредъ да бъде мирови съдия и слѣдъ това да бъде членъ въ окръженъ съдъ? Азъ мисля, че тукъ има една голяма несъобразностъ и въ интереса на правосъдието е тѣзи хора да почватъ отъ колегията, дѣто всѣка една грѣшка ще бъде поправена. Г. министърътъ, доколкото схванахъ отъ неговитѣ частни разговори, мисли, че това е противорѣчие. Той казва: „Съдията разрѣшава единъ споръ и вне поставяте... (Не се чува) отъ окръжния съдъ, който ще провѣрява неговитѣ рѣшения; ако на първо мѣсто го поставимъ въ окръжния съдъ, а послѣ го пратимъ въ мировото съдилище, рѣшенията на този съдия ще бъдатъ провѣрявани отъ хора, които са поставени по-долу отъ него“. Азъ мисля, че туй възражение, което прави г. министърътъ, е несъстоятелно, защото въ колегията има допълнителни членове, които много пъти по-малко знаятъ отъ мировитѣ съдии. Тогава защо да не може този мирови съдия да бъде взетъ отъ окръжния съдъ и слѣдъ това неговитѣ рѣшения да се провѣряватъ отъ цѣлата колегия, дѣто има трима съдии, тѣй щото гаранцията при провѣрката ще се състои въ туй, че имате трима съдии, между които имате хора съ по-голяма опитност. Тѣй щото, това възражение, че рѣшенията ще се провѣряватъ отъ окръжния съдъ, въ който по иерархия има членове съ по-долно положение, е неоснователно.

Ето защо по тѣзи научни и практически съображения, азъ мисля, че въ това отношение трѣбва да се направи нѣщо. Поне тѣзи, които работимъ предъ мировитѣ съдилища, виждаме, че мировитѣ съдии започватъ да се учатъ да бръснатъ па чужда глава и когато се научатъ, назначаватъ ги за членове въ окръжнитѣ съдилища — постоянно имаме това предъ себе си. Ето защо ще трѣбва да се направи нѣщо

по този въпрос, ще трябва да се спремъ по него, защото той е твърдъ важенъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. Д-ръ Гиргиновъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Институтътъ на мировитѣ сѣдии, както е поставенъ у насъ, безспорно ще трябва въ бѣдѣ да се реформира, защото мировитѣ сѣдии сѣ тия, които характеризиратъ, така да се каже, нашето правосѣдие: прѣзъ тѣхъ минава, може би, 10 пѣти повече дѣла, отколкото прѣдъ всички други сѣдилища. Така че, ако ние искаме да създадемъ въ България едно добро правосѣдие, безспорно, ще трябва да повдигнемъ този институтъ, да повдигнемъ авторитета на мировитѣ сѣдии. Не само престижътъ на правосѣдието диктува, щото този институтъ да бѣде реформиранъ; това диктуватъ и интереситъ на гражданитѣ, които искатъ бързо и евтино правосѣдие, защото ако единъ мирови сѣдия е недобъръ и неправилно разрѣшава дѣлата, гражданитѣ ще бѣгатъ слѣдъ това въ втората инстанция, където ще се трупатъ дѣла и ще се бавятъ. Сжщевременно и държавата има интересъ, щото първата инстанция да бѣде работоспособна, да бѣде достойна да разрѣшава онѣзи задачи, които ѝ налага законътъ, защото ако първата инстанция не е въ състояние това да направи, то безспорно е, че гражданитѣ ще отиватъ въ втората инстанция, където ще се трупатъ дѣлата, където правосѣдието ще бѣде бавно и въ който случай нѣма да има за гражданитѣ едно бързо и евтино правосѣдие.

Но повдигането престижа на института на мировитѣ сѣдии може да стане въ 2 отношения: първо, като се повдигне цензътъ на мировитѣ сѣдии, и второ, като се увеличи тѣхната заплата, защото щомъ като се повдигне тѣхниятъ цензъ, слѣдва да се увеличи и тѣхната заплата. Днесъ, обаче, ние сме прѣдъ едно положение, когато подобна реформа не можемъ да прѣдприемемъ, защото мировитѣ сѣдии сѣ болшинството, въ сравнение съ останалитѣ сѣдии, и ако ние прѣвратимъ въ мировитѣ сѣдилища хора съ по-голямъ цензъ и сжщевременно увеличимъ тѣхната заплата, както би трябвало да стане, тогава ще трябва да прѣдвидимъ и по-голямъ кредитъ, съ който сега-засега не разполагаме. Азъ още при разглеждането на настоящия законопроектъ по принципъ споменахъ за тази нужда. По моето схващане, повдигането престижа на института на мировитѣ сѣдии — тогава още поменяхъ — ще трябва да бѣде извършено въ България, вѣроятно, въ свързка съ друга една реформа, а тя е прѣобръщането на окръжнитѣ сѣдилища като първа инстанция въ еднолични сѣдилища, така както е тенденцията почти въ всички други добри устроени държави, така както е практиката и законътъ въ една Англия, където има най-добритѣ сѣдии и където има най-добро правосѣдие.

Г. Копринаровъ: Тоя принципъ не е приетъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ правя заключение по направеното прѣдложение за повдигане ценза на мировитѣ сѣдии. — Въ Англия, където има най-добри мирови сѣдии, въобще дѣто сѣдитѣ сѣ много добри плащани и дѣто въобще има най-добро правосѣдие, тамъ сжщевременно има и най-малко сѣдии. Въ една Англия има сѣдии, може би, 20 пѣти по-малко, отколкото въ една Франция, 20 пѣти по-малко, отколкото въ една Германия — не правя сравнение съ България, където тоже има много сѣдии. Слѣдователно, за да можемъ да повдигнемъ престижа на мировитѣ сѣдии, ние ще трябва да разрѣшимъ, въ свързка съ този въпросъ, и другъ единъ въпросъ: да-ли ще можемъ да обрнемъ окръжнитѣ сѣдилища като първа инстанция въ еднолични сѣдилища.

Прѣдседателъ: Г. Гиргиновъ! По принципъ не се говори; говорете по прѣдложението.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не говоря по принципъ; азъ говоря, какъ можемъ да поставимъ въпроса за повдигане на мировитѣ сѣдилища, понеже сега сме при неговото разискване. Признавамъ, че тази реформа не е поставена на дневенъ редъ и вѣроятно не е изучена. За въ бѣдѣ, може би, тази реформа за прѣобръщането окръжнитѣ сѣдилища въ еднолична първа инстанция ще се изучи. Азъ считамъ, че мировитѣ сѣдии сега-засега не могатъ да бѣдатъ прѣдвидени въ нашия законъ съ по-голямъ цензъ, разбира се, заедно съ това и съ една по-голяма заплата.

Ето защо, азъ съмъ съгласенъ да се приеме сега редакцията на члена, макаръ че по принципъ азъ съмъ за повдигането на мировия сѣдия и сжщевременно за въвеждането на еднолични първоинстанционни окръжни сѣдилища.

Прѣдседателъ: Има думата г. Теодоръ Теодоровъ.

Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! И азъ ще кажа приблизително това, което каза и г. прѣдговорившиятъ. Безспорно, всичко това, което се каза за нуждата, щото мировитѣ сѣдии да бѣдатъ по-възрастни хора, съ по-голяма житейска опитност, съ по-голямъ познания на живота и на условията, при които хората живѣятъ, е една вѣрна мисль; сжщо така е вѣрно, че мировитѣ сѣдии рѣшаватъ най-големо количество дѣла въ България, че въ сжщностъ може да се сѣди за доброто или лошо правосѣдие въ нашата страна не само отъ добрата организация на общитѣ сѣдилища, но и отъ добрата организация на мировитѣ сѣдилища. Но всичкитѣ тѣзи работи сѣ свързани съ по-хубавото възнаграждение на мировитѣ сѣдии и съ по-високото имъ издигане въ сѣдебната иерархия — нѣщо, което този проектъ изобщо не прѣдвижда. Ако трябва да направимъ това нѣщо, ние трябва да имаме най-напрѣдъ да имаме тукъ измѣнение на чл. 96 отъ сега сжществуващия законъ, който прѣдвижда, че минималната възраст, която трябва да има единъ мирови сѣдия, е 26 години; трябва сега да кажемъ, че възрастта трябва да бѣде 28 или 30 години, а ние това не измѣняваме. Щомъ ние оставяме този членъ безъ измѣнение, нѣма защо да искаме сега мировитѣ сѣдии да не се назначаватъ отъ допълнителнитѣ сѣдии, ами да се назначаватъ измежду сѣдитѣ въ окръжния сѣдъ.

К. Мирски: Чл. 96 се измѣнява и него разискваме сега.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Цѣлиятъ членъ се измѣнява.

Т. Теодоровъ: Чл. 96 прѣдвижда условията за назначаване на мировитѣ сѣдии. (Чете) „За мирови сѣдии или членове на окръжни сѣдилища могатъ да се назначаватъ само лица, които сѣ навършили 26-годишната си възраст, иматъ юридическо образование и пр.“ Този членъ се измѣнява, но това е пропуснато, т. е. 26-годишната възраст е свършено изхвърлена; значи, могатъ да бѣдатъ и на 24 и на 23 години.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: А въ сжщностъ тѣ не могатъ да бѣдатъ по-малки отъ 26 години, защото, г. Теодоровъ, ако единъ ученикъ върви редовно, захваща да слѣдва на 7 години, 4 години слѣдва въ основни училища — станаха 11; 8 години сѣдно образование — ставатъ 19; 3 години като юристъ — 22 години, 1 година стажъ — 23, и 2 години допълнителенъ сѣдия — 25 години, а пъкъ ако отиде войникъ, прибавя се още 1 година. Така щото, макаръ и да не е писано въ закона, въ сжщностъ то се подразбира.

Т. Теодоровъ: Значи, приема се, че фактически, най-малката възраст ще бъде 26 години. Тогава нѣма защо да се изхвърли това условие, а можеше да си остане. Но, казвамъ, ако искаме мировитѣ ни съдии да бждатъ по-зрѣли и по-опитни, ние тогава трѣбва да искаме по-голяма възраст въ текста на този членъ — трѣбва да опрѣдѣлимъ напр., че 28 или 30-годишната възраст ще бъде минималната; ще искаме тогава бжджитѣ мирови съдии да сѫ стояли повече въ окръжния съдъ като членове и отъ членове на окръжния съдъ да се назначаватъ за мирови съдии. Това е най-хубавото и върху това не може да бъде споръ. Но тогава, ако ние увеличимъ минималното количество години, минималната възраст на мировия съдия и го задѣлимъ да стои по-дълго време въ окръжния съдъ като съдия, тогава трѣбва да му платимъ повече, като го назначимъ мирови съдия, отколкото когато е членъ въ окръжния съдъ, защото иначе ще излѣзе, че отъ окръжния съдъ ще вземемъ за мирови съдии такива членове, които искаме да накажемъ, които искаме да понижимъ, които сѫ недостойни, и отъ тѣхъ ще правимъ мирови съдии, а това значи да изберемъ за мирови съдии най-лошитѣ съдии отъ окръжния съдъ. Това, което се иска сега, трѣбваше да го направимъ при гласуването на бюджета, то е свързано съ бюджета и трѣбваше още тамъ да се прѣдвиди. Тя е една нужда всеобщо призната, но не се е намѣрило досега още правителство, което да прѣдвиди за мировитѣ съдии заплати по-голями, отколкото сѫ тѣзи на членоветѣ при окръжнитѣ сѫдилища, макаръ на второстепенитѣ. И щомъ това не е направено, всичкитѣ наши маждрувания тукъ за по-високия ценъз на мировитѣ съдии сѫ безполезни. Ще направимъ невъзможно назначаването на мирови съдии, защото щомъ поставите това, министърътъ не ще може да намѣри нито единъ съдия отъ окръжния съдъ, който да приеме доброволно да стане мирови съдия, освѣтъ онѣзи, които искате да наказвате съ понижение ще се амбициратъ, като чувствуватъ, че се понижаватъ и нѣма да приематъ да станатъ мирови съдии. Ето защо азъ мисля, че този въпросъ, който е безспорно много интересенъ, много важенъ — изказанитѣ пожелания напълно сподѣлямъ — е свързанъ съ бюджета и щомъ тамъ не сме направили нищо, тукъ не можемъ да направимъ друго, освѣтъ да съзнаемъ, че не можемъ да направимъ нищо! Ако комисията бѣше усвоила моето прѣдложение, което азъ направихъ още при общитѣ дебати по този законопроектъ, да се изработи още сега онѣзи щатъ на сѫдилищата, за който се говори въ нѣколко членове, и да съставлява той нераздѣлна частъ отъ този законъ, да се прѣдвидятъ слѣдователно въ този законъ и заплатитѣ на всички съдии — мирови, окръжни, апелативни и пр. — и на всички служащи въ сѫдилищата въобще: колко членове, колко прѣдседатели, колко отдѣления, колко секретари за всѣко едно сѫдилище съ заплатитѣ имъ, тогава, като имаме този щатъ, миналъ тукъ въ този законопроектъ, въ бжджия бюджетъ той ще влѣзе изцѣло, както е приетъ безъ никакви дебати, защото ще се счита, че е установенъ отъ единъ законъ, и ще може да се гласува изведнажъ, въ единъ параграфъ, като се каже: съгласно закона за сѫдоустройството на сѫдилищата, толкова милиона лева за персонала на окръжнитѣ, апелативнитѣ съдии и Върховния касационенъ съдъ — изведнажъ ще се прѣдвидятъ; ще остане само отдѣла за Министерството на правосѣдието въ особенъ параграфъ, послѣ вещественитѣ разности. Но това мое прѣдложение комисията не го усвои. Азъ казахъ по-рано, при първото четене, че този щатъ се прѣдвиждаше да се изработи още въ 1898 г., когато се гласува този законъ, и както ние направихме тази грѣшка, че не изработихме щатъ още когато гласувахме закона, отъ 1898 г. досега се изменяха 11 години и никой не помисли за това нѣщо, и сега

ако го пропуснемъ да направимъ това, азъ не зная, да-ли ще се намѣри още подиръ 10 години министъръ, който да го извърши. Щомъ ще реформирашъ едно нѣщо, направи го изцѣло съ отстранение на всичкитѣ познати недостатѣци, които има, за да видятъ хората, че си направилъ нѣщо добро. Азъ даже прѣдложихъ, да се взематъ сега съществующитѣ щатове, споредъ тѣхъ да се опрѣдѣлятъ заплатитѣ и тогава можеше да се направи нѣкакво подобрене. Щомъ не правимъ щатъ и оставяме сѫщитѣ заплати, ще трѣбва да приемемъ това, колкото и да е неприятно, и ще чакаме по-благоприятни врѣмена, които да позволяватъ едно увеличение на бюджета на Министерството на правосѣдието у насъ съ потребитѣ 200.000 л., за да се извърши тази реформа, която ще прави честь на онѣзи, които я внасятъ въ Народното събрание, и на онова Народно събрание, което я приеме.

Прѣдседателъ: Ще туря на гласуване прѣдложенията на г. Благоева и г. Хаджиева.

Това на г. Благоева е слѣдното: „За членове на окръжни сѫдилища или замѣстници прокурори при сѫпитѣ сѫдилища се назначаватъ лица, които като мирови съдии сѫ прослужили 2 години, а за мирови съдии се назначаватъ лица, които, като допълнителни членове и допълнителни замѣстници прокурори, сѫ прослужили тоже 2 години“. Моля ония, които сѫ съгласни съ прѣдложението на г. Благоева, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Прѣдложението на г. Хаджиева е да се назначаватъ за мирови съдии такива лица, които сѫ прослужили най-малко 5 години като членове на окръжни сѫдилища и не сѫ по-млади отъ 28 години. Моля ония, които приематъ прѣдложението на г. Хаджиева, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Моля ония, които приематъ § 37, както се докладва отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 36 става § 38. (Чете)

„§ 38. Чл. 97, който става чл. 105, се измѣнява така: „За сѫдебни слѣдователи и подпрѣдседатели на окръжни сѫдилища се назначаватъ лица, които сѫ занимавали длѣжностъ мирови съдии, членъ или замѣстникъ-прокуроръ при окръженъ съдъ и сѫ прослужили най-малко 3 години въ тѣзи длѣжности.“

Прѣдседателъ: Които приематъ § 36 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 37 става § 39. (Чете)

„§ 39. Чл. 98 се отмѣнява“.

Този членъ, както е извѣстно, визира начина, по който се назначаватъ подпрѣдседатели.

Прѣдседателъ: Моля, които сѫ съгласни да се отмѣни чл. 98 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 38 става § 40. (Чете)

„§ 40. Чл. 99, който става чл. 106, се измѣнява така: „За прѣдседатели или прокурори на окръжни сѫдилища, както и за членове или замѣстници-прокурори на апелативни сѫдилища се назначаватъ лица, които сѫ прослужили най-малко: двѣ години като подпрѣдседатели или сѫдебни слѣдователи, или петъ години като членове или замѣстници-прокурори.“

Прѣдседателъ: Моля, които приематъ § 38 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 39 става § 41. (Чете)

„§ 41. Чл. 100, който става чл. 107, се измѣнява така:
„За подпрѣседатели на апелативни сѣдилища се назначаваатъ лица, които сж занимавали длѣжностъ прѣседателъ или прокуроръ на окръженъ сѣдъ, членъ или замѣстникъ-прокуроръ при апелативенъ сѣдъ, и сж прослужили най-малко три години въ тѣзи длѣжности.“

„За прокуроръ на апелативенъ сѣдъ се назначаваатъ лица, които сж занимавали горѣизброенитѣ длѣжности и сж прослужили въ тѣхъ най-малко четири години.“

Прѣседателъ: Има думата г. Теодоръ Теодоровъ.

Т. Теодоровъ: Моля да стане една поправка въ този членъ: не „за прокуроръ на апелативенъ сѣдъ се назначаваатъ лица“, ами „за прокурори“. Щомъ едното — „за подпрѣседатели“ — е множествено число и другото трѣбва да бѣде въ множествено число.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Тѣй е по-правилно.

Прѣседателъ: Моля, които приематъ § 41, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 40 става § 42. (Чете)

„§ 42. Чл. 101, който става чл. 108, се измѣнява така:
„За прѣседателъ на апелативенъ сѣдъ, членове и прокурори на отдѣление при Върховния касационенъ сѣдъ се назначаваатъ лица, които, като подпрѣседатели или прокурори на апелативни сѣдилища, сж прослужили най-малко три години, или, като членове, сж прослужили най-малко петъ години.“

Прѣседателъ: Има думата г. Теодоръ Теодоровъ.

Т. Теодоровъ: Тукъ пакъ ще моля да се поправи това, защото не е правилно граматически: (Чете) „За прѣседателъ на апелативенъ сѣдъ, членове и прокурори на отдѣление при Върховния касационенъ сѣдъ се назначаваатъ лица“ и пр.; да се каже: „За прѣседатели на апелативенъ сѣдъ, членове и прокурори“ и пр. „се назначаваатъ лица“ и т. н. „За прѣседателъ се назначаваатъ лица“ не е правилно граматически.

Докладчикъ М. Ничовъ: Ще се поправи:

Прѣседателъ: Моля, които приематъ § 42 да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 41 става § 43. (Чете)

„§ 43. Чл. 102, който става чл. 109, се измѣнява така:
„За пръвъ прѣседателъ на Върховния касационенъ сѣдъ, прѣседателъ на отдѣление и за главенъ прокуроръ при сѣщия сѣдъ се назначаваатъ лица измежду прѣседателитѣ на отдѣления, членоветѣ и прокуроритѣ на отдѣления при сѣщия сѣдъ и между прѣседателитѣ на апелативнитѣ сѣдилища, по рѣшение на Министерския съвѣтъ.“

Прѣседателъ: Има думата г. Екимовъ.

А. Екимовъ: Тукъ, въ този членъ, или трѣбва да има грѣшка, или пъкъ азъ криво съмъ го разбралъ. (Чете) „За пръвъ прѣседателъ на Върховния касационенъ сѣдъ, прѣседателъ на отдѣление и за главенъ прокуроръ при сѣщия сѣдъ се назначаваатъ лица измежду прѣседателитѣ на отдѣления...“ и т. н. Значи, за прѣседателъ на отдѣление се назначава лице пакъ прѣседателъ на отдѣление. Моля г. докладчика да даде обяснение върху това.

Докладчикъ М. Ничовъ: (Чете параграфа)

А. Екимовъ: За прѣседателъ на отдѣление се назначава прѣседателъ на отдѣление. Или азъ не го разбирамъ, или пъкъ тукъ има грѣшка.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Трѣбва да има логика въ тѣзи работи, защото когато се говори за пръвъ прѣседателъ, за прѣседателъ на отдѣление, както и за главенъ прокуроръ, и се говори, че се назначаваатъ измежду прѣседателитѣ на отдѣления и пр., то не може да се разбира за други, освѣнъ за пръвъ прѣседателъ. Инакъ не може да бѣде.

А. Екимовъ: Ама тукъ се казва „прѣседателъ на отдѣление“.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Той си е прѣседателъ на отдѣление. Естествено е, че когато се разсѣждава логически, не може да се дойде до друго заключение и смисълътъ на този членъ не може да бѣде другъ, освѣнъ този, че измежду прѣседателитѣ на отдѣления и членоветѣ може да се назначи пръвъ прѣседателъ, а когато е въпросъ за прѣседателъ на отдѣление, тогава той се взема отъ членоветѣ или отъ прокуроритѣ на отдѣления. Прѣседателътъ и главниятъ прокуроръ сж въ единъ и сѣщи разредъ.

Прѣседателъ: Има думата г. Теодоровъ.

Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! И азъ мисля, че тукъ има една несѣобразностъ, която трѣбва да се поправи, защото ще даде мѣсто на криво тълкуване и, може би, на злоупотрѣбление. Очевидно е, че тукъ се иска да се каже туй, че за пръвъ прѣседателъ на Върховния касационенъ сѣдъ се назначаваатъ лица взети измежду прѣседателитѣ на отдѣления — тѣй се разбира — а пъкъ за прѣседатели на отдѣления и за главенъ прокуроръ при сѣщия сѣдъ се назначаваатъ лица взети измежду членоветѣ и прокуроритѣ на отдѣления при сѣщия сѣдъ. Тѣй се разбира тукъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Не се разбира тѣй.

Т. Теодоровъ: Тѣй се разбира. Но като е смѣсено едното заедно съ другото, първо, излиза много грапаво граматически и дава основание за тълкуване, и прѣтълкуване, и второ, ще даде мѣсто, както казахъ, на злоупотрѣбление — ще се мисли, напр., че за пръвъ прѣседателъ на Върховния касационенъ сѣдъ ще може да се назначи изведнажъ и членъ при тоя сѣдъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Да, и това е мисълта, която се прокарва.

Т. Теодоровъ: Азъ мисля, че членъ отъ Касационния сѣдъ да се назначи за пръвъ прѣседателъ, то значи да се прѣскокнатъ четирма прѣседатели на отдѣления, което нѣщо не е умѣстно, както напр., не се приема, щото нѣкой отъ членоветѣ на апелативния сѣдъ да стане изведнажъ прѣседателъ на апелацията.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Ама това го има, ние го приемаме.

Т. Теодоровъ: На всѣки случай азъ мисля, че за едно висше сѣдебно учреждение една такава постепенность въ повишението е необходима. Ако Вие, по рѣшение на Министерския съвѣтъ, прѣскачите че-

тирима прѣдседатели на отдѣления, за да назначите единъ членъ на Касаціонния сѣдъ за прѣвъ прѣдседателъ надъ тѣхъ, то ще рѣче, да обезкуражите, да оскърбите незаслужено, да унижите прѣдседателитѣ на отдѣления въ очитѣ на другаритѣ имъ. Ами че има четирма прѣдседатели на отдѣления и главния прокуроръ; цѣлниятъ съставъ на Върховния касационенъ сѣдъ, пъкъ, ако щете, и цѣлото сѣдебно вѣдомство ще си зададе въпроса: защо става това прѣскачане на прѣдседателитѣ, които сж прѣдседатели на отдѣления и на главния прокуроръ, та единъ членъ се намира по-достоеенъ отъ тѣхъ? Обикновено, на практика малка ще е печалбата за организациата на сѣдилищата, ако единъ членъ изведнажъ прѣскочи и стане прѣвъ прѣдседателъ. Даже това може да породи крамоли. Вие се грижите за доброто съгласие между сѣдинитѣ, искате отъ кандидатитѣ да иматъ не само добро прилежание и добри способности, но и отношенията имъ къмъ сѣдебната властъ и вѣнъ отъ нея да бждатъ прѣкрасни. Е добръ, вземете единъ членъ на единъ апелативенъ сѣдъ и го направете, прѣвъ главата на подпрѣдседателитѣ, за прѣдседателъ и вижте какво негодувание ще възбуди у другаритѣ си; всички ще се почувствуватъ отъ това оскърбени, даже не само подпрѣдседателитѣ, или въ случая прѣдседателитѣ на отдѣления, ами даже и другитѣ членове, които не сж назначени за прѣдседатели, ще кажатъ: „Какъ така, защо става тѣй“? И забѣлжете, че това назначение ще става по рѣшение на Министерския съвѣтъ, нѣма да става поне по прѣдставление отъ колегията, та да може да се каже, че колегията тѣй е намѣрила за добръ, че този членъ е проявилъ голѣми способности и той трѣбва да отиде тамъ. Това ще създаде голѣми крамоли и, ако се случи, то сигурно ще наврѣди много на хода на сѣдебнитѣ работи; единъ благоразуменъ министъръ не трѣбва никога да го направи, а пъкъ единъ благоразуменъ законодатель ще трѣбва да го прѣдвиди отсега и да не оставя такова нѣщо да се направи отъ единъ неблагоразуменъ министъръ. Това е много важно за хармонията между сѣдинитѣ въ едно учрѣждение, въ особености, въ най-високото сѣдебно учрѣждение, кждѣто сега, числото на сѣдинитѣ е 15, а въ бждѣще може да стане и 18 и 20, да се създаде такава една крамола. Послѣ, г. г. народни прѣдставители, старшинството, дългогодишното служене на хората трѣбва да се зачита. Ами онзи, който е станалъ прѣдседателъ на отдѣление, не е станалъ току-тѣй такъвъ. Виждате прѣвъ каква дълголѣтна служба ще трѣбва да мине той, за да достигне до тамъ, и не е хубаво на стари години да му огорчавате живота съ прѣскачането му, даже и тогава, когато единъ членъ на сѣда е проявилъ по-голѣми способности отъ неговитѣ. Той както може да бжде полезенъ като прѣдседателъ, тѣй ще бжде полезенъ и като членъ, защото има сѣдебна длѣжностъ, упражнява сѣдебни функции. Нека, като по-младъ, да чака онзи да умре или да достигне прѣдѣлната възраст 65 години, та тогава да му заеме мѣстото, а не да отиде да го прѣскача. Който иска да установява редъ въ една страна, той трѣбва да пазѣ да не огорчава незаслужено хората и да не ги отчайва, защото, забѣлжете, че една неправда, която става въ едно сѣдилище, не огорчава само цѣлото това сѣдилище, но и цѣлото сѣдебно вѣдомство. Хората губятъ куражъ и мислятъ, че и съ тѣхъ утрѣ може да се случи сжщото. А това се отразява много злѣ върху службата. Азъ това мога да ви свидетелствувамъ по опитъ и наблюдение, защото постоянно отъ това сж се огорчавали сѣдинитѣ и една голѣма частъ отъ добритѣ сѣдини сж си подавали оставкитѣ, не защото тѣхъ сж ги обидили прѣко, ами защото сж видѣли такива неправди съ другитѣ, които сж ги огорчили и които сж имъ отнели надеждата, че за въ бждѣще ще има справедливостъ, и заради туй тѣ сж прѣдпочитали да избѣгатъ отъ туй вѣдомство и да

отидатъ да си търсятъ хлѣба другадѣ, а не да чакатъ отъ една държава, която се управлява по такъвъ начинъ, безъ справедливостъ и уважение, на заслугитѣ и правата на хората. Та, азъ мисля, че туй трѣбва да остане тѣй, както е въ сега дѣйствующия законъ. Защо да направимъ нѣщо, което е по-лошо? Да направимъ нѣщо, което е по-добро, именно да направимъ това раздѣление, и тогава нѣма да има тази несъобразностъ да се казва, че за прѣвъ прѣдседателъ на Върховния касационенъ сѣдъ се назначава единъ отъ прѣдседателитѣ на отдѣления или главния прокуроръ, а за прѣдседателъ на отдѣление и главенъ прокуроръ единъ отъ членоветѣ на Върховния касационенъ сѣдъ, или прѣдседателъ на апелация, защото могатъ да прѣскокнатъ, напр., главния прокуроръ, който има голѣмо право да заеме мѣстото на първия прѣдседателъ. Ами че при тѣзи условия всѣки човѣкъ, съ достоинство, нѣма да остане повече въ сѣда. Него ще го е срамъ да служи, и, ако служи, ще служи съ голѣмо огорчение, по необходимостъ само, а ако е човѣкъ съ амбиции, той непрѣмѣнно ще си даде оставката. Не трѣбва да се допусне да ставатъ тия работи. Старшинството въ службата не е лошъ принципъ. Разбира се, ние не можемъ да проведемъ този принципъ абсолютно, както е въ войската, именно да се запази старшинството абсолютно съ дни, но все таки трѣбва да държимъ смѣтка и за него. Има и голѣма несправедливостъ въ такъвъ голѣмъ скокъ: вие изведнажъ повишавате заплатата му съ 200 л. мѣсечно, ако той направи тоя скокъ — отъ членъ на Върховния касационенъ сѣдъ да бжде назначенъ първи прѣдседателъ.

Моето мнѣние е г. министърътъ да се съгласи да се поправи тази редакция тѣй, както азъ я прѣдлагамъ; тогава нѣма и г. Екимовъ да се чуди, каква е тази несъобразностъ, за прѣдседателъ на отдѣление да се назначава прѣдседателъ на отдѣление.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Отказвамъ се.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще подкрѣпя туй, което каза г. Теодоровъ, защото, ако се приеме така тази редакция, единъ Министерски съвѣтъ може да прѣдизвика цѣлъ смутъ въ Касаціонния сѣдъ, като назначи единъ членъ за прѣдседателъ и по този начинъ ще застави много сѣдини отъ Касаціонния сѣдъ — може да има Министерски съвѣтъ, който да злоупотрѣблява — да напуснатъ своитѣ мѣста, да си дадатъ оставкитѣ и пр. А това не е желателно. Ето защо това, което прѣдлага г. Теодоровъ, е приемливо и азъ ще моля г. министра да се съгласи, щото за прѣвъ прѣдседателъ да се назначава прѣдседателъ на отдѣление или главниятъ прокуроръ, тѣй да се каже, и по редъ тогава да върви тѣй. По този начинъ ще се запази редътъ, дисциплината и уважението въ тази върховна колегия.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Мишевъ.

Д. Мишевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ прѣдлагамъ на члена да се даде тази редакция — ако можахъ да схвана това, което говореха г. г. прѣдговорившитѣ, за да не повтарямъ: „За прѣдседателъ на Върховния касационенъ сѣдъ се назначава лице измежду прѣдседателитѣ на отдѣления и главния прокуроръ;“

Т. Теодоровъ: Тѣй.

Д. Мишевъ: „... а за председатели на отделе-ния и за главенъ прокуроръ лица измежду члено-ветъ и прокуроритъ на отделеия при сжщия сждъ. Назначението става по рѣшение на Министерския съвѣтъ.

Т. Теодоровъ: Да, това азъ приемамъ; това из-явява моята мисль и ще бжде една редакция правилна.

Председательтъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни пред-ставители! Трѣбва въ цѣлия законопроектъ да има една система и тази система, като нишка да върви отъ най-долното назначение до най-горното. Съгла-сентъ съмъ, че старшинството е единъ капиталъ — опитътъ показва много нѣщо; но покрай старшин-ството трѣбва да се даде мѣсто и на способността. Това го е направилъ г. Теодоровъ съ закона си отъ 1898 г. и сжщата тази система, противъ която г. Тео-доровъ сега възстава, я възприемаме ние. Вие ще видите, че въ стария законъ, който е длбо на г. Тео-дорова, се казва слѣдующето: (Чете) „За членове на апелативнитъ сждилища и замѣстници на проку-рора при сжщитъ сждилища се назначаватъ лица, които сж занимавали длжността подпрѣседателъ, членъ или замѣстникъ на прокурора при окръжно сждилище и сж прослужили — първиятъ двѣ, а по-слѣднитъ най-малко четири години“. И имаше даже напоследъкъ такива случаи, когато назначавашме: искаме списъцитъ на лицата за кандидати и тѣ, вмѣсто да ни представятъ подпрѣседателитъ, пред-ставяватъ ни членоветъ и азъ често пѣти съмъ на-значаватъ членове за прѣседатели, а подпрѣседа-телитъ съмъ прѣскачалъ. Защо? Защото тукъ два принципа има. Ако искате да дадете прѣдимство на старшинството, както отиватъ военнитъ, тогава нѣма какво да се прѣдставя нѣкаква таблица — стар-шиниятъ ще отиде напредъ, младшиятъ ще дойде по-диръ ного; но ако вие искате да смѣсите, тѣй да се каже, този принципъ съ другия принципъ, съ прин-ципа на по-способнитъ да се дава прѣднина, тогава двата принципа трѣбва да бждатъ комбинирани, и въ стария законъ на г. Теодорова сж сжщо комбинирани; тамъ въ чл. 104 се говори: (Чете) „За пръвъ прѣседателъ, прѣседателъ на отделеия и за гла-венъ прокуроръ при Върховния касационенъ сждъ се назначаватъ измежду прѣседателитъ на отде-ление, членоветъ или прокуроритъ при сжщия сждъ и между прѣседателитъ на апелативнитъ сжди-лища“. Сжщата е и сегашната редакция. Тази е и редакцията на г. Теодорова въ закона отъ 1898 г., противъ която се обявява сега той. Та, азъ мисля, г. г. народни прѣдставители, че нѣма защо да има смутъ. Нѣкой си дошълъ само до подпрѣседателъ на окръженъ сждъ, а има членове по-способни отъ него; казва г. Теодоровъ: „Съ мжнотия е дошълъ дотамъ“. Да, съ мжнотия е дошълъ дотамъ, но, може би по-горнитъ сждилища оценяватъ така неговитъ способности, че този човѣкъ дотамъ, додѣто е дошълъ, стига му, нагоръ не може да отива; а на-мира се единъ членъ въ окръженъ сждъ, който е прослужилъ извѣстно врѣме, но е по-способенъ, за способността му трѣбва да му се даде прѣднина; защото въ този случай като се държи смѣтка за старшинството, трѣбва да се даде, отъ друга страна, прѣднина на способността. Тия работи ставатъ сега и тѣ сж ставали досега...

Нѣкой отъ прѣдставителитъ: И тѣ трѣбва да ста-ватъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: ... и тѣ трѣбва да ставатъ, защото така е правилно, и тѣзи работи

не сж само у насъ, а и въ чуждитъ законодателства. Че можело да има смутъ, че на нѣкого щѣло да стане криво, добръ, но тукъ не трѣбва да се гледа част-ниятъ интересъ, че на нѣкого щѣло да стане криво, а трѣбва да се гледа общиятъ интересъ.

Ето защо, г. г. народни прѣдставители, азъ мисля, че нѣма защо да отмѣняваме системата, която про-вѣдохме въ първитъ членове. Така, вие имате §§ 38, 39 и пр., въ които се говори за повишение на прѣд-седатели, подпрѣседатели, членове на апелация, членове на касация и пр., и когато дойде до прѣд-седателъ на касацията, сжщитъ тѣзи два комбинирани принципа провеждаме. Сега, г. Теодоровъ казва, че това ще произведе единъ смутъ. То ще произведе смутъ, както въ окръжнитъ сждилища, така и въ апелативнитъ, така и въ Касационния сждъ. До-пушамъ, че на такъвъ единъ подпрѣседателъ, който ще бжде прѣскаченъ отъ единъ отъ членоветъ, ще му стане мжчно — безспорно. Но какво да пра-вимъ тогава, когато висшата инстанция, която слѣди за дѣлата на единия и на другия, казва за единъ членъ, дошълъ до подпрѣседателъ: „На този чо-вѣтъ стига — нѣма по-голѣми способности за по-горна длжностъ; трѣбва да отворимъ пътъ на та-ланта, на способността и пр.“

Т. Теодоровъ: Тогава, ще си даде оставката и ще загубите, може би, единъ добъръ прѣдседателъ на отделеия или нѣколко такива. Досега това не е правено.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Ето защо тази система, която е проведена отначало, трѣбва да отиде и докрай. И ето защо азъ намирамъ, че съ тѣзи работи, които прѣдлага г. Теодоровъ, азъ не бихъ могълъ да се съглася затуй, защото трѣбва да про-ведемъ една цѣла, цѣленичка система. Сега, той казва: „Ама вие ще обидите единъ подпрѣседа-телъ или прѣдседателъ на отделеия“. Ако единъ по-младъ човѣкъ, все таки единъ човѣкъ съ достоин-ство, който е достигналъ до членъ на апелативенъ или касационенъ сждъ и се е отличилъ като такъвъ, като сждия, затуй именно, защото онзи билъ старъ подпрѣдседателъ, та непрѣмѣнно трѣбва да му за-прѣчи пѣтя, когато ние казваме, че трѣбва да отво-рите пѣти и на способността?

Ето защо азъ намирамъ, че прѣдложението на г. Теодорова не е правилно и ще моля почитае-мото Народно събрание да приеме члена тѣй, както е. Нѣма защо да се правятъ измѣнения, за-щото ако се направятъ измѣнения, трѣбваше да се направятъ отъ самото начало още за повишаването въ апелативитъ и въ Касацията. И толковъ повече, че самиятъ г. Теодоровъ въ своя законъ отъ 1898 г. прокарва сжщото, каквото сега прокарваме ние.

Т. Теодоровъ: Ще кажа само двѣ думи.

Председательтъ: Споредъ правилника, не може да Ви се даде думата втори пѣтъ.

А. Христовъ: За обяснение само искамъ да кажа нѣколко думи.

Председательтъ: За какво обяснение?

А. Христовъ: Системата за апелативнитъ сжди-лища и окръжнитъ сждилища е по изборъ. Тогава направете и тукъ това, што въ общо събрание Ка-сационниятъ сждъ да си избира трима кандидати за пръвъ прѣдседателъ и Министерскиятъ съвѣтъ да назначава отъ тримата избрани единъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Ако туряте стар-шинството, тогава защо го туряте на срѣдата? Защо е това старшинство по срѣдата?

А. Христовъ: Това е за Вашата система.

Т. Теодоровъ: 5 думи ще кажа.

Прѣседателътъ: Ама Вие говорихте, г. Теодоровъ.

Т. Теодоровъ: Само 5 думи ще кажа по поводъ на това, каква е нашата редакция и каква е сегашната.

Прѣседателътъ: Добръ.

Т. Теодоровъ: Вѣрно е, че чл. 104 както е билъ редактиранъ по-рано, би могълъ да се изтъкува тъй прѣвратно, както сега се възбужда въпросъ, че може да се прѣтълкува; но тъкмо защото може прѣвратно да се тълкува, добръ е сега да се поправи текстътъ. Фактъ е, обаче, че сж го тълкували всички отъ 1898 г. насамъ тъй, както ние сега искаме да се поправи текстътъ: досега първиятъ прѣседателитѣ на отдѣления, и тъй трѣбва да мѣстото му е билъ назначаванъ прѣседателъ на отдѣление въ единъ случай и главния прокуроръ въ другия случай, а не членъ на сѣда. И самъ г. министърътъ, най-напрѣдъ, като се обърна внимание на тая неяснотъ на текста, каза, че туй така се разбира, че първиятъ прѣседателъ ще бѣде отъ прѣседателитѣ на отдѣления, и тъй трѣбва да се разбира членътъ. И ако тъй трѣбва да се разбира, защо да не поправимъ редакцията му? Азъ съмъ съгласенъ да остане сегашната редакция, но поне да му дадемъ тълкуването, което г. министърътъ прѣдложи въ самото начало. Той самъ отъ самото начало каза, че тукъ се разбира, че за пръвъ прѣседателъ ще бѣде назначенъ единъ отъ прѣседателитѣ на отдѣленията...

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Не, такова нѣщо не казахъ азъ.

Т. Теодоровъ: Щомъ може да се възбуди такова едно съмнѣние, по-хубаво е то да се отстрани от-сега. Пъкъ, ако щете, оставете го — вие може да не направите това, но други ще го направятъ. То всѣки день може да прѣдизвика една буря въ Касаціонния сѣдъ. Прѣседателътъ ще дойде до прѣдѣлната възраст и ще го отстраните. Когато назначавате на негово мѣсто прѣседателъ на отдѣление, Вие го избирате отъ най-добритѣ. И послѣ, казвате ни, че може да се е отличилъ членътъ на сѣда. Че каква възможностъ има да се отличи единъ членъ на Касаціонния сѣдъ по единъ особенъ начинъ повече отъ прѣседателя на отдѣление? Той, ако се отличи, ще върви бързо и ще заеме скоро мѣстото на прѣседателъ на отдѣление и отпослѣ ще стане и първи прѣседателъ. Вамъ нищо не ви прѣчи да вземете най-младия, най-отличилия се отъ прѣседателитѣ на отдѣление и него да назначите за първи прѣседателъ, а пъкъ отличилия членъ да назначите за прѣседателъ на отдѣление; тогава Вие ще насърчите едновременно двоица отъ най-заслужилитѣ, а нѣма да обезсърчите всички...

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Старшиятъ тогава трѣбва да си даде оставката.

Т. Теодоровъ: ... както не се позволява въ Университета, да минете два курса изведнѣжъ, даже и да сте много способенъ, а трѣбва да минете въ единъ курсъ и послѣ въ другъ. Тѣй и тукъ не трѣбва да се прѣскачатъ отъ членъ двѣ степени наведнажъ, ако искате да има редъ, стабилностъ и справедливостъ.

Прѣседателътъ: Моля, г. Теодоровъ, това е на-ново говоренѣ, това не е обяснение.

Т. Теодоровъ: Това не е важно за мене, азъ нѣма да адвокатствувамъ още 20 години, но щадя туй правосѣдно дѣло, което уагъ искаме сега да поправимъ, а въ сжщностъ ще го развалимъ.

Прѣседателътъ: Моля, г. Теодоровъ, Вие говорите по въпроса повторно, а не давате обяснения.

Т. Теодоровъ: Моля ви се, ще дадемъ възможностъ на лоши хора подиръ васъ да злоупотрѣбаватъ съ този законъ.

Прѣседателътъ: Ще туря на гласуване прѣд-ложението на г. Мишева, което има слѣдното съ-държание: „За пръвъ прѣседателъ на Върховния касаціоненъ сѣдъ се назначава лице измежду прѣ-седателитѣ на отдѣления или главния прокуроръ, а за прѣседатели на отдѣления или за главенъ прокуроръ — лица измежду членовѣ и прокуро-ритѣ на отдѣления при сжщия сѣдъ и прѣседате-литѣ на апелативнитѣ сѣдилища. Назначенията ставатъ по рѣшение на Министерския съвѣтъ“.

Моля ония, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието не приема.

Моля ония, които приематъ § 43, както се про-чете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Мно-зинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 42 става § 44. (Чете)
„§ 44. Чл. чл. 103, 104, 105, 106, 107 ставатъ чл. чл. 110, 111, 112, 113, 114.“

Прѣседателътъ: Които приематъ § 44, да си вдиг-натъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 43 става § 45. (Чете)
„§ 45. Чл. 108, който става чл. 115, се измѣнява така:

„За нотариуси се назначаватъ лица измежду кан-дидатитѣ на сѣдебна длѣжностъ, които притежаватъ условията, прѣдвидени въ чл. 26, ако, при това, сж прослужили една година като такива.“

Прѣседателътъ: Има думата г. Мирски.

Н. Мирски: Азъ разбрахъ, че това е параграфътъ за адвокатитѣ.

Прѣседателътъ: Не, този е параграфътъ за но-тариуситѣ.

Н. Мирски: Добръ, тогава. Азъ по оня искахъ да говоря.

Прѣседателътъ: Има думата г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ: Отказвамъ се.

Прѣседателътъ: Които приема § 45, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: § 44 става § 46. (Чете)
„§ 46. Чл. 109 става чл. 116.“

Прѣседателътъ: Моля ония, които приематъ § 46, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събра-нието приема.

Докладчикъ М. Ничовъ: Г. г. народни прѣдста-вители! Прѣди да чета редакцията на слѣдующия § 45, който става § 47, дѣлженъ съмъ да дамъ едно обяснение, за да извиня, може би, една моя грѣшка като докладчикъ. Въ комисията станаха дълги и широки дебати по този параграфъ и комисията се

разотиде, безъ да може да вземе едно окончателно рѣшение по въпроса, какъ да се редактира членътъ, който се засѣга въ този параграфъ, да-ли и тѣзи, които ще се посвещаватъ на адвокатско звание, трѣбва да държатъ практически изпитъ, или не трѣбва да има за тѣхъ такъвъ практически изпитъ. Въ слѣдующето засѣдание, когато комисията се е събрала, азъ случайно отсъствувахъ — случайно, казвамъ, защото въ другитѣ засѣдания съмъ присѣствувалъ — и не можахъ да узная за тая редакция, която се е дала, та когато изпратихъ, за да се напечататъ поправкитѣ на комисията, тая поправка остана ненапечатана.

И. Хаджиевъ: Сега искате да я прокарате.

Докладчикъ М. Ничовъ: Рѣшението, обаче, на комисията по § 45, който става сега § 47, както може да бѣде засвидѣтелствувано това отъ тѣзи, които сж участвували тамъ, е такава: (Чете) „Чл. 110, който става чл. 117, се измѣнява така: Адвокати занаяпрѣдъ могатъ да бѣдатъ лицата, които иматъ юридическо образование, издържали сж държавенъ изпитъ и сж били кандидати за сѣдебна длѣжностъ при нѣкой окръженъ сѣдъ една година или сж практикували една година при нѣкой адвокатъ-юристъ и сж издържали прѣдвидения въ чл. 34 и послѣдующитѣ практически изпитъ. До практически изпитъ се допускатъ само онѣзи лица, които сж добили отъ адвокатския съвѣтъ или, дѣто нѣма такъвъ, отъ окръжния сѣдъ добра атестация за поведението имъ въ сѣда и вънъ въ обществото. Отъ сѣщитѣ се издава и удостовѣрението, че кандидатътъ е практикувалъ една година при нѣкой адвокатъ“.

А. Христовъ: Това не е извѣстно за насъ.

Докладчикъ М. Ничовъ: Защото не сте участвували въ комисията, затова Ви е неизвѣстно. Ако бѣхте присѣствували, щѣхте да го знаете.

А. Христовъ: Моля, това е важенъ въпросъ — да ни се раздаде, за да го видимъ.

И. Хаджиевъ: То е мнѣние на докладчика, а не на комисията.

Докладчикъ М. Ничовъ: Не е мое мнѣние. Не дѣйте мисли, че съмъ дошълъ тукъ да ви лъжа. Имайте, най-послѣ, въра въ туй, което ви се говори. Ако не заслужавамъ тая въра, не трѣбва да стоя на това мѣсто.

Прѣдседателъ: Мисля, че туй обяснение на г. докладчика хвърля едно освѣтление. Тукъ има и други членове на комисията, отъ тѣхъ нито единъ не се обажда да каже, че докладчикътъ не е правъ въ своето твърдѣние.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Така се прие този членъ, както се докладва отъ г. докладчика.

А. Башевъ: Г. прѣдседателю! Моля, дайте ми думата. Азъ нѣма да говоря по сѣществото на члена, а ще кажа, че по този начинъ докладванъ членътъ, това е едно изненаждане на Народното събрание.

И. Хаджиевъ: А, виждате ли сега?

А. Башевъ: Върху това искамъ да кажа нѣколко думи.

Прѣдседателъ: Ще Ви дамъ думата по реда.

А. Башевъ: Не по реда. Ние ще пристѣпимъ ли сега да разглеждаме този членъ, както ни го прѣдлага комисията...

А. Христовъ: Това не е възможно.

А. Башевъ: ... или трѣбва съ тая нова редакция да бѣде запознато Народното събрание? Защото, да кажемъ, грѣшка станала, комисията приела едно, г. докладчикътъ отсъствувалъ, обаче, той дава докладъ, въ който казва, че еди-кой си параграфъ се прие не тѣй, както е въ проекта — прѣдлага ни измѣнение въ него.

И. Хаджиевъ: Това е противъ правилника

А. Башевъ: Като е тѣй, поне, споредъ мене, по-полекачка г. докладчикътъ да прочете още веднажъ тѣзи измѣнения, които сж направени и слѣдъ това да ги продиктува да си ги напишемъ и да се даде тогава 10 минути отидихъ да можемъ да се запознаемъ съ тази редакция и тогава да гласуваме.

К. Мирски: И азъ моля да се прочете още веднажъ членътъ, да се даде отидихъ и тогава да се гласува.

Т. Теодоровъ: Не е достатъчно отидихъ.

И. Хаджиевъ: 24 часа по-рано трѣбваше да се раздаде.

Д. Мишевъ: Да се продиктува.

Докладчикъ М. Ничовъ: Ще го диктувамъ (Прочита бавно редакцията на § 45, който става § 47, както я прочете по-горѣ)

Прѣдседателъ: (Звъни) давамъ 5 минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ)

Прѣдседателъ: (Звъни) Засѣданието продължава.

Има думата г. Мирски.

К. Мирски: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Нѣкои народни прѣдставители искатъ този членъ, по който азъ взехъ думата, да се отложи за друго засѣдание.

Д. Мишевъ: Азъ искахъ думата по прѣдложението на г. Башева.

К. Мирски: Види се, г. Мишевъ за това иска думата.

Прѣдседателъ: Имате думата, г. Мишевъ.

Д. Мишевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ вземамъ думата по прѣдложението на г. Башева. Г. Башевъ прѣдложи твърдѣ умѣстно да се продиктува членътъ и сжщеврѣменно да се даде отидихъ, за да можемъ да се запознаемъ съ неговата редакция. Но, менъ ми се струва, че това е недостатъчно. Може би, че ние всички сме се запознали съ члена, но, за да не се вземе туй за прецедентъ и за да не се каже, че се насилва съвѣстътъ на народнитѣ прѣдставители тукъ, азъ бихъ молилъ, този членъ, ако е възможно, да го минемъ и да остане да се разгледа утрѣ, а сега да минемъ на другитѣ членове. Това прѣдлагамъ, защото така ще се прѣмахне всѣка съмнка на подозрѣние, че тукъ се иска да се прокара нѣщо, което е нежелателно. Азъ прѣдлагамъ този членъ да се не разглежда сега, а въ идущето засѣдание, едно, за да иматъ врѣме г. г. народнитѣ прѣдставители да го изучатъ, и друго, за да не се създава прецедентъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Доколкото узнахъ отъ мнозина другари, по тоя членъ, който е единъ отъ най-важнитѣ въ законопроекта, щѣло да се говори нѣколко часа и, слѣдователно, ако тая вечеръ продължимъ засѣданieto и говоримъ по тоя членъ, нѣма да се поврѣди нищо на онѣзи наши другари, които искатъ да вземемъ рѣшение по него въ слѣдующето засѣдание. Азъ съмъ убѣденъ, че по тоя членъ разискването не можемъ привърши тая вечеръ. Освѣнъ това, не е добъръ тоя редъ: да прѣскачаме нѣкои членове, които, може би, иматъ свръзка съ слѣдующитѣ.

Д. Мишевъ: Нѣматъ свръзка.

К. Мирски: Не можемъ да гласуваме слѣдующитѣ, а да оставимъ първитѣ за по-послѣ. Затуй моля, да се съгласите да разискваме по члена сега, тая вечеръ. Тукъ се правятъ двѣ прѣдложения: първо, една поправка по прѣдложения практически изпитъ за адвокати — много важенъ въпросъ — и второ, за прибавка къмъ члена, слѣдъ думата „лицата“, думитѣ „отъ двата пола“ — тоже не малко важенъ въпросъ, който въ нѣкои държави съ години се дебатира.

Прѣдседателъ: Има думата г. Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: Азъ ще говоря по сѣщия параграфъ, ама да не изтължувате сетнѣ, че сега ми давате думата по § 47 и да не ми я давате вече?

Прѣдседателъ: Не съмъ недобросъвѣстенъ, г. Хаджиевъ. Можете да бждете спокоенъ.

И. Хаджиевъ: Да си направимъ уговорката от-сега, защото отблизо се познаваме.

Азъ ще моля почитаемото Народно събрание да се съгласи да минемъ на разглеждане въпроса. Този въпросъ, или това ново редактиране на члена, което г. докладчикътъ внася сега, е особно мнѣние на г. докладчика.

Н. Благовъ: Отдѣ знаешъ?

И. Хаджиевъ: Зная, защото иначе, щѣше да бжде напечатано въ доклада. — И понеже то е мнѣние на г. докладчика, той да си направи прѣдложение, да го подаде тамъ, на г. прѣдседателя, и слѣдъ като разискваме члена, ако Народното събрание се съгласи на неговото мнѣние, ще го приеме, ако ли не, нѣма да го приеме. Само затуй, защото е билъ докладчикъ на комисията, да му дадемъ едно такова прѣимущество, щото той да прокара своето лично мнѣние въ доклада на комисията и да вземемъ да отложимъ разискването на този членъ, защото трѣбвало да се санкционира едно мнѣние на единъ отъ членоветѣ на комисията.

Д. Мишевъ: Ама то не е негово мнѣние.

Прѣдседателъ: Моля, нѣма защо да настоявате на Вашето твърдѣние, когато Вие имате декларацията на г. Ничова, че това е било мнѣние на комисията. Вие не сте били тамъ.

Д. Мишевъ: Г. Ничовъ! Види се, г. Хаджиевъ не разбира; трѣбва да му се обясни — има недобросъвѣстностъ, но не отъ тукъ, а отъ тамъ.

Докладчикъ М. Ничовъ: И одеѣ казахъ на г. Хаджиева, че това не е мое мнѣние и когато се е редактиралъ този членъ, азъ не съмъ билъ тамъ, г. Ха-

джиевъ; повтарямъ го и сега. Само човѣкъ, който е способенъ да върши такива работи, може да обвинява другитѣ въ сѣщото.

И. Хаджиевъ: Азъ не обвинявамъ, но питамъ: какъ сѣ другитѣ членове на комисията да се изкажатъ?

Докладчикъ М. Ничовъ: Да, азъ Ви казахъ, че това е рѣшение на комисията, и ако тя е рѣшила така, азъ прѣдставямъ нейното рѣшение, а не мое мнѣние.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Хаджиевъ! Нѣма кой да опровергае докладчика, слѣдователно, това е рѣшение на комисията.

Прѣдседателъ: Има думата г. Теодоръ Теодоровъ.

Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ приемамъ за вѣрно, защото не може да бжде, аслж, друго-яче казаното отъ г. докладчика, че комисията по Министерството на правосѣдието е приела това измѣнение, което той прочете сега. Обаче, тъкмо затова, защото това е едно мнѣние на комисията и защото то не е било напечатано, помѣстено въ доклада — прѣдполагамъ по погрѣшка, както това обясни самъ г. докладчикътъ — всѣки народенъ прѣдставитель има право да поиска при тѣзи условия да се остави разискването по този членъ дотогазъ, докогато комисията ни прѣдстави печатно своето мнѣние по въпроса и го раздаде на народното прѣдставителство. Това е една важна гаранция, при разглеждането на законодателнитѣ прѣдложения и на законитѣ въ Народното събрание. Тази гаранция, както знаете, ние сме приели въ чл. 43 на правилника, който членъ казва: (Чете) „Всички законопроекти и прѣдложения отъ законодателенъ характеръ се раздаватъ отпечатани на прѣдставителитѣ, най-малко 24 часа прѣди разискването имъ. Сѣщото става и съ докладитѣ“. Ако въ доклада, по опущение, това нѣщо не е било напечатано, трѣбваше г. докладчикътъ, като е съгледалъ това опущение, да вземе да направи едно допълнение, да се отпечати това измѣнение и да се раздаде изново, напр., въ вчерашното засѣдание, и тогава, днесъ щѣхме да можемъ да гледаме и този членъ. А щомъ това не е направено, най-добъръ е да се приеме прѣдложенiето на г. Мишева: или ще се отложи разискването на пѣлия законопроектъ до раздаването напечатано това измѣнение на народнитѣ прѣдставители, или пъкъ може да се направи тѣй, както се практикува вредъ — ако нѣма прѣпятствия, да се мине по-нататкъ въ разискването на другитѣ членове, а пъкъ разискването на този членъ да се остави дотогазъ, докогато се напечати докладътъ; защото не е достатъчно, че ние, които сега сме тукъ, въ засѣданието, сме прочели или сме си забѣлѣзали продиктувано отъ г. докладчика мнѣнието на комисията, а нужно е, щото всички г. г. народни прѣдставители да сѣ си получили раздадени тѣзи измѣнения своевременно, защото, може би, нѣкои не ги знаятъ, а се интересуватъ отъ въпроса, и биха искали да дойдатъ и взематъ участие тукъ въ дебатитѣ, ако знаеха за подобно измѣнение. Самиятъ конкретенъ случай не е отъ голѣма важностъ. Азъ, лично, не бихъ настоялъ да се отлага разискването, ако не се бояхъ, че именно по такъвъ маловаженъ въпросъ като допуснемъ едно отклонение отъ правилника, това ще стане единъ лошъ прецедентъ и за други хора, които при други случаи, може би, ще изненадватъ Народното събрание така съ устни доклади и съ устни измѣнения, защото опитътъ ни е убѣдилъ, че съ устнитѣ доклади и съ устнитѣ прѣдложения тукъ сѣ ставали

много пъти злоупотребления. И добър е да не отстъпваме един път от правилника, защото, като отстъпим един път, като нарушим един член от правилника, тогава това нарушение като че захваща да става по-маловажно нѣщо и самият правилник губи, а пък тук нѣма да се спъне работата на Народното събрание, ако този член се изостави по-нататък за разискване, освѣн, ако не бѣше повдигнат въпросът от никого — тогазъ можеше да минемъ и така. Ето защо, моето мнѣние е: по този именно членъ дебатитѣ да останатъ за слѣдующето засѣдание, а пък да се мине по-нататък въ разискването на слѣдующитѣ членове на законопроекта. Това ще бѣде съгласно правилника и нѣма да даде поводъ на никого да се оплаква. Ако имахме прѣдъ видъ, че днесъ ще се свърши цѣлиятъ законопроектъ, азъ се още бихъ разбиралъ една бързота въ това отношение; но, вѣроятно, тази вечеръ нѣма да се свърши цѣлиятъ, а въ такъвъ случай може да остане и този членъ за разискване въ слѣдующето засѣдание.

Прѣдседателъ: Има думата г. Бабаджановъ.

С. Бабаджановъ: Г. г. народни прѣдставители! Понеже намирамъ, че отъ формална страна докладчикътъ не може да направи това, но, ако на второ четене всѣки народенъ прѣдставителъ би могълъ да внесе известна поправка въ редакцията на известенъ членъ и даже свършено да измѣнява мисъла на члена, като прѣдлага на Събранието, и послѣдното ще приеме или не: то не е запрѣтено отъ правилника и практиката на парламента, азъ, възползуванъ отъ това си положение на народенъ прѣдставителъ, правя прѣдложение въ тая смисълъ, щото въ § 47 чл. 110, който става чл. 117, да се измѣни така: „Адвокати занаяпрѣдъ могатъ да бждатъ лицата, които иматъ юридическо образование, издържали сж държавенъ изпитъ и сж били кандидати за сждебна длъжностъ при нѣкой окръженъ сждъ една година или сж практикували 2 години при нѣкой адвокатъ юристъ и сж издържали прѣдвидения въ чл. 34 и послѣдующитѣ практически изпитъ. До практически изпитъ се допускатъ само онѣзи лица, които сж добили отъ адвокатския съвѣтъ или, дѣто нѣма такъвъ, отъ окръжния сждъ, добра атестация за поведението си въ сжда и вънъ въ обществото. Отъ съвѣта се издава и удостовѣрението, че кандидатътъ е практикувалъ 1 година при нѣкой адвокатъ“.

И. Хаджиевъ: Това е Ваше мнѣние вече.

Т. Теодоровъ: Това ще прѣдложите при дебатитѣ, не като мнѣние на комисията; частнитѣ мнѣния не се печататъ.

С. Бабаджановъ: Ама азъ частно го прѣдлагамъ. Азъ правя прѣдложение да се измѣни § 47 въ тая смисълъ. Както всички народни прѣдставители иматъ право да правятъ прѣдложения по силата на правилника, правя го и азъ и моля г. прѣдседателя да го вотира.

Докладчикъ М. Ничовъ: Азъ, като докладчикъ, възприемамъ това прѣдложение, което се прави отъ г. Бабаджанова.

И. Хаджиевъ: Това е мнѣнието на комисията.

Т. Теодоровъ: Не го докладвайте тогава като мнѣние на комисията.

И. Мирски: Моля, г. прѣдседателю, консултирайте Събранието.

Прѣдседателъ: Понеже докладчикътъ докладва този членъ тѣй, както се прѣдлага отъ г. Бабаджанова, и заяви, че това е мнѣнието на комисията, той би трѣбвало да оттегли туй свое мнѣние и тогава да разискваме едно частно прѣдложение въ тази смисълъ, т. е. докладчикътъ би трѣбвало да докладва члена тѣй, както е напечатанъ.

Т. Теодоровъ: А не като мнѣние на комисията.

Прѣдседателъ: Да, той каза, че туй мнѣние на комисията възприема отъ г. Бабаджанова.

Т. Теодоровъ: Значи, това е частно мнѣние.

Прѣдседателъ: Послѣ, прѣдложението на г. Мишева е, да се отложатъ разискванията по този членъ, но това прѣдложение е вънъ отъ този въпросъ. Ето защо, азъ ще сложа на гласуване прѣдложението на г. Мишева.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Да остане за слѣдующето засѣдание.

С. Бабаджановъ: Нѣма защо да го отлагаме за слѣдующето засѣдание.

Прѣдседателъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. Мишевъ прави прѣдложение да отложимъ разискванията по този параграфъ за слѣдующето засѣдание. Прѣдложението на г. Мишевъ подкрѣпя и г. Теодоръ Теодоровъ. Защо да се отложатъ разискването по този параграфъ за слѣдното засѣдание? Затова, защото въ раздадения законопроектъ не било отпечатано точно рѣшението на комисията. Г. Теодоръ Теодоровъ прѣдлага да се отложи за идното засѣдание, за да може да се напечата истинското рѣшение на комисията. Г. Теодоръ Теодоровъ не би подкрѣпилъ това прѣдложение на г. Мишева, ако докладчикътъ би билъ досѣтливъ, ако вчера или днесъ би отпечаталъ точно рѣшението на комисията и тѣй точно отпечатано това рѣшение на комисията би се раздало на народнитѣ прѣдставители. Е добъръ, не е ли ясно, че въ края на крайщата се желае да се отложи разискването по § 45 само за едно, за да се напечата онова, което докладчикътъ и министърътъ ви казватъ, че е било рѣшено въ комисията? Казва г. Теодоръ Теодоровъ, че смисълътъ на прочетения отъ него параграфъ отъ правилника за вжтрѣшния редъ билъ такъвъ, че каквото и да рѣши комисията, нейното рѣшение трѣбва да се напечата и раздаде на народнитѣ прѣдставители. Това е вѣрно — такъвъ е правилникътъ, тѣй разпорежда той. Но ако рѣшенията на комисията неправилно сж възпроизведени въ доклада, по погрѣшка, по забравяне, по изпущане на фраза, и ако нѣма съмнѣние че рѣшението на комисията е такова каквото го заяви прѣдседателътъ или докладчикътъ на комисията и министърътъ, може ли само за напечатването на това рѣшение да се отлага разискването и да се чака новъ докладъ въ печатна форма? Разумѣва се, че не. Защо става печатането на рѣшенията на комисията? Само за едно, не за друго, за да бждатъ улѣсени г. г. народнитѣ прѣдставители, да има всѣки прѣдъ себе си, на масата си онова, що е рѣшила комисията.

Т. Теодоровъ: И наврѣме да го иматъ г. министре — 24 часа по-рано казва параграфътъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Именно заради това, г. Теодоровъ, за удобство — да

го имате напечатано 24 ч. по-рано, за да може всеки народен представител да го прочете, да го обмисли и пр. Това е за удобство, а не за друго. Вие сега казвате: да, може би решението на комисията да е такова, каквото го заяви тук народният представител г. Ничовъ, каквото го заяви и г. министърът на правосъдието, но не, ние ще отложим разискването по този параграфъ, комисията да го напечата, да го раздаде, та тогава ще го разискваме. Кое ще разисквате? Това което ви заяви г. министърът, това което ви заяви г. докладчикът. Разисквайте го. Приемете го, или отхвърлете го, по да отлагате разискванията поради една печатна погрешка, порди изпускането на една фраза, на една дума, защото такъв е смисълът на правилника, вървамъ, че това сериозно г. Теодоровъ не го поддържа. И ако сериозно се поддържа такова едно тълкуване на правилникъ, каквото му дава г. Теодоровъ, тогава, наистина, може да се прави онова, що направи народният представител г. Бабаджановъ. Добъръ, та и г. Ничовъ е народен представител; той ви заяви: „Вие казвате, че може би такова да не е решението на комисията, може би това да не е грешка — тегля я“; г. министърът на правосъдието каза също: „и азъ я тегля и въ форма на добавка, на поправка ви я представямъ — разисквайте я“. За да бъдете последователни, г. Теодоровъ, тогава и тая добавка, и тая поправка трябва да изпратите въ комисията, да я напечататъ да я раздадатъ 24 ч. по-рано, за да бъдете готови и да можете да я разисквате.

Ето защо азъ моля г. г. народните представители, да не отлагатъ разискването на § 45, да го разискватъ съ онази поправка — какъ да кажа — чисто като поправка на изпусната фраза, на дума, а не на мисълъ, съ онази поправка, която отъ името на комисията прави г. докладчикътъ. Не желае така да разисквате параграфа, съ тази поправка, както я прави г. докладчикътъ, считайте, че комисията така го е приела, както е напечатано, както ви е раздаденъ, както 24 часа сте се готвили, и разисквайте предложението на г. Бабаджанова. Защо ще отлагате?

Независимо отъ тия съображения, най-важното съображение, споредъ мене, е следното: азъ разбирамъ, че по поводъ на мъжнотии, които има въ § 45, ако ги има — и азъ съмъ съгласенъ съ г. Теодорова, че по същество на въпроса, който се третира въ § 45, никакви мъжнотии нѣма; различни мнѣния може да има, но отъ това че има различни мнѣния, това не значи че въпросътъ е мъженъ — ако наистина има такива мъжнотии, по поводъ на тия мъжнотии да отложимъ разискванията по цѣлия законопроектъ; въ това предложение има логика, защото може би да видимъ по-послѣ, че и останалитъ §§ 46, 47, 48, до 100-ия се намиратъ въ връзка съ § 45; по да прѣскачимъ единъ параграфъ да минемъ къмъ другъ, а слѣдъ това може би да се набутаме на друга грешка и него да прѣскачине, да минемъ на третия, слѣдъ това въ третия може да намѣримъ други грешки или изпускания на думи, да минемъ къмъ слѣдния, та по послѣ като се поправятъ грѣшкитъ да се върнемъ къмъ останалитъ параграфи 45, 46, 47, 48, да вотираме единъ законъ съ прѣскачане — това е голѣмо неудобство. Споредъ мене, по-право е да кажемъ, понеже въ § 45, който прави частъ отъ единъ цѣлъ законъ, отъ единъ организически законъ — закона за сѣдоустройството, за нареджане на сѣдилищата, срѣщаме мъжнотии, отлагаме разискването на цѣлия законопроектъ; въ това има логика. Но срѣщаме мъжнотия по § 45, такава, каквато сега изниква — да го прѣскачимъ; по § 46 срѣщаме друга мъжнотия — да го прѣскачимъ и него; по § 47 или § 49 друга мъжнотия — да прѣскачимъ и тѣхъ, да гласуваме тѣзи отъ 100-тѣ па-

раграфа, които можемъ да гласуваме, а онѣзи, които не можемъ, ще се върнемъ.

Т. Теодоровъ: Ако докладътъ е неточенъ, разбира се, и тамъ трябва да направимъ същото, а не защото сме срѣщали мъжнотии.

Министър-председателъ А. Малиновъ: Простете ме, дълбоко съмъ убѣденъ, че не сериозно поддържате тая работа. Моето мнѣние е това поне.

Т. Теодоровъ: Азъ съмъ дълбоко убѣденъ че Вие несериозно го поддържате.

Министър-председателъ А. Малиновъ: Това е въпросъ на убѣждение: моето убѣждение за Васъ е това, Вашето убѣждение за мене е това. Но то не интересува камарата. Азъ бихъ желалъ да имамъ убѣдението, спокойното разбиране на народното представителство по тоя въпросъ.

Заклучавамъ: да се отлага, дѣто срѣщнемъ малка спънка, дѣто ще се прѣпънемъ да го отложимъ за въ понеделникъ, друга спънка — въ вторникъ, да ви кажа право, тая техника на законодателна дѣйностъ, която прѣдлага г. Теодоровъ, споредъ моето убѣждение — азъ неговото уважавамъ — е единичко, уникумъ, което нѣкога се е прѣдлагало.

Т. Теодоровъ: Вие го направихте въ тази сесия по закона за мѣритъ и по други нѣкои закони — не се очудвайте сега.

Министър-председателъ А. Малиновъ: По закона за мѣритъ? Г. Теодоровъ! Въ правилника има други наредби; прочетете го още единъ пътъ.

Т. Теодоровъ: Не е unicum.

Министър-председателъ А. Малиновъ: Когато изникнатъ мъжнотии по идеята, влѣзла въ законопроектъ, Народното събрание може наново да го прѣпрати въ комисията да го поразискватъ, да го поизучатъ, да се поправи и тогава да го доложатъ. То е съвсѣмъ другъ въпросъ, а тукъ е другъ въпросъ. Азъ даже не зная, че тия думи „година и 4 мѣсеца“ сѣ били изпуснати.

Т. Теодоровъ: Въ чуждитъ парламенти това постоянно се прави. Не е unicum.

Министър-председателъ А. Малиновъ: Моля Ви, г. Теодоровъ.

Д. Мишевъ: Оттамъ казватъ, че това е умишлено.

Министър-председателъ А. Малиновъ: Г. Мишевъ, отъ това, дѣто казватъ отъ онова мѣсто, че е умишлено...

Д. Мишевъ: Два пъти имъ се разправя и тѣ казватъ, че умишлено се прави това. Тѣ казватъ: „Но, казватъ, не е мнѣние на докладчика, а умишлено се прави, искате да подведете Събранието“. Да имъ дадемъ възможностъ да обмислятъ и да се явятъ съ мнѣние.

Министър-председателъ А. Малиновъ: Г. Мишевъ! Азъ обичамъ да бѣда чувствителенъ и да реагирамъ на всѣко подозрѣние. Но тамъ се намира единъ народенъ представителъ и казалъ: „Азъ обявявамъ, че това е подозрително“ — отлага се вочетъ на камарата; по другия параграфъ ще се намѣри другъ да каже това. Тукъ не е въпросътъ, че се намѣрилъ нѣкой прѣдставителъ и казалъ: „това е подозрително“, и понеже единъ се усъмнилъ, трябва да се отложи разискването на параграфа. Нека рѣши камарата.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателътъ г. Н. Гимиджийски)

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Сидеровъ.

Н. Сидеровъ: Г. г. народни прѣдставители! Не е важенъ толкозъ самиятъ членъ, който ние ще разискваме, колкото е важенъ, споредъ мене, на вѣрвамъ и мнозина отъ васъ сподѣлятъ това — прецедентътъ, който създаваме, нарушението на правилника, което ще направимъ. Обръщамъ вашето внимание повече върху този прецедентъ, отколкото върху редакцията на самия членъ и върху всичкитъ негови лоши послѣдствия, каквито нѣкои подозиратъ, че ще има.

Обаждаатъ се отъ мнозинството: Вие мислите така.

Н. Сидеровъ: Азъ съмъ винаги противъ да се законодательствува инцидентно и на бърже както сега съ тоя членъ, затова е винаги наредено въ правилникитъ на всички парламенти, по кой начинъ се пишатъ законитъ, какъ се внасятъ, какъ се разглеждатъ отъ комисиятъ, по каквъ редъ и т. н.; напечатани или словесно се внасятъ докладитъ на комисиятъ. Г. Малиновъ каза, че въпросътъ се касае за една фраза или за 1—2 реда, вписани. Не е така, г. Малиновъ. Виждате, че цѣлиятъ членъ е новъ, почти е новъ; ако не цѣлиятъ, $\frac{3}{4}$ отъ него е ново. Туй е изненадата именно за парламента, а не се касае въпросътъ за фрази. Този членъ обгръща и урежда свършено други работи, а не както членътъ е внесенъ отъ комисията и докладванъ. Г. министъръ-прѣдседателътъ иска да ни убѣди, че защото г. докладчикътъ допаса съгласието на комисията и защото г. министърътъ на правосъдието билъ съгласенъ, нѣмало причина да не продължаваме разискването по-нататъкъ на члена. И вие казвате, че така мисли г. министърътъ на правосъдието и г. докладчикътъ, наедно съ комисията. Ако гледаме, г. Малиновъ, какъ мислите вие и какъ мисля азъ и г. Хаджиевъ, и г. Драгиевъ, и г. Теодоровъ, тогава този правилникъ нека да го скъсваме и да захванемъ, кой какъ може. Отговорете на този въпросъ: защо се създаватъ правилници въ парламентитъ? Сега вие казвате едно; позволете на мене, утрѣ азъ ще кажа друго. Ами ако създадемъ този прецедентъ, вие утрѣ може да ни изненадате по всѣки единъ членъ, по всѣки единъ законъ, по всѣка негова забѣлжка да викате докладчика да казва, че това е било съгласно мнѣнието на комисията. Къдѣ ще отидемъ тогава?

Г. Палашевъ: Допускате ли такава нѣщо?

Н. Сидеровъ: Моля Ви се, г. Палашевъ, прѣди да дойде комисията тукъ, правилникътъ е тукъ. Чл. 39 отъ правилника казва, че трѣбва да бждатъ напечатани докладитъ отъ комисията, когато се разглежда законопроектътъ; докладитъ идватъ напечатани въ Събраниято. Когато вие дойдете да заличите това постановление отъ правилника, тогазъ ще ни кажете, комисията съгласна ли е, какво мисли министърътъ, какво мисля азъ или какво мислите вие. Вашето мислене и мисленето на г. г. министритъ не струва тукъ сантимъ, позволете ми да кажа, а ние тукъ сме длъжни всички да колѣничимъ прѣдъ постановленията на правилника.

С. Савовъ: А-а-а! Не се ли измѣнява този правилникъ?

Н. Сидеровъ: Азъ знаа, г. Савовъ, че се измѣнява. Единъ слѣдующъ членъ има, който казва, че съ прѣдложение се измѣнява правилникътъ, а не така. Вие си спомнете, когато бѣше гласуването, по заема, че се повдигна въпросъ, мисля, по тълкуването на

чл. 40. 20 души подписавши депутати внесоха прѣдложение и искаха гласуването на заема да стане поименно. Вие тогазъ първи нарушихте правилника и то ще стана по вината на тѣзи, които стоимъ малко налѣво, а стана по вината на тѣзи, които стоятъ отдѣсно. И тогава, при всички наши сериозни и основателни настоявания, вие приехте, че правилникътъ така ще трѣбва да се разбира и слѣдъ туй вънъ всички се съгласихте — и не слѣдъ дълго врѣме, а слѣдъ нѣколко минути — че не би трѣбовало така да се разбира и всички признахте, че тогава се е нарушилъ правилникътъ.

Д. Митовъ: Кой е призналъ?

Н. Сидеровъ: Моля ви се, ние размѣнихме мисли; сега, ако инкърите, то е друга работа.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Признали сме всички!

Н. Сидеровъ: Сега, ако искате да направимъ второ нарушение на правилника, пжтътъ ви е отворенъ, за трето и 13-то нарушение. Така че, моето мнѣние е — и мнѣние не само лично, както много пжти съмъ слушалъ да ме обвиняватъ, а стоейки върху правилника — че ние по този начинъ, ако законодателствуваме, нарушаваме правилника. И затова азъ правя такава прѣдложение: най-умното е . . .

Д-ръ А. Гиргиновъ: А-а-а! „Най-умното“!

Н. Сидеровъ: Часътъ е близо 8 и ми се струва, че засѣданието може да се вдигне да се остави законопроектътъ, не само членътъ, както нѣкои господа се изказаха, за едно отъ слѣдующитъ засѣдания, когато да се продължатъ разискванията членъ по членъ. Иначе, приемере ли сега да разгледаме члена, азъ ви казвамъ, че вие съ вашето настояване ще станете причина да се наруши правилникътъ още веднажъ и по този начинъ отваряте пътъ за редъ нарушения и отивате до безконечность. А по-нататъкъ, какви сж послѣдствията отъ нарушението на правилника, вие много добръ ги разбирате.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ние не можемъ да бждемъ противъ продължаване разискванията по законопроекта, както и по члена, по който сме се спрѣли, но въпросътъ е да продължимъ тия разисквания при съблюденето на правилника. Членътъ, за който е дума, въ тази редакция, която ни прѣстави г. докладчикътъ, макаръ и да е редакция, възприета отъ комисията — въ това не може да се съмнявамъ никакъ — е една редакция, която липсва отъ доклада, а би трѣвало да я има въ доклада. Ние не сме виновни за погрѣшката на г. докладчика, че е направилъ това опущение; ние имаме всичкото право, на основание на правилника, да изискваме присѣдствението на тая редакция въ този докладъ, защото ако нѣмаше значение писмениятъ докладъ и неговото прѣдварително раздаване на народнитъ прѣдставители, правилникътъ нѣмаше да изиска това нѣщо. Прочее, искате ли да съблюдаваме правилника, трѣбва да прѣпратимъ тая редакция за напечатване. Речемъ ли да разискваме тая редакция, като редакция на комисията, ние тѣпчемъ правилника; може би, да го стѣпчимъ и този пътъ, както се е тѣпкалъ много пжти; той е достатъчно мъртавъ, за да не може да протестира противъ туй тѣпкане. Но има единъ изходъ, който тукъ г. Бабаджановъ посочи и, ако е въпросъ за адвокатчина, ще трѣбва да му признаемъ всичката тая кадърность, даже да не бѣше издържалъ практическия изпитъ, който прѣдвижда този членъ. И мисля, че, за да на-

мъримъ единъ по-другъ изходъ; да се избавимъ и отъ печатането, и да спестимъ врѣме, бихъ спомогналъ и азъ съ едно мнѣние. Ако искаме да гледаме и хатѣра на правилника, мисля, че изходътъ е слѣдниятъ. Г. докладчикътъ да се откаже отъ редакцията, която ни продиктува, като добъръ учителъ, и която нис, като добри ученици, написахме, да се повърне на редакцията, която членътъ има въ проекта, и да каже: „Това е то, което азъ защищавамъ, отказвамъ се отъ онази, щомъ искате да е печатана“ и остава да възприемемъ редакцията на г. Бабаджанова — впрочемъ, може и да я оставимъ, но да смѣтаме, че неговата редакция е несществуваща, умрѣла, повръщаме се на редакцията, която е въ законопроекта — понеже г. Бабаджановъ бѣше достатъчно досѣливъ, достатъчно адвокатинъ въ случая, да даде тази редакция отъ негово име, тогазъ да поставимъ работата така, че редакцията, която не е напечатана, не съществува, че г. докладчикътъ се повръща на редакцията въ законопроекта, но г. Бабаджановъ излиза съ тая редакция и, слѣдователно, да разискваме прѣдложението на г. Бабаджанова. Мисля, че г. докладчикътъ нѣма да смѣта за много голѣма загуба на своето докладчишко достоинство, ако възприеме това.

Прѣдседателъ: Има думата г. министър-прѣдседателъ.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. прѣдставители! Това, що казахъ, нѣма да повтори. Азъ станахъ само да привлѣка внимането ви върху онова, що каза г. Драгиевъ. Той нѣма изкуството на адвокатъ . . .

И. Хаджиевъ: Много е майсторъ.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: . . . или, по-добъръ, нѣма званieto на адвокатъ, но неговото изкуство притежава подпѣлно.

Д. Драгиевъ: Благодаря за комплементъ; ще искамъ да ми се признае туй право. (Смѣхъ)

Д-ръ Н. Наковъ: Ще го изключатъ отъ организацията, щомъ му казватъ, че е адвокатъ.

Г. Гроздановъ: Тогава, трѣбва да излѣзе отъ партията, защото тѣ не приематъ адвокати.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Азъ прѣдлагамъ на Събранието да приеме адвокатския изходъ, който ни посочва г. Бабаджановъ, и г. докладчикътъ на комисията да направи само едно да си оттегли това, което заяви.

В. Милевъ: То е сѣ същото.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Тукъ е работата, казва той, да изпълнимъ една формалностъ. По същество е по-правъ. Ясно е какво иска и г. министърътъ, и г. Бабаджановъ. Какво е комисията? Частъ отъ народното прѣдставителство, частъ отъ парламента; парламентътъ я делегира да разисква едно прѣдложение. Това е ясно, казва, г. Драгиевъ; така е — можемъ да го разискваме. Азъ мисля, че г. Драгиевъ най-добъръ обоснова и доказва онова, което азъ по-надълго бихъ казалъ. Но г. Драгиевъ не можеше да се откаже отъ удоволствието да заяви, че тоя правилникъ толкова пѣти е билъ нарушаванъ и сега е нарушенъ и ще се нарушава. Г. Драгиевъ е въ ролята си, той има интересъ да релевира извѣстни факти, да ги подхвърля, да се бѣлъжатъ тукъ. Той е правъ.

Д. Драгиевъ: Мисля, че това Вие нѣма да оспорите, г. министре.

Е. Начевъ: И въ минало врѣме сте нарушавали правилника.

Д. Драгиевъ: Когато влизате въ 3½ ч., а днесъ въ 4 ч. закѣснѣние, това е достатъчно доказателство, че нарушавате правилника въ тоя му членъ ежедневно — да не говоримъ за други.

Прѣдседателъ: Г. Драгиевъ! Моля.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. Драгиевъ! Позволете ми да се съглася съ Васъ — болшинството ще ми прости, азъ не желая да го оскърбявамъ или докачамъ — въ това разпореждане на правилника, което току-що посочихте, то най-го нарушава и не го изпълнява. Дѣйствително вие се явявате въ 2 ч. и отъ 3 почвате да работите; тукъ дѣйствително има нарушение; но отъ туй не слѣдва, че правилникътъ се нарушава систематически и че е заличенъ.

Н. Мирски: Но пакъ се работи до 8, вмѣсто до 7 ч.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. Мирски! Азъ не говоря сериозно; на закачките съ закачки отговарямъ.

Н. Мирски: То е нарушение, но не е важно.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: А г. Сидеровъ счита, че правилникътъ е нарушенъ единъ пѣтъ по заема и тогава камарата го била признала, защото у г. Сидерова, както и у мене, и у мнозина има слабостъта, каквото азъ самъ считамъ за право, то трѣбва да бѣде. Азъ считамъ, че правилникътъ е нарушенъ, слѣдователно, имамъ право да хвърля едно обвинение на камарата и да кажа: вие го стѣпкахте, вие го сгасихте. Щомъ камарата не е съгласна съ г. Сидерова, той е готовъ да обвинява и за нарушение на правилника, и за погазване конституцията и унищожение на всички закони.

Н. Сидеровъ: Съвършено не сте правъ, защото прѣди да го кажа азъ, Вие знаете кой е нарушилъ правилника и конституцията. Позволете да Ви кажа, че навикнахте да не се стѣснявате, когато има нарушения на правилника. Вие и другитѣ министри ги виждате, сжщо и болшинството, та нѣмате нужда отъ моето казване. Азъ чакамъ друго нѣщо отъ Васъ и дали ще го дочакамъ . . .

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. Сидеровъ! Ние работихме съ правилника отъ 1907 г. и работихме тѣй, както при най-свободолюбивъ правилникъ не се е работило. Азъ казвамъ, че освѣнъ Вапето свидѣтелствуване по тая материя има и свидѣтелствуването на обществото, и азъ цѣня неговото мнѣние. Азъ мисля, че то вижда що става въ парламента и, слѣдователно, това, че правилникътъ е сгазенъ, конституцията е сгазена, тѣ сж добри работи, но не тѣ ще рѣшатъ настроението и не тѣ ще дадатъ материятъ за обвинение. Желая да бждете въ друга камара, да работите при единъ правилникъ като тоя отъ 1907 г. и тогазъ да видимъ. Фактъ е, че въ тая камара съ този правилникъ работихме по начинъ такъвъ, по какъвто надали сж работили и по най-свободолюбивия правилникъ.

Н. Сидеровъ: Но не трѣбва да се работи както мислятъ министритѣ, както мислятъ депутатитѣ, а по правилника.

Министър-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. Сидеровъ! По толкова свободолобивъ правилникъ рабо-

тихмe, щото Васъ, единъ едничѣкъ човѣкъ признаха тукъ за прѣдставителъ на група. И азъ Ви казвамъ, че ако така се тълкува правилникътъ, че всѣки прѣдставителъ е прѣдставителъ на група, най-добръ ще е нашитѣ приятели отъ тая страна да се обявятъ за прѣдставители на група, 10 души отъ тамъ да се обявятъ, че сж прѣдставители на група. Но тогазъ насъ могатъ да обвинятъ въ това, че тълкуваме правилника много широко, защото, увѣрявамъ ви, ние сме много чувствителни, както г. Мишевъ казва: стига да се кажело отъ нѣйде нѣщо — и ние „вотъ“, за да нѣма подозрѣние. Ако вѣрвимъ изъ тоя пѣтъ, ние нѣма да работимъ.

Сега Вие казвате, че за поименното гласуване по заема било станало флагрантно нарушение на правилника. Не мога сега да разискамъ по този въпросъ. Направена ми е една интерпелация по всѣка вѣроятност, направена е съ желание да има *ordre de jour*, за да може камарата да си каже думата: така ли трѣбва да се тълкува чл. 40 или другъ — не помня кой — отъ правилника или инакъ; тогава азъ ще имамъ възможностъ да кажа думата си и горещо да защита, че и тогава правилникътъ не е билъ нарушенъ; тогазъ ще изслушаме и васъ. Колкото тая интерпелация да е чудновата, защото да се пита министъръ-прѣдседателъ да ли правилникътъ е нарушенъ, не е удобно, понеже има такава интерпелация, азъ ще отговоря, за да дамъ възможностъ на камарата да се произнесе. Но отсега заявявамъ, че азъ не бѣхъ въ тогавашното засѣдание, и при всичко това пакъ горещо ще поддържамъ, че правилникътъ въ този случай не е нарушенъ.

К. Сидеровъ: Тогазъ бѣхте тукъ и си отидохте.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Да, бѣхъ тукъ, но си отидохъ, когато се повдигна въпросътъ; азъ казахъ нѣколко думи и си отидохъ; не бѣхъ при разискванията.

К. Сидеровъ: И го изтъкувахте, че не трѣбва, и си отидохте.

(Прѣдседателското мѣсто заема пакъ г. прѣдседателъ)

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Това, което тогава съмъ казалъ, и сега горещо ще го поддържамъ и ще ви покажа, че правилникътъ не е нарушенъ. Другъ е въпросътъ, ако сте мислили да напишете такъвъ правилникъ, а не сте го написали.

Но да оставимъ това, г. г. народни прѣдставители, за мене е повече отъ ясно, че трѣбва да разискваме сегашния въпросъ по същество.

Прѣдседателъ: Ще туря на гласуване прѣдложението на г. Мишева и моля, които сж съгласни съ него, а именно да се отложатъ разискванията по параграфа, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Т. Теодоровъ: Колкото по-малко вдигатъ ржка, толкова по-лошо за реномето на Събранието.

Прѣдседателъ: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! § 45, който прѣдлежи да разискваме, говори за ония лица, които въ едно писмо на Наполеонъ I прѣзъ 1810 г. до тогавашния министъръ на правосъдието на велика Франция казалъ, че той би желалъ да се отрѣзва езика на всѣки отъ тѣхъ, ако би си служилъ съ езика си противъ правителството. Ще разискваме за адвокатитѣ, за тѣзи лица, занятието, на които въ очитѣ на нѣкои отъ насъ, даже и тукъ, въ двореца на народа, е много лошо — тѣ били като вълци, или по ли друго били. Адвокатитѣ у насъ сж просто пълномощници за защита прѣдъ сждъ чужди права. Азъ не мога да се съглася,

че въ българската държава, както въ други още нѣкои държави, адвокатитѣ сж отъ такова занятие, именно, отъ каквото сж адвокатитѣ въ велика Франция. Тогазъ когато въ Франция, ако нѣкой адвокатъ поиска възнаграждение за труда си, рискува да си изгуби правото да упражнява адвокатството, да се лиши отъ правото да упражнява професията си, нашето сѣдилище е отворено за всѣки адвокатъ да осжда на възнаграждение довѣрителя си или клиента си. Въ Франция, както знаете, освѣнъ *avocats*, има и тѣй нареченитѣ *avoués*; нашитѣ адвокати сж собствено *авусти* и *иплосъ* защитници по углавни дѣла. По нашитѣ права, които не трѣбва да изпущаме изъ прѣдъ видъ, има голѣма, велика, величайша разлика между сѣдия и адвокатъ. Колкото и да се стремимъ да присадимъ у насъ французкото понятие за адвокатъ, ние това не ще можемъ да направимъ — адвокатитѣ у насъ нѣма да станатъ сѣдебни офицери, тѣ ще си останатъ прости пълномощници на ония българи или българки, които ги назначаватъ да имъ защитаватъ интереситѣ или личността. И като е така, много е основателно, както по-напрѣдъ забѣлжихъ при разискванията на другъ единъ членъ, г. министъръ трѣбъ не се е изтъгалъ въ своята новела, която разглеждаме, като не е възложилъ на нашитѣ адвокати да замѣстватъ сѣднитѣ или прокуроритѣ при нужда, а да си бждатъ и занапрѣдъ само адвокати, само призовани отъ тоя или оня у насъ да му защитаватъ интереситѣ или личността. И като е така, азъ просто не мога още да се начудя, какъ ние се отдалечаваме отъ нравитѣ си, какъ ние искаме да възпроизведемъ адвокатитѣ въ една корпорация почти като военната; какъ ние искаме да направимъ адвокатитѣ едно срѣдновѣковно съсловие, каквото е военното, по необходимостъ, понеже въ послѣдното дисциплината е наложителна въ интереса на цѣлосъобразното защищаване на отечеството. И затуй, тѣзи голѣми прѣгради, които ние искаме съ новата редакция на § 45 да направимъ, е нѣщо, което по моему не издържа критика отъ точка зрѣние, повтарямъ, на нашитѣ права. Повече; ние сме надминали француския законодатель. Тогазъ когато францускиятъ законодатель, още въ края на XVIII вѣкъ и по-сегнѣ, дава ви правото да имате звание адвокатъ, щомъ сте вече лисансие по правото, у насъ ви казвамъ, вие ще се наричате адвокатъ само тогава, когато минете прѣзъ 99 стѣрги и направите 199 метани. Практическиятъ изпитъ — думата ми е за него, който се прѣдвизжда да даватъ адвокатитѣ, за да могатъ да упражняватъ адвокатската професия — нѣма го даже въ Франция. Въ Франция е достатъчно, за да станете самостоятеленъ адвокатъ, т. е. за да си упражнявате професията, благодарение на званието, което сте приели съ учената ви степенъ лисансие, достатъчно е, казвамъ, ако единъ старъ адвокатъ ви прѣдстави въ едно отъ тамошнитѣ сѣдилища, слѣдъ като се изслуша заключението на прокурора, подвеждатъ ви подъ клетва и още първия денъ вие можете да отидете да пледирате, още първия денъ вие можете да давате всѣкому сѣдебни, правни съвѣти. Това е фактъ, който изрично стои въ французкото законодателство. Вие при това ще се впишете въ списъка на стажнеритѣ и ще продължите най-малко 3 години да бждете младъ адвокатъ-стажнеръ, съ право да защитавате всѣкакви дѣла безъ никакъвъ държавенъ изпитъ, освѣнъ оня, който сте държали въ французкия университетъ, стига, казвамъ, да сте били прѣдставени отъ единъ старъ адвокатъ въ сѣдилището и по заключение на прокурора да сте положили установената за адвокатитѣ клетва, че ще пазите законитѣ въ страната и по тѣхъ ще защитавате имота или интереситѣ, въобще, на своитѣ довѣрители. Даже правятъ ви улеснение: Вие упражнявате адвокатската професия като младъ адвокатъ първитѣ 3 години, безъ да пла-

щата патентъ — данъкъ върху занятието. Но докогато вие не бждете приети въ списъка на адвокатитъ, при тоя или она сждъ, вие ще продължавате да се наричате младъ адвокатъ или стажиръ и не ще имате едни права, които иматъ пълнитъ адвокати, именно, да ви повиква тоя или она сждъ, да ви повиква тоя или она паркетъ да замѣствате тоя или она сждия или прокуроръ. Това е само разликата въ Франция, по днешното ѝ законодателство между стажиръ и адвокатъ. Виждате каква голъма разлика между това, което се иска да наредимъ за българскитъ младежи, които иматъ степенъта лисансие на правото по нашитъ закони, и ония, които иматъ тая степенъ по французскитъ закони. Но доколкото сте стажире, вие имате едно задължение: вие сте длъжни да отивате на всѣка конференция, която се свиква въ града ви отъ адвокатския съвѣтъ или отъ събранieto на адвокатитъ, за да слушате какво се тамъ говори и разбира се, съ позволение да вземате участие въ дебатитъ по тоя или она правенъ въпросъ. И при това, както е положено у насъ за сждбенитъ кандидати, да ви назначаватъ отъ бюрото — отъ прѣдседателя на адвокатския съвѣтъ да защищавате лица, които иматъ нужда отъ защита, когато нѣкой отъ пълнитъ адвокати чѣма възможност, поради занятие, да отиде да защитава. Като е така работата, струва ми се, прѣдъ видъ на това, че адвокатската професия трѣбва да остане у насъ напълно свободна професия, ще бжде достатъчно студентътъ, като издържи университетския си изпитъ, като издържи и държавниятъ си изпитъ, който послѣдниятъ, по моему, нѣма собствено смисълъ за тѣзи, които свръшватъ правото въ България, а има смисълъ за онѣзи, които свръшватъ правото извънъ България; даже има държави . . .

Д. Мишевъ: Въ Франция нѣма академически изпитъ, а само държавенъ — това е разликата, не е както въ Германия; въ Франция изпититъ сж държавни.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателътъ г. Н. Гимиджийски)

К. Мирски: Въ университета се прави изпитъ и ви даватъ титлата лисансие на правото. Може и у насъ г. министърътъ да нареди тѣй за изпита, както е въ Франция, но азъ подчертавамъ, че нѣма смисълъ — да ме извините за изражението — дѣто у насъ се задължаватъ да полагатъ държавенъ изпитъ юристи, които у насъ сж свършили. Практическиятъ изпитъ, който сега се полага за сжднитъ, е цѣлесъобразенъ и азъ го поддържамъ съ двѣтъ си рѣцѣ — но за сжднитъ. Оставете, за Бога, тия младежи, които свръшватъ правото, които издържатъ и получатъ диплома си и които издържатъ удовлетворително държавенъ изпитъ, да отидатъ веднага да станатъ адвокати, било на друга работа, както днесъ става — тѣхна работа. Ако станатъ адвокати ще дадатъ прошение да положатъ установената отъ закона клетва и по-нататъкъ българскиятъ гражданинъ и българската гражданка или, по-право, българинътъ и българката ще умѣятъ да узнаятъ къмъ кого да се обърнатъ за защита на своитъ интереси, било лични, било имотни. Защо това ограничение? Немъ адвокатството е хирургия, та всѣки не може да разрѣже на нѣкого стомаха? Това даже е противно на онуй, което у насъ вече е възприето въ чл. 3 на дѣйствующия сега у насъ законъ за адвокатитъ. Всѣки вашъ братъ, или всѣки вашъ сватъ може да отиде да ви защитава и по углавно дѣло, и по гражданско дѣло; и жена ви може да отиде, и сестра ви — роднини до известна степенъ, опрѣдѣлена въ този членъ, но не можете да пратите приятели си; мога да пратя, напр., го-спожата на г. Драгиева, ако ми е роднина въ такава степенъ, въ каквато законътъ допуска, а него

не мога да пратя, за когото чухте тукъ, че е най-достоеенъ да носи и той като насъ званieto адвокатъ. Дѣ има логика тукъ? Но прието е така и така ще си върви. И адвокатъ да бжде у насъ само онзи, който изучава работата и има нужнитъ за това занятие науки. Това е срѣдневѣковно, но върви си по традиция, възприето е вече и у насъ. Въ началото на освобождението, при управлението на Петка Каравеловъ и неговитъ другари се намѣри за достатъчно, за да бждете правоспособенъ за адвокатъ, да не сте опорочени по сждъ, и разбира се, да можете да четете законитъ и да ги разбирате. Иначе, кой ще дойде при васъ? И ако взема да говоря по този въпросъ, ще видите, че даже сж прави нѣкъдѣ, дѣто допускатъ и лѣкари практики за нѣкои болести. Ако изучите историята, какъ нѣкои практики лѣкуватъ извѣстни болести, тя казва, че отива нѣкъдѣ единъ изкусенъ по нѣкоя болестъ и като изцѣри оногова, за когото е повиканъ, за да си тури повече пари въ джоба, казва му: „Искашъ ли да те науча да цѣришъ тая болестъ? Плати ми“. Платя му и го науча, обаче, да цѣри само една болестъ, защото той нѣма научната подготовка да може да се научи да цѣри всичкитъ болести. И нашиятъ Върховенъ медицински съвѣтъ, доколкото знаа, е давалъ такива свидѣтелства на този или онзи биларинъ. Но да се върна на въпроса.

Азъ моля г. министра на правосъдието, като не изпуска изъ прѣдъ видъ нашитъ понятия за адвоката, именно, че адвокатътъ не е нищо друго, освѣнъ пълномощникъ на тогосъзъ и оногосъзъ, да не му иска и практически изпитъ. Той ще си намѣри практика при она адвокатъ, при който е отишълъ да стажира, или пъкъ, ако иска да стане сждия, ще си стажира въ сжда и ще си издържи тогасъзъ изпита. И най-сетнѣ тѣзи изпити, г. г. народни прѣдставители, съгласете се, че въ болшинството си сж лотария. Азъ знаа, че тукъ прѣдъ комисия на нашия Върховенъ медицински съвѣтъ е държалъ колоквиумъ единъ свършилъ въ единъ отъ най-малко реномиранитъ университети и едновременно държалъ колоквиумъ и единъ, който е свършилъ въ единъ отъ най-реномиранитъ университети, дѣто се прѣподава медицина. И какъвъ бѣ резултатътъ? Онзи, който свършилъ въ най-нереномирания у насъ факултетъ, издържалъ колоквиума, а другиятъ останалъ още за 6 мѣсечи. И като се заинтересувахъ азъ, понеже конкретенъ е случаятъ, какъ така, казва ми се: „Случайно съмъ се занимавалъ най-много съ онѣзи 2—3 болести, по които ме изпитваха“. И тѣй, човѣкътъ спечелва 6 мѣсеца. Щастие, лотария, отъ вечерята случайно изучилъ повече 2—3 болести. Азъ заключавамъ на тая тема, защото бѣхъ повече дълъг отколкото мислѣхъ и защото знаа, че подиръ мене ще говорятъ и други.

А. Филиповъ: Ако нѣкой адвокатъ иска да стане сждия?

К. Мирски: Ако иска да стане сждия, да заподѣда да даде заявление, за да стажира тамъ, където приематъ да стажира единъ кандидатъ за сждия.

А. Филиповъ: Ама той е стажиралъ за адвокатъ и иска да стане сждия?

К. Мирски: Тогасъзъ, разбира се, че ще го подложите на този изпитъ. Моля, да се доизкажа по това. Ние накарвахме, по нашитъ прѣдписни наредби за адвокатитъ, хора 35-годишни да отиватъ да държатъ изпитъ, а пъкъ едни младежи, които не могли да си пробиятъ пътъ въ адвокатската кариера, чудимъ се, какъ ще си пробиятъ пътъ въ сждийската кариера. Просто като отидатъ и се подложатъ на този изпитъ, който е необходимъ за г. министра

на правосъдието, за да приеме този кандидат за достоенъ да го впише въ списъка на кандидатитѣ за сѣдии. Та на въпроса, струва ми се, че отговорихъ.

Сега ида на втория въпросъ, г. г. народни прѣдставители, въпросъ, който тоже е свързанъ съ нашитѣ нрави, по който говорихъ, и той е втората ми молба къмъ васъ. Първата бѣше да не полагатъ адвокатитѣ практически изпитъ, като мисля, че се разбрахме много ясно, защо не можемъ да бждемъ по-строги отъ французитѣ, дѣто кандидатитѣ за адвокати сж въ много по-големо мнозинство и днесъ. Иде вториятъ въпросъ. Тоя въпросъ е за прибавката въ § 45 слѣдъ думата „лицата“, думитѣ „отъ двата пола“. Тоя въпросъ, по моео разбиране, нашето сега дѣйствующе законодателство е разрѣшило въ утвърдителна смисълъ. Прѣди нѣколко години четохме съ очудване едно рѣшение на Брюкселския апелативенъ сѣдъ, издадено на 12 декемврий 1888 г., именно, че homme значело мжжъ, а не значело човѣкъ и затуй, каже, не бива жената да допускаме да положи клетва и да може да си упражнява занятието, което има по званието си; защото законътъ казва homme. Тоя въпросъ сетнѣ дойде и въ Франция отъ една госпожа или госпожица, която, дали не бѣше и докторъ на правото, и апелативниятъ сѣдъ въ Парижъ на 30 ноемврий 1897 г. отива и посочва събрата си отъ Брюкселъ, само че други аргументи. Казва, по нашитѣ закони всѣки адвокатъ може въ всѣка минута да се вика и за сѣдия. Откъдѣ наждѣ тогавъ да се съгласимъ, че французкиятъ законодатель допуца и жената за адвокатъ? Нашитѣ законъ казва, че сѣдия може да бжде само лице отъ мжжки полъ и практиката е такава, и традицията е такава. Какъ тогавъ, ако приемемъ тая жена да даде клетва и да почне да упражнява адвокатската си професия, ще бждемъ гарантирани, че нѣма да се намѣри единъ прѣдседателъ да я повика да седне до него съ още единъ сѣдия и да сѣди хората? Затова Парижкия апелативенъ сѣдъ каза: „Не французкиятъ законъ не дава на жената правото да упражнява адвокатската професия; тя званието адвокатъ въ Франция добива, както казахъ, съ учената степенъ лисансие; но не допускаха жената да упражнява адвокатството, не я допускаха да положи установената за това клетва. Най-свѣтли улове въ Франция отъ бюрото въ столицата имъ и въ провинцията, но не и отъ най-дѣлбоката, отидоха и пледираха, че е неправъ съставътъ на Парижкия апелативенъ сѣдъ, който е отказалъ на жената адвокатъ да положи установената клетва и да си упражнява това занятие, което има поради своето звание, и работата отиде въ Върховния касационенъ сѣдъ на Франция; но като отиде, тамъ намѣриха за добръ да побързатъ и да рѣшатъ въпроса по законодателенъ редъ. Така щото, не рачиха да изложатъ французкия сѣдъ, както ние бихме го изложили, ако не се произнесемъ. И Леонъ Буржуа, Левейле, Поль Дешанелъ и Пуанкаре побързаха да повдигнатъ работата въ камарата на депутатитѣ въ Франция, внесоха прѣдложение на законъ, имащъ за цѣлъ да позволи на жената упражняването на адвокатска професия. Възприе се това прѣдложение и се поде най-формално отъ днешния министъръ на труда въ Франция, г. Вивiani, който внесе и обстоятелствено изложение на мотивитѣ за допустимостта на жената французойка да бжде адвокатка, собствено да упражнява професията си, защото тя си е адвокатка.

Т. Теодоровъ: Адвокатка е всѣка жена.

Н. Мирски: Адвокатки сж ония, които сж взели учената степенъ лисансие. И французката камара гласува съ спѣшностъ законопроекта и той стана законъ и се обнародва на 4 декемврий 1900 г. въ

французкия официаленъ вѣстникъ „Journal Officiel“. (Чете) „Въ доклада си отъ името на комисията, г. Вивiani, слѣдъ като бѣше заявилъ, че по негово мнѣние би могло да се поддържа, че той е единъ отъ първитѣ проекти въ Франция да осигури на жената ползуването отъ едно право, което не изглежда да ѝ е било запрѣтено изрично“. Значи, той изтъкваше, че по французкото законодателство на жената не е забранено . . .

А. Филиповъ: И въ нашия Университетъ така се тълкува.

Н. Мирски: . . . да положи клетва, за да упражнява занятието си, професията си, и прибавя: (Чете) „И това мнѣние придава истински характеръ на докладваното прѣдложение. То е не толкова нововъведение, опрѣдѣлено да разрушава съ новия си духъ, ако може тъй да се каже, старитѣ обичаи, отколкото начинъ да се опрѣдѣлятъ по-точно тия стари обичаи. . .“ И Франция г. г. народни прѣдставители, дѣто повечето жени сами не смѣятъ на улицата да вървятъ, по френскитѣ нрави, а трѣбва да се придружаватъ отъ единъ мжжъ, въ Франция, дѣто до вчера жената на самия прѣдседателъ на републиката, на държавния глава въ Франция, не се допушаше за актова свидѣтелка, напр., че се родило на съсѣдката ѝ дѣте, а можеше и може да бжде такъвъ свидѣтель най-долниятъ човѣкъ на Франция, най-простиятъ хамалинъ, такъвъ се приемаше, но жена не! У нѣмцитѣ думата жена — das Weib — е отъ срѣденъ родъ, и може би затова, защото нѣмцитѣ сж гледали на жената като на орджие, отъ който родъ сж думитѣ имъ на орджия.

Н. Батоловъ: Weib е женски родъ

Н. Мирски: Die Frau е женски родъ, а das Weib е срѣденъ родъ.

За да бжда по-късътъ, моля, бждете добри да не ме прѣкъсвате. — (Чете) „ . . . отколкото начинъ да се опрѣдѣлятъ по-точно тия стари обичаи, да се освѣтлятъ и да се запрѣти за въ бждеще — поради възможното съмнѣние, което могатъ да породятъ въ тълкуването, опасно за свободата и правото на една категория французи“, т. е. на французойкитѣ. Защото, г. г. прѣдставители, въ Франция, както и у насъ, колчемъ каже законодателятъ въ кое да било свое разпореджане „който“, разбира и „която“, и „което“. Праца се, напр., всѣки крадецъ въ затвора, безъ да се гледа, отъ кой е полъ. Понататѣкъ предълагава: (Чете) „Докладчикътъ критикува слѣдъ туй“ — това е една бѣлѣжка отъ г. А. Шомъ, адвокатъ при апелативния сѣдъ въ Парижъ, докторъ на правото — „докладчикътъ критикува слѣдъ туй рѣшението отъ 30 ноемврий 1897 г.“ — рѣшение на Парижкия апелативенъ сѣдъ, като стои — „на юридическа и обществена почва, и развива мисълъта, че женитѣ, като могатъ изцѣло и напълно да упражняватъ гражданскитѣ си права, като могатъ сжщо да упражняватъ и общественитѣ си права, изключая само политическитѣ, нѣма никаква причина да имъ се отказва правото на упражняване адвокатска професия, още повече, когато тѣ сж допуснати да получаватъ дипломи за лисансиета и доктори на правото: „артистки, писмовни, учени жени, литераторки, лѣкарки, плеядата се уголѣмява всѣки день, казва той; жени, които не мислятъ да упаднатъ нравствено, като се въздигнатъ чрѣзъ ума си, и за които образованието е само единъ накитъ повече . . . кой се оплаква, отъ това, освѣнъ мрачитѣ духове, които за щастие сж рѣдко?“

И. Хаджиевъ и други: Вѣрно.

Н. Мирски: (Чете) „И когато жената е призована да дойде и получи диплома, тия дипломи се осуетя-

ватъ чрезъ запрѣчението да упражнява такава свободна професия! . . . Докладчикътъ указва сѣщо на това, че женитѣ пледиратъ въ Норвегия, въ Швеция, въ Ромѣния и въ Съединенитѣ Шати, дѣто числото имъ достигало до 120. Слѣдъ като се произнася върху въпроса по принципъ и допуска да упражняватъ адвокатска професия ония пълнолѣтни жени, които иматъ дѣеспособностъ, комисията се пита: какво би трѣбвало да бѣде положението на женената жена и може ли тая послѣдната да упражнява професията си безъ да се снабди съ мъжовото си позволение. — Вие знаете, г. г. народни прѣдставители, това, което се въведе у насъ за женитѣ въ търговския законъ: съпругата да не може да упражнява търговско занятие безъ разрѣшение отъ мъжа си. Вие знаете нѣщо повече колко по французкото законодателство до вчера по-долу стоеше жената, отколкото у насъ, сравнително даже съ турското законодателство, което дава право на жената да носи бащиното си име и да си има свой имотъ, отдѣленъ отъ она на мъжа ѝ, и да разполага съ имота си, както си ще сама — наредба, която е като нашата въ това отношение. Българинътъ гледа на жена си като на свой другаръ, той не гледа на нея като оржие, като на робиня. Министърътъ на правосъдието въ Франция — по въпроса, зачекнатъ отъ докладчика — казва, че ще бѣде по-добъръ тоя въпросъ — за искане или не разрѣшение отъ мъжа — при разглеждането на законопроекта за допускане на жената да упражнява занятието адвокатъ, да се не разисква, защото той е разрѣшенъ отъ други закони на Франция, и ако има нужда тѣ да се попълнятъ, единъ денъ ще ги попълнимъ. (Чете) „Проектътъ на комисията се разисква въ камарата. Г. Масабю и графъ дю Перие де Ларзанъ“ — и нѣкои други господа, както у насъ добриятъ мой приятель г. Маринъ Ничовъ — „го оборваха, като се поставяха главно върху гледището за ролята на жената въ обществото, за задачата ѝ като майка и съпруга. . .“ — Като че ли нѣкой оспорва тая първа задача на женитѣ. Има ли, г. г. прѣдставители, жена неженена разумна, която да не желае да стане съпруга ѝ, слѣдователно, майка? Но въпросъ е, г. г. народни прѣдставители, и много голѣмъ, има ли се въ днешното врѣме на реализма възможностъ за всѣка българка да стане съпруга, когато пожелае. Не желае днесъ българката да се води по единъ лошъ нашъ обичай, да послуша заповѣдта на баща си или майка си и да се ожени за единъ младежъ, който не ѝ е по сърце и послѣ да има сѣмейно нещастие. Българката вече толкозъ е назрѣла, што то иска, сѣщо като мъжа, да се жени по свое собствено влѣчение, по свое собствено убѣждение, а не подъ натиска на баща си, майка си, дѣдо си или баба си. И законътъ ѝ дава днесъ това право; ако баща ѝ и майка ѝ сѣ противни, тя има право да отиде при архiereйския намѣстникъ, послѣдниятъ се разправя съ родителитѣ ѝ и послѣ митрополитътъ замѣства родителитѣ като ѝ казва: „Вие имате право да вземете еди-кого си, ако и да не одобряватъ това родителитѣ ви“.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Това е материалъ за екзархийския уставъ, г. Мирски.

К. Мирски: Моля, още малко. — (Чете) . . . като се поставяха главно върху гледището за ролята на жената въ обществото, за задачата ѝ като майка и съпруга, и за интереситѣ на фамилията, пожертвувани, споредъ тѣхъ, или компрометирани чрезъ упражняване една професия, която е малко сходна съ длъжноститѣ и естествениѣ способности на жената. — Тогазъ, когато това е отчасти вѣрно, само за сѣдебната длъжностъ, а не и за адвокатството, което послѣдната е свободна професия. Сѣдийската длъжностъ — вѣрно е — не е съвмѣстима напълно

съ природата на жената, защото често жената сѣдия ще трѣбва да иска отпускъ, а пъкъ жената адвокатка никой пътъ нѣма да отива да иска отпускъ, а на свои колеги, били мъже или дурги жени, ще прѣдоставя дѣла, когато тя не може да отиде да защити нѣкое дѣло, по кое има пълномошье. И това ще го знаятъ прѣдварително всички заинтересувани българи и българки, та ще отиватъ по-рѣдко при жената да искатъ да имъ става адвокатъ, както днесъ по-рѣдко отиватъ при жена да ги лѣкува. Днесъ има и жени, които прѣдпочитатъ да ги лѣкува мъжъ — да не влизаме въ правствеността на такива жени. Доколкото слушамъ, у много жени днесъ има силно желание по-скоро да иматъ и по сѣдебни дѣла работа само съ жени, особено нѣкои вдовици, които сѣ въ рѣшение да встъпятъ отново въ бракъ, не желаятъ да отиватъ при адвокати, когато имъ се случи необходимостъ по интереситѣ имъ, било тѣхни, било на дѣцата, които се намиратъ подъ тѣхно настояничество, за да не ги подозиратъ ни най-малко въ тѣхното безкурносно поведение. Щомъ имаме жени адвокати, такива жени, които сѣжплатъ това, което трѣбва да бѣде сѣщо за всѣкого у насъ отъ точка зрѣние на обществения моралъ, ще отиватъ при жени, и ако се случи да се изгуби дѣлото имъ въ първата инстанция, далъ ни Господъ двѣ инстанции по сѣщество, ще се посвѣтватъ съ адвокатъ-мъжъ, и за втората инстанция може би него ще опълномощатъ по дѣлото си. Изгубили дѣлото при Мария Иванова, ще отидатъ при Марина Ивановъ и послѣдниятъ ще имъ защитява дѣлото въ втората инстанция. Но то ще бѣде рѣдкостъ, защото на кои жени ще се дава право да адвокатствуватъ? На ония, които сѣ придобили званието лисансие, които сѣ издържали държавенъ изпитъ и сѣ стажирали, за да ги допуснатъ, като пълни адвокати да упражняватъ професията си. — Защитенъ по-нататъкъ законопроектътъ отъ г. докладчика г. Вивияни, той е билъ гласуванъ въ камарата на депутатитѣ съ 319 гласа на консервативни французи, каквито сѣ повечето французи, срѣщу 174. Законопроектътъ отива по тѣхния основенъ законъ и въ другата камара — сенатътъ — и тамъ по доклада на сенатора г. Тилей, безъ никакво промѣненне, се гласува законъ и се гласува съ 172 гласа само срѣщу 34, и така става законъ, въпрѣки настояването на г. Гуржю — пакъ единъ като моя добъръ приятель г. Маринъ Ничовъ — който е оспорявалъ и критикувалъ примѣритѣ взети отъ това, що се бѣ направило вече въ други страни. Споредъ него, тѣзи примѣри нѣмали важността и убѣдителния характеръ, що имъ придаватъ привърженицитѣ на законопроекта. Слѣдъ отговора на докладчика, г. Тилей, къмъ когото се е присѣдинилъ пазителътъ на печатитѣ — министърътъ на правосъдието — г. Монисъ, сенатътъ е приелъ проекта съ 172 гласа срѣщу 34 и той се гласува въ членъ единственъ, който е излишно да чета.

Г. г. народни прѣдставители! В. „Новое-время“ минава за единъ органъ на либерални елементи, напротивъ, на лица, които минаватъ за консерватори. И тоя вѣстникъ се произнася въ полза на допускането на жената руския да упражнява професията на адвокатъ. Въ Русия асѣ до 1876 г. на жената се допускаше да бѣде адвокатъ, но се е намѣрилъ нѣкой реакционеръ министъръ на правосъдието, който е отнелъ на жената правото да бѣде адвокатъ. Обаче миналата година отново въпросътъ се повдигна въ единъ имперски окръженъ сѣдъ и сега въпросътъ се намира въ Думата, защото по-горниятъ сѣдъ, струва ми се, касационниятъ, намѣри, че не били допускани рускитѣ закони жената да бѣде адвокатъ, защото въпросътъ не билъ дебатиранъ, когато се правилъ законътъ за сѣдоустройството, и затуй по-добъръ да се приемело, че той не е билъ рѣшаванъ; и затова — казва рускиятъ вѣрховенъ сѣдъ — нека ние тоя въпросъ го оставимъ на законо-

дателната власт. Но се намърха руси, добри хора, справедливи, желаючи равнопоставе между всичките членове на човечеството, и въпросът е днес на благоприятно разрешаване въ руското законодателно тѣло, въ думата.

Тоя въпросъ, г. г. народни прѣдставители, както ви казахъ, нашиятъ законодатель го рѣшава утвърдително и прави честъ на ония, които сж направили нашия законъ за адвокатитѣ. По-напрѣдъ нека ви цитирамъ това, което пише в. „Новое время“, именно на 12 декемврий 1909 г., въ една уводна статия, отъ която ще направя само единъ малкъ изводъ: (Чете) „Освѣтъ похвали нищо друго не сме слушали за нашитѣ учителки и лѣкарки. Защо тогавъ да не допуснемъ жената и въ сферата на правото, дѣто тя може да принесе неоцѣнима полза? Открийте за женитѣ вратитѣ на сждишната . . . Понятията за правата и законността, отъ които толковъ се нуждае нашиятъ народъ, женитѣ ще ги понесатъ на волностъ въ нашата земя“. Това е сждението на единъ консервативенъ русинъ, сложено, както казахъ, като уводна статия въ в. „Новое время“ отъ 12 декемврий 1909 г.

К. Батоловъ: Кой е авторътъ?

К. Мирски: Не се е подписалъ, слѣдователно, главната редакция възприема възгледа на автора. Че нашиятъ законодатель допуска жената да бжде адвокатъ, се извежда отъ наредбата на чл. 7 отъ сега дѣйствующия у насъ законъ за адвокатитѣ, дѣто е казано: (Чете) „Не могатъ да бждатъ адвокати и адвокатски помощници: а) чуждитѣ подданици; б) липата, които не сж навършили 21 година; в) лишени тѣ отъ граждански и политически права по закона или чрѣзъ присѣда влѣзла въ законна сила; г) осждени тѣ на затворъ за лъжовна клетва и свидѣтелствуване, развратъ, кражба, обсебване, грабежъ (разбойничество), изнудване, измама (злоупотрѣбление на довѣрие), поправка на документи, лѣкарски свидѣтелства, марки, печати и други знаци, банкрутство и за прѣстѣпления по служба и по адвокатско звание; д) обявенитѣ и невзстановени несѣстоятелни длъжности; е) изключенитѣ чрѣзъ сждъ отъ обществена или държавна служба или отъ адвокатско звание; ж) тѣзи, които се намърятъ на държавна или обществена служба съ заплатата; з) тѣзи, които сж изтрети отъ списъка на адвокатитѣ или адвокатскитѣ помощници“. Нѣма и онѣзи, които не сж отъ мъжки полъ, и подчертавамъ думата „лишени“.

Г. г. народни прѣдставители! Ако нашиятъ законодатель е мислилъ, че жената у насъ не може да бжде адвокатъ, той какво щѣше да направи? Онова, което пише въ чл. 86 отъ конституцията: щѣше да каже, че не бива да бждатъ адвокати ония, които не се ползватъ съ граждански и политически права, а пъкъ той казва: „които сж лишени отъ граждански и политически права“. Отъ това слѣдва, че не е мислилъ нашиятъ законодатель да не допуска жени за адвокати, както даже и нашиятъ великъ законодатель не е мислилъ да изключи българката отъ правото да бжде избирателка — то е другъ въпросъ, въ него сега да не влизамъ. Съ факта, че въ чл. 7 на закона за адвокатитѣ стои: „лишени тѣ отъ граждански и политически права“, а не е казано „ползующитѣ се отъ граждански и политически права“, и съ факта, че и въ чл. 3 на сжщия законъ не се говори само за роднини отъ мъжки полъ, а въобще за роднини, днесъ единъ български сждъ не може, споредъ мене, да рѣши, иначе, освѣтъ както е рѣшилъ рускиятъ окръженъ сждъ. Само че старцитѣ въ руския Върховенъ касационенъ сждъ сж рѣшили друго-яче; въпросъ е, дали не би се показалъ въ лицето на нашитѣ старици, нашиятъ Върховенъ касационенъ сждъ съ възгле-

дитѣ на руския, и затуй желателно е да не оставимъ на сждебната властъ единъ въпросъ, съ който вече сме сезирани. Сезирани сме, първо, съ петицията на едни българки, които сж пласирали въ главитѣ си капиталъ да станатъ юристки и които знаятъ, че въ България не се правятъ рѣшения отъ Академическия съвѣтъ, както се правятъ по нѣкой пътъ отъ Министерския ни съвѣтъ, като се осланятъ членовѣтъ на послѣдния на онзи министъръ, тѣхенъ колега, който самъ е рѣшилъ въпроса, и самъ той го е внесълъ въ Съвѣта да вземе съгласието на другитѣ си, което се прави за солидарността на кабинета, безъ да вникнатъ всички обстоятелствено въ въпроса. Академическиятъ съвѣтъ навсѣкждѣ, слѣдователно и у насъ, рѣшаватъ всѣки въпросъ, слѣдъ като всеотранно намѣрятъ, че тѣтъ трѣбва да се рѣши. Като нашиятъ Академически съвѣтъ при нашия Университетъ е намѣрилъ, че българката трѣбва да се допуска въ Университета да слѣдва правото, когато нашиятъ законодатель не може да не гледа на Университета ни като ромжнския, дѣто има много повече богаташи и дѣто при все това сѣ още въ лицето на Димитра Струдза, прѣждебвѣщиятъ министъръ-президентъ, се изказа, че още прѣобладава за ромжнския университетъ казаното едно врѣме: *primum vivere deinde philosophare*, именно, че университетитѣ сж създадени на Балканския полуостровъ, между тѣзи народчета, за да даватъ хора за тая или оная кариера, която иска по-голъмо учение, а не да се учатъ хората само за науката, съ право българката е разбрала, че допусната въ нашия Университетъ, тя е допусната и да използва знанията, за които си е гноила гърдитѣ и за които е харчила въ Университета, да рентираща, казвамъ, изразходвания капиталъ, съ който може би е щѣла да стане съпруга. 12 ли сж, колко сж юриститѣ ни, не вѣрвамъ да станатъ повече, защото, азъ по старымъ, българката е толковъ трѣзва въ своето болшинство, щото тя винаги, щомъ има възможностъ да си намѣри другаръ по своето схващане, отговарящъ на нея, ще встъпи въ бракъ. Подѣйте се бои, г. г. народни прѣдставители, че българката ще прѣстане да става съпруга и, слѣдователно, ще прѣстане да бжде майка. За това спорове не трѣбва да правимъ, за първото поне споръ нѣма. И като е така, азъ ви моля да се съгласите да не пропускаме изъ прѣдъ видъ това, което трѣбва да разбираме подъ адвокатъ, именно да не разбираме подъ „адвокатъ“ нищо друго, освѣтъ единъ пълномощникъ за прѣдъ сжда на тоя или она гражданинъ, или на тая или она гражданка, и при условията, които сме възприели по традиция отъ други страни — една разумна традиция и, слѣдователно, сме я възприели основателно — именно да оставимъ да се упражнява адвокатската професия само отъ хора, които сж придобили познанията, които се изискватъ за това изкуство или за тая работа, по други ограничения да не правимъ, и за това да допуснемъ тукъ въ законопроекта да се турятъ въ § 45 думитѣ: „отъ двата пола“, та да рѣшимъ окончателно въпроса ние, а не да оставяме да го рѣшаватъ нашитѣ сждилища.

Г. министърътъ на правосждието бѣше казалъ, че съ тоя въпросъ не сме били сезирани. Азъ имамъ честъ и считамъ за длъжностъ да наумя, че съ тоя въпросъ ние сме сезирани всички. Имамъ на рѣка подадената петиция отъ студентитѣ ни юристки. Тоя въпросъ се повдигна въ печата, и се повдигна може би затуй, защото се намѣри, че само една демократическа камара може да издаде по него единъ законъ, който още не се схваща напълно за назрѣлъ отъ нѣкои консервативни умове, като отиватъ да говорятъ, че допусната жената за адвокатъ, това щѣло да направи, щото въ България да се намали числото на съпругитѣ, да се намали числото и на майкитѣ, и като още добавятъ, че жената по своето естество

не бивала за адвокатъ — схванете, моля ви се, за пълномощникъ прѣдъ сѣдилищата да ходатайствува по чужди дѣла. И като е така, азъ просто не мога да разбера какъ може да се говори, че българката не бивало да бѣде адвокатъ и че още не билъ назрѣлъ въпросътъ, когато очевидно е, че нашиятъ законодатель още прѣди толкова и толкова години е разрѣшилъ тоя въпросъ, като е турилъ въ чл. 7 на закона за адвокатитѣ думата „лишени“, а не „ползуватъ се“, и като е турилъ въ чл. 3 думата „роднини“, безъ да казва кой полъ. Така азъ считамъ въпроса за рѣшенъ отъ нашия законодатель и затуй моята поправка или моето прѣдложение е да се приложи за яснотъ слѣдующето въ § 45: вмѣсто „лицата“ да се каже „лица отъ двата пола“. Съ това ще рѣшимъ вторично въпроса и ще извършимъ актъ на висша справедливостъ.

Е. Начевъ: Ама тѣ нѣматъ граждански права. Затова и другиятъ пунктъ тоже трѣбва да се поправи.

К. Мирски: И така вмѣсто „лицата“ да се каже „лица отъ двата пола“.

Нѣкой си ми каза, че, намѣсто да направимъ такова прѣдложение, по-добъръ би било да направимъ една забѣлжка къмъ параграфа и да кажемъ: „Лицата отъ женски полъ могатъ да бѣдатъ адвокати само по граждански и търговски, а не и по углавни дѣла“, защото жената, по своето естество, по своята природа, щѣла да увлича сѣдитѣ и сѣдебнитѣ за сѣдатели и да ги заблуждава, да не раздавали правилно углавно правосѣдие.

Отъ разни страни: А-а-а! (Силентъ смѣхъ)

К. Мирски: Тоя консервативенъ умъ, който иска да направимъ това ограничение, види се . . .

Д. Каранешевъ: Туй възражение, което наведохте, опровергава Вашитѣ сериозни мотиви, които наведохте въ полза на една кауза.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Каранешевъ.

К. Мирски: Азъ съмъ длъженъ да говоря тукъ всеотранно, като сѣдия, защото ние сме тукъ като сѣдии, така щото единъ отъ г. г. министритѣ като каза веднажъ „г. г. сѣдии“ не сбърка; ние сме тукъ наистина като сѣдии, но не сме адвокати — защитници на една извѣстна страна.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Законодатели сме.

К. Мирски: Ние сме законодатели, но за да упражняваме по-правилно законодателна дѣятелностъ; ние сѣдимъ всеотранно, рѣшаваме, кое е правото, и него полагаме и нареждаме въ законитѣ си. — И така, тоя господинъ, който ми каза, че се боялъ, какво жената не трѣбвало да се допуска изведнажъ и прѣдъ углавнитѣ сѣдилища, по моему, се лъже, защото, може би, той би се увличалъ, както негли и още нѣколкомина други би се увличали, но ние изобщо докачаме българина сѣдия, ако приемемъ, че нашиятъ сѣдия щѣли да се увличатъ и да рѣшаватъ неправилно углавнитѣ дѣла, когато жена пледирала. Това е, наистина, доказане, г. г. народни прѣдставители, за сѣдитѣ ни, прѣдъ които и днесъ пледиратъ нѣкога учени, пълномощници на свои роднини.

Д. Каранешевъ: Това е несъстоятелно и излишно да се говори.

К. Мирски: Г. Каранешевъ ми казва, че азъ трѣбвало да навеждамъ доводи само въ полза на това,

което азъ поддържамъ. Вие, г. Каранешевъ, чухте тукъ единъ френски образецъ на докладъ, дѣто се внася едно прѣдложение на законъ и дѣто докладчикътъ дава и противнитѣ мнѣния; повтарямъ, ние трѣбва да изслушваме тукъ и двѣтъ страни, да чуемъ всичкитѣ умове, които сж за и противъ, както най-внимателно азъ изслушахъ при първото разискване на занимаемия ни сега законопроектъ, почитаемия мой добъръ приятель г. Маринъ Ничовъ, който толкова много се бои отъ допускането на 10—12—15 българки да си упражняватъ занятието адвокатъ въ нашиятъ сѣдилища, което занятие тѣ сж придобили, като сж положили трудъ и сж похарчили пари.

Други пъкъ, г. г. народни прѣдставители, казватъ да сме направили къмъ § 45 такава забѣлжка: „Лицата отъ женски полъ могатъ да бѣдатъ адвокати само по дѣла на сѣдящи се и на страни отъ женски полъ“.

Обаждатъ се: А-а-а!

К. Мирски: Тия господа пъкъ сж още повече консервативни, но това отчасти — само отчасти — има смисълъ.

А. Христовъ: Това е за ирония.

К. Мирски: Никаква ирония.

А. Христовъ: То не е сериозно прѣдложение.

К. Мирски: Азъ не говоря тукъ само това, което азъ намирамъ за сериозно, но което и други умни хора, мои познати, които азъ уважавамъ, намиратъ за сериозно. И вие не се чудете, г-да, защото, както казахъ вече, азъ тукъ не говоря като адвокатъ, а говоря, като сѣдия, въ смисълъ на законодатель. — И казва ми оня господинъ, че това вече никой не може да обори, защото ще наредишъ жена да може да опълноощава жена да я прѣдставлява. Защо да не се остави — казва ми се — жена жена да прѣдставлява по нѣкое нейно имотно или лично право?

Д-ръ Н. Нановъ: За да нѣма влияние жената върху сѣдията, трѣбва да се туря на сѣдията единъ лшмакъ.

К. Мирски: Ако г. Нановъ има турски нрави, българинътъ въ своето голѣмо болшинство ги нѣма; но азъ не вѣрвамъ, че и г. Нановъ сериозно говори това, което върази.

Другъ пъкъ казва да сме направили една забѣлжка къмъ тоя параграфъ, който да гласѣла: „Лица отъ женски полъ могатъ да бѣдатъ адвокати само прѣдъ мировитѣ сѣдилища“. Мотивитѣ на тоя господинъ пъкъ — пакъ сериозенъ човѣкъ — сж слѣдующитѣ. Жената у насъ е живѣла ограничено, нейната областъ на движение е била малка, и затова тя постепенно е станала по-малко разумна отъ мъжа и оттамъ, казватъ, е възникнала и българската пословица, че „на жената косата била дълга, а умътъ ѝ късъ“; но азъ съмъ убѣденъ, че жената отъ Бога е създадена да не бѣде по-малко разумна отъ мъжа. Въ течение на врѣмето мъжътъ, бидѣйки изобщо физически по-силенъ по естеството си, е принудилъ жената да живѣе само домакински животъ, да се не движи въ по-голѣмо общество и, слѣдователно, постепенно жената може би е станала по-малко възприемчива на по-дълбоки знания. Нѣкои възражаватъ на това: „Кажете единъ Бетховенъ: никой пътъ музиката не е била запрѣтена на жената“. Ще му отговоря заловѣдайте — Аделина Пати. И ако искате, г. г. народни прѣдставители, азъ мога да ви читувамъ жени учени отъ всѣка карьера, даже и отъ висшата математика, които стоятъ не по-долу отъ

много професори, и не само отъ доценти, но и отъ редовни професори. Това считамъ за излишно. Азъ твърдя, че ония наши българки, които сж свършили гимназия по послѣдната у насъ за гимназичнѣ програма — пълна гимназия — които сж издържали отличенъ изпитъ при своитѣ професори, които сж издържали върху това и отличенъ държавенъ изпитъ, не сж отъ онази категория българки, които не били могли да упражняватъ адвокатската професия.

А. Христовъ: Въпросътъ е ясенъ — стига.

К. Мирски: Бждете добри да ме оставите да се доизкажа — азъ имамъ това право.

Д. Мишевъ: Говорете, г. Мирски.

К. Мирски: Ако искате да ме спънете въ сжжде-нията ми, благодаря ви, г. Христовъ, за тая честъ, която ми правите.

А. Христовъ: Не, не.

К. Мирски: Тия българки, които сж свършили, казвамъ, пълна гимназия, които сж издържали университетския си и държавенъ изпити, не сж отъ положението на онѣзи българки, за които може да е мѣродавна наведената прѣди малко пословица; тия българки сж станали способни за адвокатки, защото сж си дали трудъ, може би, съ рискъ да живѣятъ по-малко на тоя земенъ свѣтъ, и сж научили онова, което е необходимо за професията адвокатство; тѣ знаятъ, че ще се иска това отъ тѣхъ въ живота, като пристѣпятъ да рентируютъ знанията си, които сж пласирали въ своитѣ мозѣци, ще се изисква това, което е необходимо за защита правата на лицата, които би ги опъгномоощавали.

А пъкъ единъ най-консервативенъ ми каза да се прибавѣла една забѣлжка къмъ § 45 съ слѣдующата редакция . . .

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Важно е, какво казвате Вие.

К. Мирски: . . . „Лица отъ женски полъ могатъ да бждатъ адвокати само прѣдъ мировитѣ сждилища, и то само по граждански и търговски дѣла“.

Върѣкки всички тѣзи умове, които тукъ ви възпроизведохъ, за да бжда обективенъ, колкото и да ги уважавамъ, защото то единъ сж лица, които азъ не считамъ умопобъркани, а напълно нормални (Нѣкои се смѣятъ), азъ си оставамъ на моето дълбоко убѣждение, което поддържамъ непрѣкъснато отъ 10—15 години насамъ навсѣкждѣ при случай, че много добръ е направилъ нашиятъ законодатель, като е допусналъ и българката да става адвокатъ, съ чл. 7, взетъ въ свѣзка съ чл. 3, отъ закона за адвокатитѣ. Г. министърътъ на правосѣдието не ни сезирва съ § 45, защото той каза веднажъ, когато бѣхме всички уморени, че ни билъ сезирвалъ.

Министъръ Д-ръ Т. Кръстевъ: Не съмъ казалъ това. Народното прѣдставителство не трѣбва да бжде сезирано отъ никого; то се сезирва само по всичкитѣ въпроси, които трѣбва да разрѣши. Нѣма защо да се даватъ заявления на народното прѣдставителство. Азъ не казахъ туй, но азъ казахъ, че въпросътъ не е още наръзълъ.

К. Мирски: Тогава, азъ не съмъ Ви разбралъ, г. министре, затуй Ви моля да ме извините. Азъ разбрахъ, че Вие считате, че нашето общество още не счита, че трѣбва да се разрѣши този въпросъ, когато азъ го считахъ, по моето дълбоко убѣждение, че е разрѣшенъ, само че, веднажъ като е повдигнатъ, за

да не попаднемъ на едни сждни у насъ, които да подражаватъ парижкитѣ и брюкселскитѣ си събратя, ще е добръ въ закона да се турятъ тия двѣ думи: „отъ двата пола“.

Мѣдростъта на народитѣ ни учи, че врѣмето не почита онова, което се прави вънъ отъ него. Ние г. г. народни прѣдставители, съ възпроизвеждане на чужди законодателства нѣкой пътъ, по моему, прибързваме. Азъ съмъ убѣденъ, че ние сме прибързали, като сме взели да правимъ такъвъ законъ за нашитѣ адвокати, какъвто е законътъ за френскитѣ адвокати, плюсъ и нѣщо отгорѣ, защото нашитѣ наредби сж по-строги отъ тия за френскитѣ адвокати. Има голѣма разлика между френския адвокатъ и нашия — съ тѣзи думи започнахъ, ми се струва, и съ тѣхъ ще свърша — друго е адвокатъ въ Франция и друго е адвокатъ въ България. Азъ ви моля да приемоте прѣдложението, което направихъ за прибавка къмъ § 45, който става § 47, думитѣ: „отъ двата пола“, и слазямъ отъ трибуната спокоенъ, какво вие ще намѣрите, че съмъ правъ и въ своитѣ сжждения, именно да не оставимъ българката подолу отъ французойката и отъ други нѣкои, напр., отъ норвежката и ромѣнската, . . .

Д-ръ А. Гиргиновъ: И отъ американката.

К. Мирски: . . . защото съ това бихме си дали патентъ на недемократи. (Ржкоплѣскане отъ земеделската група и отъ нѣкои отъ мнозинството)

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: (Къмъ г. прѣдседателя) Има ли да говорятъ още нѣкои?

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има много записани.

Понеже часътъ е 9, безъ 20 минути, то за да може по-нататъкъ да ставатъ разисквания, би трѣбвало Народното събрание да вземе рѣшение.

Мнозина прѣдставители: Нѣма, нѣма: късно е вече! (Глъчка)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министър-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Късно е, казвате. Нека вдигнемъ сега засѣданието, но да го продължимъ . . .

Д. Мишевъ: Кога?

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Азъ мисля, въ понедѣлникъ, съ продължение на днешния дневенъ редъ.

М. Златановъ: Въ понедѣлникъ мнозина ще искатъ да си отидатъ и комисииитѣ ще искатъ да се приготвятъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Добръ, г. г. народни прѣдставители, вие искате въ понедѣлникъ да нѣма засѣдание: мислите, че комисииитѣ иматъ много работа. Азъ нѣмамъ нищо противъ това. Обаче, привличамъ вниманието върху слѣдующето: утрѣ е празникъ — единъ день; въ понедѣлникъ нѣма засѣдание; въ вторникъ е празникъ — пакъ нѣма засѣдание; това сж 3 дена, това е много нѣщо. Азъ приемамъ комисииитѣ да работятъ въ недѣля, понедѣлникъ и вторникъ и да считаме, че всичко сж изработили, обаче, съ едно условие, което отъ васъ зависи: че отъ срѣда ние започваме засѣданията на 2 ч., за да нѣма основание г. Драгиевъ, и съ право, да казва, че правилникътъ най-грубо се нарушава отъ болшинството въ тая му часть. Съгласете се, че

г. Драгиевъ отъ къмъ тая страна е неатакуемъ, неуязвимъ. Азъ, заедно съ васъ, ще призная този фактъ.

Значи, отъ 2 ч. ще започваме и ще работимъ поне до 10 ч., . . .

Обажда се отъ мнозинството: Прието.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: . . . защото намъ ни прѣдстои още огромна законодателна дѣйностъ. Слѣдователно, отъ срѣда ще започваме заседанията въ 2 ч. и по-нататъшнитѣ заседания ще траятъ до 10 ч.

А. Стамболийски: Дневниятъ редъ?

Прѣдседателъ: **Х. Славейковъ.**

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Дневниятъ редъ ще бѣде продължение на днешния.

Д. Драгиевъ: Азъ се съмнѣвамъ, да-ли комиснитѣ ще работятъ въ понеделникъ и да-ли въ срѣда ще има хора, защото, като нѣмаме заседание въ понеделникъ, мнозина ще си отидатъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Който приема прѣдложения отъ г. министъръ-прѣдседателя дневенъ редъ за въ срѣда точно на 2 ч., да си вдигне ржката. (Мнозинство) Събраието приема. Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато на 8 ч. 45 м. вечерта)

Подпрѣдседателъ: **Н. Гимиджийски.**

Секретаръ: **Д. Митовъ.**

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. Гължбовъ.**